

Evangelikus Élet

EVANGÉLIKUS HETILAP • www.evangelikus.hu

80. évfolyam, 34–35. szám ■ 2015. augusztus 23–30. ■ Szentháromság ünnepe után 12–13. vasárnap

Ára: 550 Ft

Tisztelt Olvasóink! Az Evangelikus Élet következő lapszáma szeptember 6-i dátummal jelenik meg, 275 forintos áron. Értesítjük továbbá olvasóinkat, hogy szerkesztőségünk augusztus 17–26. között zárva tart.

„Egy emberi élet csak azután kerülhet »pozitív energiamérlegbe« a teremtésben, a földön, ha lelkierejével, fizikai munkájával, szerény életformájával és szellemi hatásával képes az életével elkerülhetetlenül együtt járó környezeti terhelést a környezetére és az abban élők felfogására gyakorolt hatással ellensúlyozni.”

Mire is születünk? ► 11. oldal

„Az arab világban érvényes törvényszerűségek nem azonosak a Nyugat működését meghatározó kategóriákkal.”

Interjú Rostoványi Zsolt professzorral ► 18–19. oldal

Amiről az ordinációs napló beszél – Égtájoló ► 3. oldal
Hóman Bálint cikke a Szent István-kultuszról ► 5. oldal
Mire tanítja Európát a menekülthelyzet? ► 10. oldal
Hitoktatás – tapasztalatok és lehetőségek ► 22. oldal
Mézeskalács házikók a világ végén ► 24. oldal
Melléklet: ÚTTITÁRS – magyar evangéliumi lap

GYULA VEZÉR ELFOGÁSA – KÉPES KRÓNIKA (1358)

Örökkévaló Istenünk, aki csodálatos vagy népünk szentjeiben is, a nemzetek mostani megpróbáltatásai közt bizalommal emeljük Hozzád szívünket. Hálát adunk Neked, hogy Szent István örökségét megőrizted, népünket hálátlansága ellenére sem hagyta magára, megpróbáltatásai után felemelked, és ősi hitének megőrzéséhez bősz kegyelmet adtál. Reményt nyújtasz, hogy országunk békében fejlődhesse. Hálaadásunk bizonyosságul megújítjuk szent ígéretünket: Tied vagyunk. Tied akarunk lenni üdvözítő hitünk megvallásában, Egyházunk szeretetében, a jog és igazság tiszteletében, a keresztény törvények megtartásában, közéletünk és családi életünk tisztaságában, a felebaráti szeretet gyakorlásában, kötelességeink buzgó teljesítésében embertársaink és nemzetünk igazi javára.

Kérjük alázattal felvilágosító és megerősítő kegyelmet, hogy fogadásunkat állhatatosan teljesítve, nemzetünk minden rétege és minden családja egy szívvel-lélekkel vallhassa: Dicsőség, tisztelet és imádás legyen Neked, Gondviselő Istenünk, aki élsz és uralkodol kezdettől fogva, most és mindörökké. Amen.

Forrás: Szent István tisztelete. Szerk. Török József. Szent István Társulat, Budapest, 1988.

Maradandó örökségünk a kereszténység

Ízlelgetem az ősi településneveket a szépen rendbe szedett Szent István-összeállításban: Királylehotya, Kalotaszentkirály, Királylak, Szabadszentkirály... Mindnek ritmusa van, emlékek kötődnek hozzájuk. A legszebb, hogy bennük van maga az államalapító és egyházteremtő Szent István.

Ott szerepel a nevekben többnyire a szent is, ami első királyunk apostoli, hittérítő munkájára emlékeztet. A kivétel Túrístvándi, ott viszont a falu határában az ősi vízimalom mindenképp erős vonzerő.

Királylehotya Stróbl Alajos kastélyáról híres, Kalotaszentkirály ajándékul kapott egy Szent István-mellszobrot, Szentkirályszabadja pedig Radnótihoz kapcsolódik – igaz, ez szomorú emlék, ott írta a költő az utolsó versét.

A Szent Istvánhoz köthető települések szövetséget alkotnak, jelenleg huszonegy község tartozik hozzájuk. Tavaly az erdélyi Marosszentkirályon tartottak szép találkozót, egy híján minden Szent István-falu képviseltette magát, összesen négyszázan voltak szerte a Kárpát-medencéből.

Eltelt immáron 977 év az államalapító halála óta, s a király legendás alakja ma is formálja életünket. Csak a néplelek képes arra, hogy a királyi életművet a nemzeti tudat részévé formálja: hiába lett volna minden állami akarat, ha a nép nem teszi magáévá a keresztény örökséget, a magyar államiságot. Volt persze felső akarat, kezdve László királlyal, aki kezdeményezte, hogy nagyapjának megvakítóját, István királyt szentté avassák. Ekkor első királyunk már legendává magasztosult családtagjaival együtt, sőt a Szent Jobb tisztelete is erre az időre nyúlik vissza.

Aztán időről időre előtérbe került Szent István öröksége: a három rész-

re szakadt ország lantosai hozzá fohászkoztak. Egy protestáns prédikátor Szent Istvánt a zsidó történelemmel állította párhuzamba. Mária Teréziával folytatódik a sor, ő hozatta hazáraguzából, a mai Dubrovnikból a törökök által elhurcolt Szent Jobbot, hogy a kultusz tovább folytatódjon.

Aztán a 19. század költészete mutatja, hogy milyen mélyen él a szívek-

ben a verset, akkor még nem volt reménytelen magyar szempontból a nagy háború. Tudjuk, mi következett: a költő meghalt, sírját ma sem találják, és rövidesen sírba szállt a történelmi Magyarország is.

Az igazi nagy reveláció 1938-ban következett, az eucharisztikus világkongresszus évében, amikor Budapest és Magyarország a kereszténység

ben ekkor Hóman Bálint cikkét közzölték István királyról, a tanulmány gondolatai ma is bátran idézhetők, sőt olvasmányosak.

Sanyarú évtizedek jöttek ezután. Hóman Bálintot meghurcolták, börtönbe vetették, ott is halt meg. Szent Istvánról pedig keveset beszéltek, s persze célirányosan, „proletár” módon. Ünnepe alkotmányünnep lett, államáról pedig azt mondták, hogy elhal, mint minden más állam, hogy átadja helyét a népek közösségének. Tudjuk, mi következett.

Még a Kádár-korszakban, de már annak bomlása idején született meg az ikonikus mű, az István, a király, amely több rendezésben született újjá, s ma is tömegeket vonz.

Már az első változat áthallása is nyilvánvaló: a lázadó Koppány holttestét hiába kéri Istvántól, a fiatal király hajthatatlan, mint ahogy Kádár sem engedte eltemetni Nagy Imrét. Koppány felnégyelt teteme négy vár bástyáján hirdette, hogy így jár mindenki, aki szembeszegül első királyunkkal. A temetést az ősi magyar hitvilág is kötelezővé tette, de István szakított a hagyománnyal. Gyenge kézzel nem is tudott volna maradandót alkotni.

Volt más áthallás is: István német lovagokkal vívta csatáját Koppánnyal, Nagy Imre hívei szovjet tankokkal vették fel a harcot. Egyik ismerősöm, akivel együtt vittük kutyánkat őrzővédő tanfolyamra, egyszer azt találta mondani, hogy szívében mindenkinek kicsit Koppány. Hozzá kell tenni, hogy erősen szocialista volt az illető, Kádárnak köszönhette, hogy magas polcra jutott.

Van persze bőven ellenpélda: másikat ismerősünk – orvosprofesszor – rendetlen kutyájukat nevezte el Koppánynak. Mélyen hívő katolikus csa-

ISTVÁN KIRÁLY LOVAGI DISZBEN – KÉPES KRÓNIKA (1358)

ben szent királyunk: nemcsak a költőket ihlette meg, hanem az olvasók is szívesen mélyedtek el a vele kapcsolatos művekben. Gyóni Gézát is említhetjük, hiszen a szibériai hadifogságban a nagy evangélikus költő a Szent Jobbhoz folyamodott, hogy segítse a magyarokat talpra állni. 1916-ban ír-

egyik középpontja lehetett. Itt járt Eugenio Pacelli bíboros, a későbbi XII. Piusz pápa is és rengeteg más magas egyházi és közjogi méltóság. Ez Szent István halálának kilencszázadik évfordulója volt, mi talán megérjük az ezrediket. Az idén nyolcvanadik évfolyamában járó Evangelikus Élet-

■ B. WALKÓ GYÖRGY

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Mennyei Atyánk, ahhoz a Krisztusban nyert bizalommal szólhatunk, segíts, hogy könnyörgésünket valóban a beléd vetett bizalom formálja.

[Lektor:] Könyörgünk hozzád, mennyei Atyánk, azért a teremtettségért, amely egyre nehezebben szenved el a rajta ütött sebeket. Az időjárás felborult rendje, az egyre fogyó tiszta víz, a fullasztó levegő, a szemétdombbá váló erdők, a kipusztuló állat- és növényfajok gyógyulás után kiáltanak. Te látod, Atyánk, mérhetetlen felelőtlenségünket és cinizmusunkat, amellyel mindannyian szennyezzük világunkat, és szemléljük pusztulását. Kérünk, ébressz pont akkor felelősségérzetet mindannyiunkban, amennyi elég ahhoz, hogy saját magunk megtegyük világunkért azt, amit nekünk kell megtennünk. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Uruk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] A nyári időszak végén hálát adunk neked azért, hogy adtál időt és lehetőséget a kikapcsolódásra, a töltekezésre, a megújulásra. Kérünk, te segíts bennünket, hogy megújult erővel indulhassunk el az új tanévben, munkaévben. Kérünk, add, hogy a nyári élmények a te közelségben megtartó erővé váljanak fiataljaink számára, akik egyházi, gyülekezeti táborainkban lehettek együtt. Könyörgünk azokért is, akiknek nem jutott pihenés ezen a nyáron, és azokért is, akik nem tudnak újra munkához látni, mert nincs munkahelyük. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Uruk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Könyörgünk egyházaért, gyülekezetünkért. Adj elénk feladatokat, és adj leleménységet, hogy betölthessük azt a hivatást, amelyre elhívást bennünket. Tölts el bennünket a benned való bizalom örömeivel és biztonságérzetével, és segíts, hogy közösségeinkben is ezt élhessék át mindazok, akikben felébresztetted az örök öröm és az örök biztonság utáni vágyat. Kérünk, tégy mindannyiunkat az új szövetség szolgáivá, amelyet kötöttél velünk Jézus Krisztusban. Az ő nevében kérünk...

[Gyülekezet:] *Uruk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Mennyei Atyánk, minden félelmünket és megnyugvásunkat, minden bánatunkat és örömünket a te kezébe helyezzük. Építsd és erősítsd bennünk mindazt, ami összeköt veled, segíts eldobni azt, ami bizalmatlanságot szül veled szemben. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Uruk, hallgass meg minket!*

[Lelkész:] Mennyei Atyánk, hálát adunk neked, hogy életünk a te kegyelmedben elrejtett életté lehet, és mindent elkészítettél számunkra, ami az élet teljességéhez szükséges. Ezért áldunk téged, és kérünk, tarts meg mindannyiunkat a benned való bizalom örökségében Jézus Krisztus, a mi Uruk által.

[Gyülekezet:] *Amen.*

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 12. VASÁRNAP – 2KOR 3,4–11

Megelevenítő Lélektől megelevenedett lélekkel

A VASÁRNAP IGÉJE

Megelevenedő lélek. Évtizedek óta óvónó. Az összevont csoporttal is zárásig játszik: papíraltlakát hajtogat, kánikula idején pedig vízpermetező flakkonál a kezében táncol nevetgélve a kicsikkel...

A buszvezető sem pályakezdő már. Csúcsforgalom idején nem ideges, sőt élményutazásra hívja a gyermekeket: „Gyertek nyugodtan előre az ablakhoz! Hárman is ideférték! Anyukák, ne aggódjanak: miután megálltunk, kivárom, hogy hátrébb lépjenek a gyerekek, s csak aztán nyitom ki az ajtót.”

Kitört a vihar. Tombol a szél, ömlik az eső. Egy utcasaroknyi futással is bőrig lehet ázni. De felhúzzák az egyik bolt leeresztett rácsát: „Jöjjenek be! Száritkozzanak meg! Várják ki itt bent az eső végét!”

Hétköznapi életképek. Amikor valakinek a lelkesedése megelevenít.

Mindannyian éltünk már át hasonló hétköznapi csodákat a maguk rendkívüliségében. És talán egészen rendkívülieket is a maguk hétköznapiságában. Ilyen találkozások nyomán helyreáll a megtépzott bizalom mások iránt, s magunk is lelkesek, nyitottabbak leszünk. Sajnos azt is tudjuk, milyen, amikor a betű öl: méltánytalan elutasító határozatok („a jogszabály nem ismer más lehetőséget”), fájdalmasan hosszú kórházi várólisták, igaz kritikák kíméletlen stílusban... Pedig a betű (a határozat, a lista s a kritika is) fontos. Csak lélekkel készülne!

Odafigyeléssel, a másik iránti tisztelettel...

„Az igazi értelem érez, s az igazi szív gondolkodik” – mondja a teológus, organista, orvos *Albert Schweitzer* egyik prédikációjában. (Miként az óvónó, a buszvezető vagy éppen a boltos cselekedetében...)

Megelevenítő Lélek. Vasárnapi igénk is betűkről, Isten törvényének betűjéről és Lélekről, az Atya és a Fiú Lelkéről szól.

Pál szívén viselte a korinthusi gyülekezet – e soknemzetiségű, társadalmi helyzet tekintetében is tág ölelésű, kis csoportjaiban aktív nagyvárosi közösség – sorsát, melynek több tagját ő keresztelte. Rossz híreket hall felőlük: széthúzás, ellenségeskedés támadt közöttük, s egyes tanítók az apostol tekintélyét is megkérdőjelezték.

Pál levelet ír, küldöttet küld, s maga is odasiet. De a látogatás nem sikerül jól, csak olaj a tűzre: sokan elfordulnak tőle, hitelesebbnek tűnő vezetők pártjára állnak. Pál továbbutazik, majd mégiscsak jó híreket kap: a kedélyek csöndesednek, újra békességben tudnak együttműködni a korinthusi testvérek. Ekkor írja le leveleiben igénk sorait is övének.

Értelmezi, magyarázza, mi történhetett, mi lehetett a gond, amelynek nem is kellett volna gondnak lennie: hogy a betű, az Isten törvényének szolgálata fontos, sőt dicsőséges e világban, de a Lélek nélkül ölni is tud. Akkor is, ha a törvény szörszálhasogató törvényeskedés eszközévé válik – netán hatalmi érdekek mentén –, de még akkor is, ha tükörként állítjuk magunk vagy közösségünk elé, melyből hibáinkat felismerve, ám a jobbulás útját nem ismerve kétségbeesünk.

De hála Istennek, hogy törvénye használatának mintegy biztosítékául Jézus Krisztust küldte s Szentlelkét. Jézust, aki életével töltötte be a törvényt, és evangéliumában félreérthetetlen mélységében és szélességében tárta elénk a Törvényalkotó szándékát; s a Szentlelket, aki által bízunk Krisztusban, és megtanulhatjuk, hogy még Isten törvényének alkalmazása is Isten Lelke szerint (mintegy a törvény szellemében) kell, hogy végbemenjen.

Mert a betű az emberi értelem és hit számára hozzáférhetővé tesz a helyes élethez szükséges tanításokat, az evangélium és az azt megérteni segítő Lélek pedig e világi logikát meghaladó gazdagságával mutat utat életünk és közösségeink élete számára. Így vezetnek Istenhez az ő uralmát építve már itt és most közöttünk.

Jézus Krisztus – aki félreértések elkerülése végett megmondta, hogy nem eltörölni, hanem betölteni jött a törvényt – az őt hallgatók konfliktusban megszülető kérdésére válaszul rámutatott: nem az ember lett a szombatért, hanem a szombat az emberért! Azaz a teremtettség rendjének ünnepe (miként az ótestamentumi törvény többi passzusa) sem önmagáért van, és nem is az embertől vár valamiféle külsődleges hódolatot, minde nek felett való törvényi megfelelést, hanem az istenképű emberek és Isten kapcsolatáért van, Istennel való és egymás közötti kapcsolatuk megszentelésére szolgál.

Jézus Krisztusba vetjük mi is bizalmunkat – miként Pál és az egykori korinthusi testvérek. Aki értünk – e világi életünket hol lelkesebben, hol pedig gondokba gabalyodva élő testvéreinkért – élt. Aki értünk – érdeklik kegyetlen logikája mentén saját bü-

neik eltussolása céljából – őt halálra küldő emberek miatt halt meg tanulságul a bűn ártásáról; de fel is támadt, hogy felfogjuk Isten e világi gáncsoskodáson is túlmutató igenjét az ő igaz életére és tanítására. Hogy ne essünk kétségbe, s ne adjuk fel tőle kapott hivatásunkat: életünket és Isten akaratát a törvényalkotó szándéka – ne emberi érdekeink vagy biztonságvágyunk – szerint próbáljuk megérteni, bűneinket megbánjuk, és tanítása szerint igyekezzünk élni.

Akkor elcsitulnak kétségek és aggodalmak, és helyreáll a bizalom az egymásra bízottak között. Az a bizalom, amely nem omlik össze sem e világi okoskodások, sem érdekjátzmák, sem szenvedés alatt, hanem azokon túlmutat, mert általa Jézus Krisztus von magához bennünket a Lélek hétköznapi csodáival. Nála pedig örökre feloldódnak a konfliktusok, és begyógyulnak a sebek. Így tanuljuk és építhetjük Krisztusba vetett bizalommal s az ő Lelkével Isten országát közöttünk.

■ BALOGNÉ VINCZE KATALIN

Imádkozunk egy középkori ének részletével és saját szavainkkal! „Jöjj, Szentlélek Isten! (...) Jöjj, áldott vigasztalás, drága vendég, lelki társ, legédesebb nyihűlés: fáradásra nyugalom, hőség ellen oltalom, zokogásban könnyülés! (...) Mosd, amit a szenny belep, öntözd, ami eleped, seb fájását csillapítsd; ami dermedt, élesztgesd, ami fagyos, melenvedd, ami hibás igazítsd!”

Aldj meg minket, áldd meg közösségünket, mert a megelevenítő és örök evangélium szolgálatát szeretnénk végzeni környezetünkben! Erősíts meg minket, seb csak e megbocsátó szeretettel tudjuk egymást is hordozni és támogatni szolgálatunkban! Amen.

Krisztus Jézus, mi Megváltónk

► **Énekeskönyvünk Úrvacsora fejezete Luther Márton énekeivel kezdődik. Ahogy a múlt héten ígértük: mai, összevont számunkban ezeket irányítjuk figyelmünket. A *Krisztus Jézus, mi Megváltónk* (EÉ 303) az úrvacsora tartalmát, jelentőségét megfogalmazó, tanító ének. – Elemzés és meditáció egyházenész és lelkes tollából.**

A Jesus Christus, unser Heiland, der von uns den Gotteszorn wandt (EÉ 215) mintája – legalábbis részben – a *Jesus Christus, nostra salus* himnusz, amely éppúgy tíz versszakos, mint *Luther* versének eredeti formája. A két költemény alapkaraktere mégis nagyon különböző. A himnusz az oltáriszentség dicsőítése *Aquinói Tamás Lauda Sion Salvatorem* szekvenciájának stílusában. Luther pedig – egy elterjedt középkori úrvacsorahimnusz kezdetéhez kapcsolódva – kifejezésre juttatta saját reformátor szemléletét az úrvacsora méltó vételének gyakorlatáról.

Az ének a reformátor korai művei közé tartozik, 1524-ben jelent meg több énekeskönyvben is. Versformája a8, a8, b7, b8 (ez a fordításokban változni fog); kupolásan építkező dór dalama valószínűleg középkori eredetű. Magyar fordítását dallammal együtt egyetlen 16. századi forrás, *Gálszécsi István* énekeskönyve (1536/38) tartalmazza, de annyira töredékesen, hogy ez nem lehetett alapja a hagyományozódásnak.

Az *Új zengedező mennyei kar* (1743) – kotta nélküli – fordításában hűségesen visszaadja a lutheri vers mondanivalóját és figyelmeztetését. „Jézus Krisztus, mi Megváltónk, / Ki haragját elvedd rólunk / Atyádnak szenvedéssel, / S a pokoltól megmentet-

tél. // Hogy ezt el ne felejtenék, / Akartad, hogy tested vennénk / A kevé földi kenyérből / S véred szőlőtő levéből. // Aki járul ez asztalhoz, / Az lásson jól a dologhoz; / Mert ki méltatlanul megyen, / Az életért halált vesz. (...) // Ez asztal nem használ néked, / Ha magadban van reményed.” (ÚZMK 1743, 282, 1–3. és 8. versszak)

Jó kétszáz év után mostani énekeskönyvünk adta közre újra Luther énekét, az eredeti tíz versszakból hat strófával (1–3., 5., 9–10.) és kissé szubjektív szóhasználattal. Érdemes összehasonlítani a két változatot. „Krisztus Jézus, mi Megváltónk, / Sok halálos sebből gyógyítónk, / Értünk ontott drága vért, / Megfizetett minden bűnünkért. // Hogy erről megemlékezzünk, / Testét, vérét adja ő nekünk / Kenyér és bor színében, / Hogy mivelünk egygyé így legyen. // Ám kit ő így vendégül lát, / Vizsgálja meg mindig jól magát, / Mert méltatlan nem lehet: / Halált venne és nem életet.” (EÉ 303, 1–3. versszak)

Johann Sebastian Bach is felismerte Luther énekének jelentőségét, és feldolgozta nagyszabású orgonaciklusában, a *Clavier-Übung* III. részében, a katekizmusénekek között. Itt minden dallam két tételt kap, egyet nagy orgonára, egyet pedál nélküli hangszerre. Az első mű trió d-mollban. A két felső szó-

lam nagy hangközöket ugró nyolcadai és nyugtalan tizenhatodai az embernek azt a félelmét tükrözhetik, amit Isten haragjától (Gottes Zorn) bűnei miatt érez; a cantus firmusként a pedálban megszólaló dallam rendíthetlensége pedig a bűnbocsánat ajándékát jelképezi (BWV 688).

A második darab fúga f-mollban; témaként az első dallamsor szolgál, amely a darab legvégén felcsendül cantus firmusként is a tenor szólamban (BWV 689).

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

„...halált venne és nem életet.” Tinédzserkorom kedvenc Luther-énekének ez a részlete érdekel a leginkább. Ezzel nem vagyok egyedül. Több gyülekezeti taggal találkoztam, akiknek szintén fejtörést okozott ez a fenyegető korálsor. A németek ki is húzták a legújabb énekeskönyvből. Pedig a gondolat nem *Luthertől*, hanem egyenesen Páltól származik: „Mert aki úgy eszik és iszik, hogy nem becsüli meg az Úr testét, itéletet eszik és iszik önmagának. Ezért erőtlenekek és betegek közöttetek sokan, és ezért halnak meg annyian.” (1Kor 11,29–30)

Mit jelent ez ma nekem, hogyan fordíthatnám le a magam és a rám bízottak számára?

Tinédzserkoromban úgy képzeltem, hogy a kenyér és a bor az úrvacsora misztériumában igazságos méregpohárrá válik annak, aki álnokul megy ki az oltárhoz – valahogy úgy, mint az *Indiana Jones és az utolsó keresztes lovag* című filmben. A Szent Grál után sóvárgó, gerinctelen műgyűjtő a kehelybe kortyolva pillanato-

CANTATE

kon belül megöregszik: halált vesz magához élet helyett. Bár elsőre nevetésgesnek tűnhet ez a popkultúrából vett párhuzam, azt hiszem, sokan fordítottuk le magunknak így ezt a korálsort. Ezt erősítheti talán a Pál apostol által használt „itélet” szó is.

Ma máshogyan látom a dolgot. Hiszen életünk minden percében halált veszünk magunkhoz. Napról napra halált falatozunk, amíg végül meg nem telünk vele. Az élet után sóvárgunk, mégis kérlelhetetlenül a halálba húz minket valami örvénylő erő. Nem arról van tehát szó, hogy az úrvacsora a méltatlan vendégeket hirtelen istenítélettel sújtaná. Egyszerűen csak hatástalan marad. Észlelhetetlen. Megtapasztalhatatlan.

Ó, pedig mekkora titok is rejlik ott a mélyben! Micsoda paradoxon! Hiszen mi az önmagát feladó Urat ünnepejük, aki a halált és a keserű kínokat választotta, hogy megtörje a világ kérlelhetetlen rendjét. Aki az élet utáni sóvárgás helyett a félelemmel szembenézést választotta, és beleúszott az örvénybe. Megbékélt, és egygyé lett a világgal és a halállal is. S „hogy erről megemlékezzünk”, önmagát adja nekünk az úrvacsorában.

Ez aztán a rágós üzenet. De csak így lesz megtapasztalható a misztérium. Ha a paradoxont hirdetjük benne: számomra az az Úr, aki a halálnak adta magát, hogy életet nyerjen mindnyájunknak.

■ BENCE ÁRON

Palacsintát nem lehetne kérni egyik ebédre? Figyeljétek, nem hétfőn kéne strandra menni? Keddre már lehűlést mondanak! Ó, Betti, Isten éltesse! Kár, hogy nem tudunk a táborban felköszönteni! Jövőre gyere!!! Ágyneműt kell vinni? Én csak vasánnap reggel érek oda, mert szombat egy ismerősöm esküvője lesz. Szombatra lestopoltuk egymást R. Orsival, vele ebédelek! (Ti ő fog etetni engem!) Most Üllői 24. vagy 25.? Hova kell menni a megbeszélésre? Én már becsomagoltam! Nagyon várom a tábort! És kik lesznek a sofőrök?

A nyár végi EvÉlet-lapszám lapzárójának idején kezdődik az idei nyár utolsó előtti Mevisz-Bárka-táborra Csákváron. A tábor Facebook-csoportjában naponta jönnek a kérdések, ötletek, lelkes-várázó-kíváncsi hozzászólások. Készülődünk.

Tulajdonképpen 2014. augusztus vége óta várjuk ezeket a pillanatokat, a tavalyi tábor vége óta készülünk lélekben a következő évre, és ez a várázó most, az utolsó napokban hágot a tetőfokára.

Táborunk a „nagy egész” része, a nyolc – mozgássérült fiatalokkal közös – Bárka-tábor egyike, melynek története szintén a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség (Mevisz) megalakulásának idejére nyúlik vissza. Vanak köztünk néhányan, akik ott voltak az első táborokban (talán a legendás első borgátaiban is) – ma már, hála Istennek, a több mint huszonöt év gyümölcséeként az ő gyermekeik is velünk tá-

Bárkás nyár – Mevisz-táborok idén is

FOTÓ: MEVISZ

boroznak mint fiatal felnőttek, lelkes segítők és formálódó közösség.

A „nagy egész” azt jelenti: ahogy egymás táborában járunk, vagy halljuk az élménybeszámolókat, érezzük, tapasztaljuk, hogy bár különböző időpontokban és helyszíneken (Kemenes-mihályfa, Órimagyarósd, Porrogszentkirály, Kőröshegy, Liptód, Csákvár), mégis ugyanazt csináljuk, ugyanaz a küldetés hajt, és nagyon hasonló közösségi, emberi és nem utolsósorban hitbeli élményekben gazdagodunk táborainkban.

Nem véletlenül tervezzük idén a tábori áhítatokat a 2015. év igéje kapcsán a befogadás témakörére építeni: „Fo-

gadjátok be egymást, ahogyan Krisztus is befogadott titeket Isten dicsőségére.”

(Róm 15,7) És nem arra gondolok, hogy mi, segítők, lelkes keresztény fiatalok elfogadással fordulunk a mozgássérült és értelmileg sérült testvéreink felé – ez így túl egyszerű lenne, és csak a felszínt karcogtatná. Arról van szó, hogy ők, akik elé akadályokat állítanak fizikai korlátaik, elfogadnak, befogadnak minket a személyes terükbe, az életükbe; barátságukkal, bizalmukkal, szeretetükkel ajándékoznak meg. Így gazdagodunk együtt, és élhetjük meg Isten dicsőségének visszfényét.

Úgy értem ezt, hogy a tábor vége felé, a tábor után mindig úgy érzem

(akármilyen feladatokat ró is rám előtte a szervezés), hogy megint mintha bukkancsálhattam volna egy kulcslyukon egy pillanatra, milyen is a mennyeországi állapot, és hálás a szívem, hogy Isten áldásával ilyen közösségeink vannak ezekben a táborokban, melyek hitünket erősítik, így töltönek fel bizakodással, örömmel, reménnyel, elfogadással a két tábor közötti hétköznapokra is.

Hogy miként telik el ez a kilenc nap, milyen programokkal töltjük meg, az végeredményben szinte „mindegy” is. Mégis mindig igyekszünk színes programokat szervezni, hiszen vannak a táborainkban olyan sérült emberek, akik csak erre az időszakra tudnak ki-

mozdulni a világtól és élményektől eléggé elzárt lakóhelyükről, az intézetből, ahol élnek.

Részt veszünk a csákvári gyülekezetel a vasárnapi istentiszteleten, elautózunk a Velencei-tóra egy frissítő fürdőzésre, augusztus 20-án Budakeszire kirándulunk, hogy megnézzük a vadasparkot, este pedig a Duna–Ipoly Nemzeti Park igazgatósága jóvoltából a Sashegyről csodálhatjuk meg a tűzijátékokat.

A táborban szervezünk tájfunást, *Ki mit tud?-ot*, kézműves-foglalkozást, ezen túl pedig a közös reggeli- és vacsorakészítés, éneklés, játékok és beszélgetések töltik ki az időnket.

„Tegnap éjjel már lent voltunk Csákváron, és ki is pakoltunk a bevásárlás után!” – tájékoztatja a táborozókat a legutolsó bejegyzés a közösségi oldalon. Mindenki tudja, hányra várhatja az érte érkező kisbuszt, és azt is megtanulta az évek során, hogy hány órás csúszást, késést kell beleszámolni a várakozásba.

Így készülődünk, és körülbelül így készülődött mind a nyolc tábor ezen a nyáron is, melyek közül hat már lezajlott. A pécsiéké és a miénk van még hátra. Bízunk benne, hogy ősszel, ha összegyűlnek a táborvezetők, és szerveződnék a táborralálkozók – vagy legkésőbb a Bárka-karácsonyon –, elmondhatjuk, hogy a 2015-ös, a Mevisz-Bárka történetében (kb.) huszonnyolcadik nyár is Isten áldásával és gazdagító, erősítő jelenlétével zajlott le.

■ BENCE ORSOLYA táborvezető

Amiről az ordinációs napló beszél

Két hete olvashattuk ebben a rovatban Tamás püspök írását, amelyben megvilágította a lelkészszenteselés bibliai, teológiai alapjait. Mindezt továbbgondolva lapozunk most bele a déli kerületi püspöki hivatal legfontosabb, legértékesebb iratába, az úgynevezett *ordinációs naplóba*. Ez a nyilvántartás a püspöki szolgálat alatt végzett lelkészavatási, -szenteselési szolgálatok legfontosabb adatait rögzíti. Nem száraz statisztika csupán, hanem sok mindent elárul egyházunk életéről, jelenéről és jövőjéről.

Nézzük először a pusztaszámokat: tizenkét év alatt negyvenegy fiatal állíthatam szolgálatba. Északi püspökkollégámhoz hasonlóan én is mindig beleborzongok a legszebb és egyben legfelelősebb püspöki szolgálat liturgiájának súlyos mondataiba: „Krisztus Urunk parancsa alapján, amellyel elküldte apostolait az evangélium hirdetésére, reád bízom az egyház hivatalos igazszolgálatát...” Valójában tehát nem a püspök állít szolgálatba, ő csak az egyház Urának parancsát teljesíti.

Felvetődhet a kérdés, hogy vajon sok-e vagy kevés tizenkét év alatt negyvenegy ordináció. Ez körülbelül évi hármát jelent, ami talán még pótolhatná az aktív lelkész szolgálatból kilépőket. De sajnos a helyzet mégsem ennyire megnyugtató, hiszen ezen a területen is akadnak erősen szűk esztendők. 2007-ben és 2008-ban például csak egy-egy ordináció volt délen, 2011-ben pedig egyetlenegy se...

Ugyanakkor éppen tíz éve, 2005-ben ünnepelhettük eddigi szolgálatom legbőségesebb esztendőjét, amikor összesen tizenegy fő térdelt az ordinációs oltár elé. Az igazsághoz tartozik, hogy ebből ötven az aszódi oltártól indultak a szent szolgálatba. De hogyan kerül a déli püspök Aszódra? A felelet nagyon prózai: Szebek Imre püspöktársam betegsége miatt kellett „beugranom” a televízió által is közvetített, felemelő, szép ünnepre.

Délen a legnépesebb ordinációnak 2006. június 18-án a Deák téri temp-

lom adott otthont, ahol négyen álltak az oltár előtt, és szintén négyen az oltárnál. Az új északi püspökkel, Fabiny Tamással együtt végeztük a szolgálatot, mivel a négy fiatal közül kettőnek északi gyökerei is voltak. Számomra ez a legemlékezetesebb ordináció, hiszen az egyik szolgálatba lépő fiatal *Gáncs Tamásnak* hívták. S mivel édesapám is el tudott még jönni az ünnepi alkalomra, három lelkészszenteselési találkozó a megdicsőülés hegyének lábánál – ez az evangéliumi történet látható ugyanis az oltárképen... Hitünk, re-

FOTÓ: GYÖRI GÁBOR DÁVID

ménységünk szerint még öt korábbi nemzedék pedig „fentről” követte az eseményeket, és együtt örült velünk, hogy Isten hűségese szereted, elhívása nemzedékről nemzedékre megújul, és ma is megtapasztalható.

Az ordinációs napló többek között ékes bizonyítéka annak is, hogy bár szervezetileg három egyházkerületben élünk, de egyetlen egyházban gondolkozunk, és a kerületi határok szabadon átjárhatóak. Ugyanakkor természetesen létezik egyfajta egészséges kerületi identitás is. Ezért szoktuk olykor némi túltengő déli öntudattal és mediterrán humorról idézgetni a *Kispál és a Borz* együttes éneksorát: „Akik élnek, azok délnek mennek...”

De éppen az idei nyáron a csömöri templomban – az északról induló, de délen szolgálatba álló *Seben Glória* ordinációs istentiszteletét követően – megkaptuk a szellemes választ egy délről északra átgazolt lelkész-kolléga köszöntésében. *Eszlényi Ákos* a jól ismert mondókat idézte, mely szerint: „Előttem van észak, hátam mögött dél...”

S mivel a kerületi határok virtuális határok, Tamás püspök is avatott már lelkészeket Szegeden. Sőt mi több, hamarosan, augusztus 28-án Nyíregyházán délnek fog lelkész

gyekből van túl sok, hanem az urakból kellene még több...

A naplót böngészve érdekes helyszínekre is bukkanhatunk. 2004-ben például Türrkösön ordináltam a nálunk végzett erdélyi lelkészfiút, *Domokos Jenőt*, aki később visszatért szülőföldjére szolgálni.

2005 júniusában a komlói katolikus templomban szenteltem lelkészé az onnan származó *Kopf Andrást*, mivel helyben nincsen evangélikus templomunk. Természetesen mindez a pécsi megyés püspök előzetes engedélyével történt...

2009 nyarán emlékezetesen szép ünnepet éltünk át a pestszentlőrinci templomban, ahol egy fiatal házaspár, *Grendorf Péter* és *Balogh Melinda* (képünkön) együtt vették fel azt a bizonyos krisztusi igát, amely a Károli-fordítás szerint „gyönyörűséges” (Mt 11,29).

Lapozgatom a naplót, olvasgatom, izlelgetem az ismert neveket: arccok, emberi sorsok jelennek meg előttem. Kiből mi lett? Ki hol van ma, vagy éppen hol nincs már?

Tarka a kép, jól tükrözi egyházi életünk sokszínűségét. Az új idők jele, hogy a negyvenegy kollégából heten iskoláinkban szolgálnak. Ketten titkárként mellettem kezdtek a püspöki hivatalban. Akad köztük kórházlelkész és olyan derék édesanya is, aki immár négy gyermekkel járult hozzá egyházunk jövőjének építéséhez. S van, aki tábori lelkészként találta meg a helyét.

Ugyanakkor nem szabad elhallgatni azt a tényt sem, hogy akadnak olyanok is, akik nem találták meg a helyüket, szolgálatukat közöttünk. A negyvenegyből ötven... Vajon sok ez, vagy kevés? Ha kicsit rajongó vagyok, mondhatom, hogy ez éppen ötlet több, mint amennyi a komoly lelkész eskü nyomán megengedhető. Ha viszont cinikus vagyok, nagyvonalúan legyinthelek, hogy ez alig több mint tíz százalék, ennyi veszteség még elfogadható...

De nem vagyok sem rajongó, sem cinikus, hanem sokkal inkább szeretnék egy különleges „imanaplót” felfedezni a névsorban. Vajon mennyit

ÉGTÁJOLÓ

imádkoztam értük?! A Mester előre figyelmeztetett minket, hogy mindannyian a sátn rostájára kerülhetünk. Szolga- és küzdőtársak vagyunk ebben a valóban gyönyörű, de erősen veszélyeztetett hivatásban. Ha valamelyikünk egyedül marad, ha valamelyikünket magára hagyják, könnyen „rossz társaságba” kerülünk. Ezen a területen is élet- és hivatásmentő „égi tájoló” kínál az apostoli buzdítás: „Egymás terhéthordozzátok...” (Gal 6,2)

Ennek jegyében immár öt éve, hogy elindítottuk egyházkerületünkben a hivatásgondozói napokat. S ezért hirdettük meg augusztus végi munkaévkéző lelkészkonferenciánkat is *Hivatásközvetés* címmel.

Lehet, hogy sokunk gyönyörű emléke az a néhai fotó, amelyik ordinációnk csúcspontját, a *Confirmát* örökítette meg. Ott és akkor, szolgatársaink áldó gyűrűjében minden biztonnal éreztük és megtapasztalhattuk hivatásunk és küldetésünk Urának erősítő jelenlétét. De csupán fakuló szép emlékekből nem lehet hosszú távon megélni és szolgálatban égni. Kérjük nap mint nap az isteni megerősítést, a „re-confirmát”, amelyre nemcsak ordinált lelkészeknek, hanem minden szolgáló tanítványnak szüksége van.

Gáncs Péter püspök
Déli Egyházkerület

Szent István király intelmei Imre herceghez

(Részletek)

Mivel megértem s mélyen átérzem, hogy amit csak Isten akarata megteremtett s nyilvánvaló eleve elrendelése elrendezett mind a kiterjedt égboltozaton, mind az egybefüggő földi tájakon, azt törvény élteti s tartja fenn, s mivel látom, hogy

Hallgass, fiam, atyád intelmére, s ne vedd semmibe anyád tanítását!...

[Hallgasd hát meg, fiam, fogadd el szavaimat,] akkor nagy lesz száma élted éveinek.

Az én szokásaimat pedig, melyekről látod, hogy a királyi méltósággal összeférnek, a kétkedés minden béklyója nélkül kövessed. Mert nehéz lesz megtartani e tájon királyságodat, ha szokásban nem utánzod a korábban királykodó királyokat. Mely görög kormányozta a latinokat görög módra, avagy mely latin kormányozta a görögöket latin módra? Semelyik. Ezért hát kövessd szokásaimat, a teid közt kimagasló így leszel, s az idegenek dicséretére szert így teszel.

mindazt, amit Isten kegyelme bőséggel adott az élet előnyére és méltóságára, tudniillik királyságokat, konzulságokat, hercegségeket, ispánságokat, főpapságokat s más méltóságokat, részben isteni parancsok és rendeletek, részben világiak, valamint a nemesek meg az élemedett korrúktanácsai és javaslatok kormányozzák, védik,

Ebből a mondásból tehát észbe veheted, ha azt, amit atyai gyöngédséggel parancsolok, megveted – távol legyen! –, nem szívelnék többé sem Isten, sem az emberek. De halljad az engedetlen parancsszegők esetét és vesztét. Ádám ugyanis, kit az isteni alkotó, valamennyi létező teremtetője a maga hasonlóságára formált, s minden méltóság örökösévé tett, széttörte a parancsok bilincset, s nyomban elvesztette a magas méltóságokat meg a paradicsombéli lakást. Isten régi, kiválasztott s kivált kedvelt népe is, amiért szétszaggatta a törvények Isten ujjával kötözött kötelékét, külön-különféleképpen pusztult el: részben ugyanis a föld nyelte el, részben tűz emésztette el, részint egymást koncolta fel. Salamon fia is, félrevertve apja békéltető szavait, gögjében pöffeszkedve kardcsapásokkal fenyegette a népet apja ostorsuhintásai helyett, azért sok rosszat túrt el országában, végül is kivetették onnan. Hogy ez véled ne történjék, fogadj szót, fiam; gyermek vagy, gazdagságban született kis cselédem, puha párnák lakója, minden gyönyörűségben dédelgetve és nevelve, nem tapasztaltad a hadjáratok fátalmait s a különféle népek támadásait, melyekben én szinte egész életemet lemorzsoltam. Itt az idő, hogy többé ne puha kásával étessenek, az téged csak puhánnyá s finnyásá tehet, ez pedig a férfiaság elvesztegetése s a bűnök csíholója és a törvények megvetése; hanem itassanak meg olykor fanyar borral, mely értelmetet tanításomra figyelmesé teszi. Ezeket előrebocsátván térjünk a tárgyra. (...)

VI. A vendégek befogadásáról és gyámolításáról

A vendégek s a jövevények akkora hasznat hajtának, hogy méltán állhatnak a királyi méltóság hatodik helyén. Hiszen kezdetben úgy nő-

vekedett a római birodalom, úgy magasztaltattak fel és lettek dicsőségessé a római királyok, hogy sok nemes és bölcs áradt hozzájuk külön-külön tájakról. Róma bizony még ma is szolga volna, ha Aeneas sarjai nem teszik szabaddá. Mert amiként külön-külön tájakról és tartományokból jönnek a vendégek, úgy külön-külön nyelvet és szokást, külön-külön példát és fegyvert hoznak magukkal, s mindez az országot díszíti, az udvar fényét emeli, s a külföldieket a pöffeszkedéstől elretenti. Mert az egynyelvű és egyszokású ország gyenge és esendő. Ennélfogva megparancsolom neked, fiam, hogy a jövevényeket jóakarattal gyámolítsad és becsben tartsad, hogy nálad szívesebben tartózkodjanak, mintsem másutt lakjanak. Ha pedig le akarnád rombolni, amit építettem, vagy szétszórni, amit összegyűjtöttem, kétségkívül igen nagy kárt szenvedne országod. Hogy ez ne legyen, naponta nagyobbítsd országodat, hogy koronádat az emberek nagyságosnak tartsák.

VII. A tanács súlyáról

A királyi emelvényen a tanács a hetedik helyre tart igényt. A tanács állít királyokat, dönt el királyi sorsokat, védelmezi a hazát, csendesíti a csatát, győzelmeket ő arat, kerget támadó hadat, behívja a barátokat, városokat ő rakat, és ő ront le ellenséges várakat. Minthogy pedig a tanácsnak ekkora haszna van, ostoba, pöffeszkedő és középszerű emberekből összeállítani, én úgy vélem, mit sem ér; hanem a tekintélyesebbek és a jobbak, a bölcsőbbek és a

Jósággal közeledsz a jóhoz, az igazhoz igaz vagy. A tisztával tisztán bánasz, a hamissal azonban hamis módra.

Ezért hát ki-ki életkorának megfelelő dologban forgolódjék, tudniillik az ifjak fegyverben, a vének a tanácsban. Egyébként az ifjakat mégsem kell teljesen kiűzni a tanácsból; ámde ahányszor velük tanácskozol, még ha életrevaló is az a tanács, mindig terjeszd az öregek elé, hogy minden cselekedetedet a bölcsesség mértékével mérhesd.

VIII. A fiak kövessék az elődöket

Őseink követése foglalja el a királyi méltóságban a nyolcadik helyet. A legnagyobb királyi ékesség, az én tudásom szerint, a királyelődök után járni, a szülőket utánozni. Aki ugyanis megveti, amit megszabtak atyai elődei, az isteni törvényekre sem ügyel. Mert az atyák azért atyák, hogy fiaikat gyámolítsák, a fiak pedig azért fiak, hogy szüleiknek szót fogadjanak. Aki atyjával szemben áll, Isten ellenségének áll. Mert minden engedetlen Istennel áll szemben. És az engedetlenség szelletje a korona virágait szórja szerte. Az engedetlenség valójában pestis az egész királyságban. Ezért, kedves fiam, apád rendeletei, vagyis az én rendeleteim, mindig legyenek szemed előtt, hogy szerencsédet mindenütt királyi gyeplő igazgassa. Az én szokásaimat pedig, melyekről látod, hogy a királyi méltósággal összeférnek, a kétkedés minden béklyója nélkül kövessed. Mert nehéz lesz megtartani e tájon királyságodat, ha szokásban nem utánzod a korábban királykodó királyokat.

Mert az egynyelvű és egyszokású ország gyenge és esendő. Ennélfogva megparancsolom neked, fiam, hogy a jövevényeket jóakarattal gyámolítsad és becsben tartsad, hogy nálad szívesebben tartózkodjanak, mintsem másutt lakjanak. Ha pedig le akarnád rombolni, amit építettem, vagy szétszórni, amit összegyűjtöttem, kétségkívül igen nagy kárt szenvedne országod. Hogy ez ne legyen, naponta nagyobbítsd országodat...

legmegbecsültebb vének ajkán formálódjék és csiszolódjék. Ezért, fiam, az ifjakkal és a kevésbé bölcssekkel ne tanácskozz, ne is kérj tőlük tanácsot, csak a gyűlés véneitől, kiknek koruk és bölcsességük miatt megfelel ez a feladat. Mert a királynak szóló tanács zárva legyen a bölcs szívbe, ne terjessze a bolondok szelesége. Ha ugyanis a bölcssekkel jársz, bölcs leszel, ha a bolondokkal forgolódasz, társul adod magad hozzájuk, szól a Szentlélek Salamon által: „Aki jár a bölcssekkel, bölcs barátja lesz, nem a bolondokhoz lesz hasonlós.” És Dávid zengi:

Mely görög kormányozta a latinokat görög módra, avagy mely latin kormányozta a görögöket latin módra? Semelyik. Ezért hát kövessd szokásaimat, a teid közt kimagasló így leszel, s az idegenek dicséretére szert így teszel. (...)

X. A kegyességről és az irgalmasságról, valamint a többi erényről

(...) Mindez, amit fentebb érintettünk, alkotja a királyi koronát, nélkülük sem itt nem tud senki uralkodni, sem az örök uradalomba bejutni. Ámen.

Kuruc Ágnes fordítása – Forrás: mek.oszk.hu

osztják fel és egyesítik, s mivel bizonyosan tudom, hogy minden rendben valók a föld bármely részén, bármilyen méltóságot viseljenek, nemcsak kíséretüknek, híveiknek, szolgálóknak parancsolnak, tanácsolnak, javasolnak, hanem fiaiknak is, úgy hát én sem restellem, szerelmes fiam, hogy neked még életemben tanulságokat, parancsokat, tanácsokat, javaslatokat adjak, hogy velük mind a magad, mind alattvalóid életmódját ékesítsed, ha majd a legfőbb hatalom engedélyével utánam uralkodni fogsz. Illik pedig, hogy odaadó figyelemmel hallgatván eszedbe vedd apád parancsait, az isteni bölcsesség intelme szerint, mely Salamon szájából szól:

A Szent Király Szövetség

Az 1990-es években az augusztus 20-i központi budapesti állami ünnepségre meghívást kaptak a *Szent István* nevet, illetve a „szentkirály” elemet nevükben hordozó települések polgármesterei is. Ekkor fogalmazódott meg a gondolat a települések elöljáróiban, hogy ne csak a helységek vezetői találkozzanak egymással évente egyszer, hanem szervezzenek találkozót a településeken élők számára is.

Az erdélyi Csíkszentkirály ajánlkozott elsőként, ahol a következő év őszén összegyűltek szándéknyilatkozatot fogalmaztak meg: e szerint szövetségbe szeretnék tömöríteni mindazon falvakat és városokat, amelyek nevükben is őrzik szent királyaink emlékét. Egy évvel később – az első találkozó alkalmával – Szentkirályszabadján írták alá az alapító okiratot. Így alakult meg tehát 1997. augusztus 15-én, Szent István fejedelemmé választásának ezredik évfordulója alkalmából a Szent Király Szövetség.

Eddig huszonegy Kárpát-medencei település csatlakozott hozzá: Magyarországról Bakonyzentkirály, Kerkaszentkirály, Királyszent-

istván, Porrogszentkirály, Rinyaszentkirály, Szabadszentkirály, Szentistván, Szentistvánbaksa, Szentkirály, Szentkirályszabadja és Szombathely-Szentkirály; Erdélyből Csíkszentkirály, Kalotaszentkirály, Marosszentkirály; Sepsiszentkirály, Székelyszentistván és Székelyszentkirály; Felvidékről Királyfiakarcsa, Vágkirályfa, valamint Sajószentkirály és Sajókirályi.

► Forrás: Wikipédia, szentkiralyszovetseg.hu

Sík Sándor: István király

Háromfelvonásos dráma – Részlet a második felvonásból

Személyek

ISTVÁN KIRÁLY

VAZUL HERCEG

GYÖNGY, VAZUL FELESÉGE

Történik a székesfehérvári királyi palotában 1038. augusztus 14-én

KIRÁLY: Hallgass rám, Vazul. Nekünk itt, ma, ebben az órában szót kell értenünk. Jaj ennek a szegény országnak, ha mi ketten most meg nem értjük egymást.

VAZUL: Ne kívánd, hogy kivetkőzzek magamból.

KIRÁLY: Én éppen azt kívánom, hogy kivetkőzzél magadból. Új embert akarok.

GYÖNGY: István!

KIRÁLY: Érts meg engem, Vazul! Én nem azt akarom tőled, hogy ne bánts az új vetést. Én azt akarom, hogy élére állj a magvetőknek. Nekem a szíved kell. Azt akarom, hogy folytasd, amit megkezdtem. Az emberek engem szent királynak hívnak. Neked is szent királlyá kell lenned.

VAZUL: Lehetetlent kívánsz.

KIRÁLY: Hát nem érted, hogy kénytelen vagyok lehetetlent kívánni?! Nem tőled kívánom! Istentől kívánom! Nagyt kell merned, óriást! Árpád vére vagy!

VAZUL: Mit tegyek?

KIRÁLY: Új emberré kell lenned. Meg kell tagadni múltadat, bűneidet, kedvteléseidet, barátaidat, bálványaidat. Mindent. Nyilvános hitvallást kell tenned. Krisztus hadnagyává kell lenned. Szent királlyá.

GYÖNGY: De hát miért? Miért?

KIRÁLY: Az országért! A népedért!

VAZUL: Bátyám, hát nem látod, hogy el van keseredve a nép az idegen ellen? Csak látnád az arcukat, a szemüket, az öklüket, amikor a német ispán ítélkezik, sohasem hallott törvények szerint. Vagy amikor a tót dézsmaszedő végigjár gyűlölt szekerevel a sátrak között! Ne áltasd magad, bátyám! A székesegyházak, templomsátorok megtelnek vasárnap, mert jaj annak, akit ispánjaid misemulasztáson érnek, de hány tudja, miért jár misére? Hány érti, mit beszél a pap? Hány van az országban igazán keresztény?

KIRÁLY: Ma még csak ezek. Hogy tízezrek legyenek holnap, és százezrek holnapután: ez a te osztályrészed, Vazul király!

VAZUL: Nem, nem, nem akarom! Az új hit: az idegen. És az idegen szapora. Máris többen vannak, semmint elviselhetném! A legjobb földek az övéik, a legerősebb várakban ők ispánkodnak, a legmagasabb székeken ők ülnek. Tenger az, bátyám, mohó, faló tenger, elnyeli ezt a kis marék magyart! Meg aztán... az új hit túróknak vallása, böjtölőké, imádkozóké. Nem harcosnak, nem úrnak, nem hódító népnek való. Elernyed ez a nép a templomok hűvösén. Napfény, levegő, korlátlan pusztát kell ennek, és harc és zsákmány és száguldás és győzelem.

KIRÁLY: Igen, igen! Atila apánk népe is száguldott és zsákmányolt és győzött, és hová lett? Lehel is száguldott, Bulcsú is zsákmányolt, nagyapánk is győztek, addig győztek, hogy lassan kezdtek belepusztulni a sok győzelembe. Emlékezzetek a gyászmagyarokra! Ó, ti rövidlátó gyermekek! Hát azt hiszitek, hogy lehet élni egy egész ellenséges világ ellenére? Hát azt hiszitek, hogy megtűrnék maguk közt a nagy körül-népek, ha soha biztonságban nem lehetnek a száguldó, zsákmányoló hadaitoktól? Örüljete, hogy akadt egy Gézátok, aki bölcsőbb volt nálatok, ne rontsanak le, amit épített. És nem építhetsz az idegen nélkül. Idegen mivesektől hemzseg az ország? Miért nincsenek magyar miveseim? Tanulni kell a magyaroknak! A fiaitok már tudni fognak, és nem fognak rászorolni az idegenre! Ők ülnek az ispánok váraiban? Miért nem ülnek helyükbe a mi véreink? De ültetném őket, de boldogan! Nem kell nekik az új tisztesség. Vonakodnak az új munkától. Nem telik bele egy emberöltő, majd észreveszik, hogy ők valók úrságra, vezérségre. Már kezd jönni a fiatalság! Akkor majd kiadjuk az utat az idegennek, aki magyarrá nem tud lenni. De addig? Édes öcsém, aki építeni akar, annak legalul kell kezdeni. A fundamentomás hálátlan munka, de építeni csak arra lehet. Én megástam a fundamentomot. Fialat mester, építs tovább!

GYÖNGY: De közben elromlik a magyar! Elfelejtje magát! A régi énekeket már csak lopva halljuk itt-ott: tilos a bálványimádó gajd! A régi szokások lassan feledésbe mennek: a papok

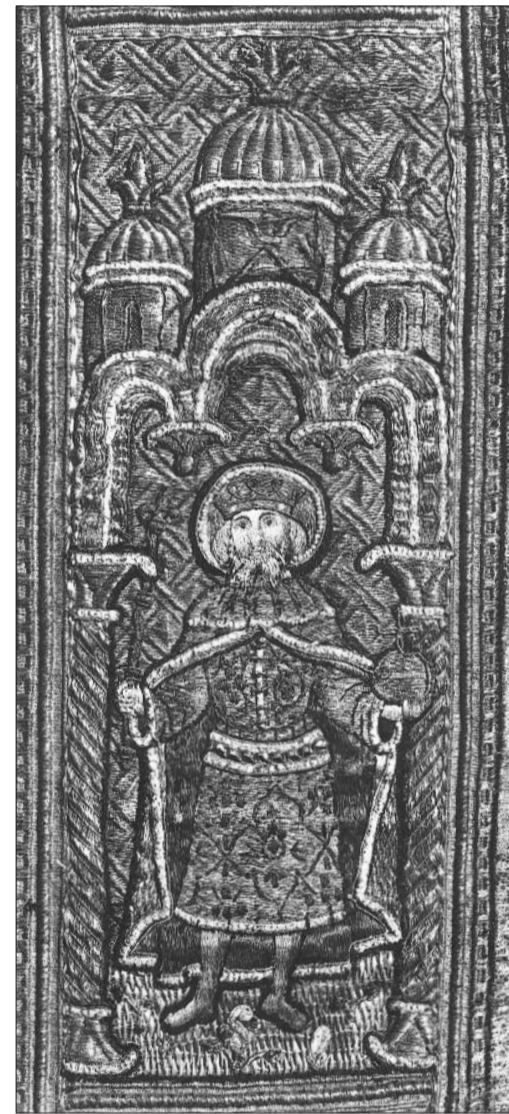
új szokást hoznak. Már fog a sátor: falu, város épül. A fiatalság leszáll a lóról, német módra fésüli a haját, a német lovagokat utánozza beszédében. Az unokáink talán már magyarul is elfelejtettek.

VAZUL: Bátyám, te nem szereted igazán a magyar népet!

KIRÁLY (*főlegyenesedik, szinte megnő az alakja, a szeméje*): Gyermekek! Mit tudjátok ti, mi a szeretet! Hogy én nem szeretem a magyart? Hát mért élek én, ha nem azért a szeretetért? Csakhogy én másképpen tanultam szeretni, mint ti, szegény kicsinyeim! Még jóformán gyermek voltam, amikor megütököttem a tar Szerind fiával. A csata előtti éjjelen ott álltam, a csillagos ég alatt, a dombon, a királyi sátor előtt. Körülöttem csend, csak Vencelin lovag járta az örököt. Túlhan, az erdő szélén a Koppány sátrai. Középen égett a máglya: a sokmogyi táltosok áldoztak a szentkő előtt. És akkor elgondoltam: odaát is magyarok vannak, ideát is magyarok. És holnap egyik magyar a másikat aprítja. Miért? Én értem? Az én királyságomért? És akkor történt valami, valami, amit te nem érthetsz. Valami rettenetes és nagyszerű. A szívemet mintha kétélű kard járta volna át: iszonyú fájdalom az én magyar népemért. Abban a percben meg tudtam volna halni, ott álló helyemben, hogy egy csepp magyar vérral kevesebb hulljon. De ugyanakkor csillag gyuladt ki a lelkemben: megláttam, hogy miért a harc, miért a vérontás. Nem énértettem, az én hitvány hatalmamért, hanem őértük, a népért, az én népemért! Hogy éljen! Meghalnak nálam nélkül! Hogy igazán éljenek! Nincs élet a Krisztuson kívül! Hogy megmaradjanak, el ne pusztuljanak a nagy nemzetek közt, gyökeret verjenek ezen a földön. Nincs itt menekülés a keresztén kívül! És abban a pillanatban vérengző, nagy harcos szeretet tornyozta a lelkemet. Ezreket tudtam volna levágni a magam kezével, ott rögtön: a százezrekért. Ki tudtam volna irtani a magyarságot a különb magyarságért. Ott, azon az éjszakán, akkor lettem én magyar király! És másnap győztem, és négyfelé vágattam Koppányt. És azóta győztem számtalanszor. Le nem tettem máig a kardot, az én népem kardját. Forgattam, forgattam, kegyetlen nagy szeretettel, a tulajdon fajtám ellen: a

gyenge magyar ellen, az erős magyarért. A mai nyomorúság magyarja ellen: a holnapi nagyszerűség magyarjáért. És meg nem szűnt bennem annak a láthatatlan belső kardnak a marása. Minden ítélet, amit kimondtam magyar fejekre, minden darabka föld, amit elvettem tőlük, hogy idegennek adjam, minden tinó, amit odaadtam dézsmába, tizedbe, idegen úrnak, papnak: mind belém szűrt, jobban fájt énnekem, mint önékik! És mégis megtettem, ítéltém, elvettem, odaadtam, mert így kellett tennem. Mert így volt jó nekik. Akarom, hogy éljenek, még ha ők maguk nem akarják is. Megépítem az én nemzetemet az én nemzetem ellenére is. Ezért állított ide az Úristen. Ez az én küldetésem. És ez az én szeretetem. Véres szeretet, kegyetlen szeretet. Erős, mint a halál. Attól tanultam, aki keresztre feszítette magát az emberekért.

A Szent István-Társulat kiadása, Budapest, 1934. Először adta a Nemzeti Színház 1933. december 5-én.

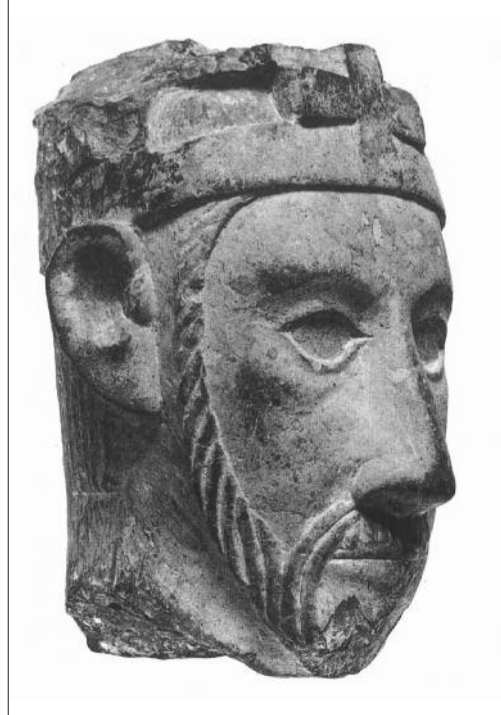
Szent István himzett ábrázolása egy esztergomi miseruhán – 1500 körül

A Szent István-kultusról

Szent István címmel figyelemre méltó kis könyvet adott ki az Egyetemi Nyomda a jubileummal kapcsolatban. Hóman Bálint írta a könyv első cikkét, amelyet az Evangélikus Élet 1938. augusztus 20-án megjelent száma is közölt.

A magyar királyok *Szent István* megkoronázása óta Nagyboldogasszony napján, majd *Szent László* törvényes rendelkezése értelmében az immár szentté avatott István király napján Székesfehérvárott törvénynapot tartottak, s ott minden eléjük járó alattvalójuk kérelmét, panaszát és ügyes-bajos dolgot meghallgatva személyesen intézkedtek és bírászkodtak. A törvénynapon nagy számban összegyűlt sokaság királyával együtt hódolt évről évre Szent István sírja és ereklyetartóban őrzött jobbja előtt a nagy király áldott emlékének. A törvénynap patriarkális intézménye századok múltán elvesztette közjogi jelentőségét; a törvénynap országos gyűlésezet helyébe a rendi országgyűlés lépett; a király törvénynapon személyes bírászkodását a királyi kúrián való ítélkezés rendszere váltotta fel; de a király és nemzet *Szent István* napján ezután is eljárás tiszteletadásra a szent király fehérvári sírjához: István napja nemzeti ünnep maradt, és nemzeti ünnep minden magyarnak mind e mai napig.

Az országos *Szent István*-kultusz gyökerei a szentté avatás idejébe nyúlnak vissza, mikor a belső és külső háborúságok, zarnoki tobzódások, pogány lázongások félszázados korszakának minden rémségét és gyötrelmét átélte nemzedék szemében István király alakjáról már lefoszlott minden emberi gyengeség, csupán erényei maradtak épen, s ezek fényében *Szent István* hatalmas alakja egyre magasabbra emelkedett. Ez a

Királyfej Kalocsáról az 1200-as évek elejéről

mányzatára, az egész magyarságot átölelő szeretetére, életében annyira félt, most annyira kívánt, erős és mégis jótevő kezére.

Szent László kora István személyében már egyesülve látta a pogány kori dinasztiaalapító hős

és a keresztény király egyéniségét. Az *Álmos* személyéhez fűződő Turul-mondát István személyével hozták kapcsolatba: a legendában *Emese* helyett *Sarolta* kap álmában égi figyelmeztést István születése előtt. István törvényhozó és szervező munkáját mitikus értelemmel ruházták fel. Minden kipróbált régi jog, minden kiváltság ősi jogforrásának Istvánt tekintik, azokat az ő törvényeire és kiváltságleveleire vezetnek vissza. A királyi házat nem *Árpádról* vagy *Álmosról*, hanem az Isten választotta első keresztény magyar királyról nevezik „*Szent István vérenek*”. Legendás alakjában alig fél századdal halála után teljes harmóniában olvad össze a verség jogán uralkodó pogány családalapító hős az alkalmatosság keresztény egyházi elve alapján uralkodó apostoli királlyal, a mitikus törvényhozó az államszervező keresztény uralkodóval, az eseményeket megérző és megálmodó, varázshatalmú pogány fejedelem a katolikus egyház csodatevő szentjével.

A középkori legendairódalom szokásos színeinek és jellemzéseinek hatása alatt azonban István alakja a hagyományban elvértelenedett. Az erős hitű, bensőleg vallásos, szigorú erkölcsű, de a realitásokkal mindig számoló és mindig reájuk építő, erősebb és még erősebb akaratú, kemény uralkodóból égi látomások után induló, szüntelenül imádkozó és elmélkedő, öregkorában másoktól vezetett és kijátszott, síró-kesergő, hitvalló fejedelem lett; ez a szimbolizált, legendás királyalak a köztudatban századokon elhomályosította István király történeti egyéniségét.

A történeti adatok és tények világánál ez a legendás alak szétfoszlik, és vele együtt zavaros ködként foszlik szét a régi magyar intéz-

ményeket leromboló és üldöző, a magyarokat elnyomó és idegeneket pártfogoló, „forradalmár” Istvánnak a 19. század forradalmi történetelméletében fogant és napjaink búsmagyar álmodozóinak élénk képzeletében újra kísértő alakja is.

Az egykorú források adataiból és Istvánnak századokig élő alkotásaiból az emberi történet legnagyobbjaihoz hasonlatos, hatalmas fejedelmi egyéniség, minden ízében konstruktív és mindenkor reális magyar reformpolitikus, szíve-vere-érzése szerint magyar és egész lelkével keresztény uralkodó alakja bontakozik ki. Történeti szerepe – ugyane források és tények bizonyossága szerint – nemzetünk sorsdöntő nagy problémáinak teljes és tökéletes megoldása volt.

Kelet vagy Nyugat? Hűbéres alávetttség vagy szuverén függetlenség? Törzsi tagoltság és kollegiális kormányzat vagy nemzeti egység és monarchikus uralom? Ezek azok az életbe vágó és sorsdöntő problémák, amelyekkel minden Európa szívébe szakadt s az egykori Római Birodalom utódállamaival szomszédsgba került keleti és északi népnek szükségképpen szembe kellett kerülnie, s amelyeknek helyes megoldásától függött e népeknek pusztulása vagy fennmaradása, függősége vagy szabadsága, sajátos népegyéniségüknek módosulása, avagy sértetlen fennmaradása.

HIRDETÉSEK

Az evangélikus egyház félórása a Kossuth rádióban

Erős vár a mi Istenünk! címmel augusztus 24-én, hétfőn délután fél ket-tőkor a Kossuth rádióban ezek a témák szerepelnek az evangélikus egyház félórájában:

- Hangképes összeállítás a *Köz-ép-pont erdélyi lutheránus ifjúsági találkozó*ról: beszélgetés *Adorjáni Dezső Zoltánnal*, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspökével, *Kosztai István* evangélikus lelkésszel, a találkozó főszerzőjével, valamint két résztvevővel.

- M4, avagy: kommentelek egy cikket. Utazás vezető nélkül?! – *Stifner-Köháti Dorottya* jegyzete.

- Missziói percek: a befogadás volt a témája a nyári missziói konferenciának. Előző adásunkban két tanúságtételt adtunk közre, most pedig két előadásrészlettel járjuk körül a témát. *Lupták György* és felesége (lelkész házaspár) a család, *Balicza Iván* lelkész a gyülekezet összefüggésében adta át tapasztalatait.

- Augusztusban, az aratás után asztalunkon az új kenyér. *A megszegett kenyér* – hálaadásként elhangzik *Túrmezei Erzsébet* verse *Petri Gábor* tolmácsolásában.

Várják Önöket a szerkesztők:

STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA ÉS NAGY LÁSZLÓ

Pályázatok a reformáció jubileumára

Magyarország kormánya 2014-ben létrehozta a Reformáció Emlékbizottságot. Az emlékbizottság ez év tavaszán elkezdte meghirdetni a reformáció ötszáz éves jubileumával kapcsolatos pályázatait. Ezeket nyomon lehet követni a <http://reformacio2017.hu> honlapon (a pályázatok alcímmel), továbbá az Emberi Erőforrások Minisztériuma háttérintézményének, az Emberi Erőforrás Támogatáskezelőnek (Emet) a honlapján: <http://www.emet.gov.hu/>. Három élő pályázati lehetőségre hívjuk fel a figyelmet.

Szlogenpályázat

A Reformáció Emlékbizottság küldetése, hogy a reformáció 2017-ben esedékes ötszázadik jubileuma kapcsán minél szélesebb körben bemutassa és gazdagítsa azokat az értékeket, amelyeket Európa s benne Magyarország a hitújítás nyomán képviselt, megélt, és ma is használ. Ezek az értékek a szabadság, a megújulni vágyás és tudás, a munka tisztessége, a család szeretete, az egymás iránti nyitottság, a bibliai etika komolyan vétele. Ezek az értékek sokkal mélyebben jelen vannak a Magyarországon élők tudatában, mint gondolnánk.

Ehhez az értékőrző, értékmentő, értékteremtő munkához a bizottságnak szüksége van egy olyan szlogenre (jelmondatra), amely kifejezi a reformáció örökségét, és rámutat arra a jövőorientált tevékenységre, amely az egész nemzet és az egyházak megújulását célozza az ötszázadik évforduló kapcsán.

A pályázat benyújtási/véglegesítési határideje: 2015. szeptember 30.

Három pályázat részesül díjazásban. Az 1. helyezett jutalma 100 000 Ft, a 2. helyezette 75 000 Ft, a 3. helyezette 50 000 Ft.

A felhívás az alábbi linken érhető el:

http://www.emet.gov.hu/_userfiles/felhivasok/EGYH/reb/reformacio_szlogen_vegleges.pdf

Kárpát-medencei fotópályázat

A pályázat témája a megújulás, a lelki-szellemi akadálymentesítés és a hitújítás. A vallási témájú alkotások mellett pályázni lehet olyan pályaművekkel is, amelyek üzenete tágabb értelemben kapcsolódik a reformációhoz. A pályázat célja a Kárpát-medencei és az egyetemes protestantizmust bemutató, a reformációt és annak hatását megjelenítő, a reformáció ötszáz éves jubileumához kapcsolódó fotóművészeti alkotások készítése, virtuális fotógyűjtemény kialakítása.

Kategóriák: 1. műemlékfotók; 2. portrék, eseményfotók; 3. természetfotók; 4. művészfotók.

Kategóriánként három-három pályázat részesül díjazásban. 1. helyezett: 450 000 Ft; 2. helyezett: 300 000 Ft; 3. helyezett: 150 000 Ft.

Az alkotások beküldésének határideje: 2015. október 31.

A részletes felhívás az alábbi linken érhető el:

http://www.emet.gov.hu/_userfiles/felhivasok/reb/reb_15_foto_2015_03_27_vegleges_reb.pdf

Fiatalképzőművészek pályázata

A kiírás célja az egyetemes és a Kárpát-medencei protestantizmust bemutató, a reformációt és annak hatását megjelenítő, a reformáció ötszáz éves jubileumához kapcsolódó, vándorkiállításon bemutatható, könnyen utaztatható képzőművészeti alkotások készítése.

A pályázat témája a Kárpát-medencei reformáció alakjai, eseményei, a reformáció hatása és a Szentírás (újra)felfedezése.

A reformáció nem csupán egyháztörténeti folyamat, hanem valódi médiaforradalom volt – ez a 21. században új szempontokat, értékeket és megközelítési módokat is rejt. A pályázatra beküldött alkotásokban hasonló – a kortárs művészet eszközeivel, személyes és közösségi, szimbolikus vagy konkrét, kérdésfelvető vagy értelmező módon megfogalmazott – reflexiókat keresünk.

Az alkotások beküldésének határideje: 2015. szeptember 2.

Kategóriák: 1. festészet; 2. szobrászat; 3. grafika; 4. éremművészet; 5. egyéb. Kategóriánként egy nyertes 1 000 000 Ft jutalomban részesül.

A felhívás az alábbi linken érhető el:

http://www.emet.gov.hu/_userfiles/felhivasok/reb/reb_15_muvs_felhivas_2015_03_26_vegleges.pdf

FÜLLER TÍMEA

Julcsi néni Aranykái

Volt egyszer réges-régen egy fodros ruhás kislány. Szép bútorok között lakott egy barátságos, nagy házban. Az ebédhez és a sétához más-más ruhát kellett felvennie, szabad idejében pedig zongorázni meg kézimunkázni tanult. Az édesanyja gyönyörű volt, a társaság kedvence. Az édesapja kereskedő. Ő gyakran az ölébe vette vidáman hozzá futó kicsi lányát, és szeretettel simogatta meg göndör barna hajfürtjeit.

Aztán nehéz idők jöttek, így mondták a felnőttek, de Julcsi, a kislány nem tudta, mit jelent ez – csak azt érezte, hogy az édesapja gondterhelt, idegesen járkál a puha szőnyegen fel-alá, és ilyenkor összeráncolt homlokkal egyre azt hajtogatta: „Már csak az arany, csakis az arany a biztos.” Talán csak magának mondta, a kislány mégis megjegyezte.

Néha, amikor az egykori Julcsinak, aki ma már Julcsi néni, eszébe jut ez a lehetetlen távolságban élt gyermek, mindig ez a kép dereng fel előtte. Ilyenkor elmosolyodik, és a fejét ingatja.

A folytatásra ritkán gondol. Talán azért, mert olyan sokkolóan gyorsan történt az egész. Fel kellett nőni hirtelen, és ki tudja már, hova is lett abban a kavardásban a szép ház, a bútorok, a ruhák. Bujkálni meg menekülni kellett folyton. Aztán egyszer csak vége lett.

Hamarosan férjhez ment. Szerette az urát, jó ember volt. Teltek az esztendőik, sok munkával, mindig volt feladat, érkeztek a gyerekek, később idős szüleit gondozta, aztán jött az özvegység...

Sok-sok év múltával, amikor a fiúk már kirepültek, egyszer csak kárpótlást kaptak a földekért meg az elveszett vagyonért. És akkor a nagyobbik fia is azt mondta, hogy az arany, csak az arany a biztos. Éppen úgy, ahogy annak idején az édesapja. Pedig ezt őneki sose mesélte el senki, mégis ugyanerre jutott. Úgyhogy a gazdasági dolgokat már inkább a fiú intézte, Julcsi néni meg maradt a kis ház, a kertje meg az emlékei.

Ebben a magára maradt időben lett az első aranya. Vagy mit is beszéltek: *Aranykája*. A harmadik szomszéd lánya volt, aki később „nagy Aranyom” néven vonult be Julcsi néni emlékei közé.

Egyszerű lélek volt – „gyenge képességűnek” is mondták –, a szülei nem is igen foglalkoztak vele, de Julcsi néni valahogy magára lelt. Beszélgettek, varrogattak, gondozták az állatokat. Aztán a lány kezdett lassan eligazodni az élet dolgaiban, egy idő után a saját lábára állt, ezért a szülei kicsit nehezítettek is Julcsi néniére. Odalett az ápolási díj. Nagy Arany aztán férjhez is ment, elkerült otthonról, és csak ritkán érkező levelei tudósítottak róla, hogy szép egyszerűségben nevelgeti két kicsinyét.

Julcsi néni örömmel, néha könnyeit nyelve sokat gondolt a nagy Aranyra. És ekkor kapott egy unokát. Megszepent, hallgatag kislány volt „kis Arany”. Az édesanyja valami betegséggel küszködött, nem tudta ellátni a gyereket, így kapta meg ideiglenesen a nagymama.

A kislány riadtan kapkodta a fejét, nagy szempillái meg-megrebbentek, ahogy körülnézett a furcsa, ódivatúan berendezett házban. Persze járt már ott néhánykor korábban is, de csak futólag. A szülei mindig siettek, ő csak az udvarra jött be pusztán adni a mamának, aki hol a tyúkólból, hol a mosókonyhából került elő. Furcsa öregszaga volt és agyonfoltosított köténye.

Ha ünnep volt, elvitték magukhoz. Olyankor nagy virágos ruhákat vett fel, és kontyba kötötte a haját. Aztán ebéd után mindig gyorsan hazakérte magát, mert szeretett volna lepiheni. De most a nagymama lesz a felnőtt... Kis Aranynak lebiggyedt a szája, amint ezek eszébe jutottak. A cipője orrát bámulta, amely mellett ott volt a degeszre tömött utazótáska a holmijával és az iskolatáskája is.

Julcsi néni izgult egy kicsit, hogyan tud ő még egy gyereket felnevelni, de azért megrázta magát, és nekifeküdt a feladatnak.

Kis Arany nem panaszkodhatott, volt sütemény, ha megéhezett rá, lett tévé, saját szoba...

Egy idő után valahogy egyensúlyba kerültek a dolgok. A kislány is kötenyt kötött otthon, úgy kereste visongva a tojásokat a tyúkudvarban, és öntözte az esővízes dézsából a megszámlálhatatlan virágot, mint egy igazi kis háziasszony. Megtanult gombot varrni és zoknit mosni, piskótát sütni és pudingot főzni. Rajzaival és okleveleivel pedig tele volt a fal, a hűtőt a fényképei díszítették. Sokszor nézték a mamával együtt a napfelkeltét.

Az a tíz év, amíg a kis Arany nála lakott, olyan fürgévé és fiatalossá tette Julcsi néni, hogy még udvarlója is akadt – egy özvegyember –, de ő csak nevetett. Ott volt neki a kis Arany, nem kellett más.

Aztán elszállt ez az idő is, szinte észrevétlenül, mint egy pillanat. Tele nevetéssel és könnyel. Kis Arany megnőtt, és a fővárosba került.

Üres lett a ház, nehéz volt a csönd, kongott a konyha a gyerekcacagás nélkül. Alig-alig nyitotta rá valaki az ajtót Julcsi néniére. Leginkább csak egy fiatalasszony, aki tojásért járt hozzá. Aztán ahogy szoba elegyedtek, bizony kiderült, hogy a jó szóra is legalább akkora szüksége van, ha nem nagyobb, mint a tojásra. Ő volt „az Arany”. Három gyereket szült négy év alatt, és mivel nem éltek a szülei, bizony nehezen tudott pihenni, nagyon kimerült és megviselt volt.

A babakocsiban ült a pici, mellette gyalogolt a két kicsi. Szemükben csibészség bujkált, de azért kellőképpen megszeppentek és tisztelttudóak voltak. Vagyis hát: jók voltak, és Julcsi néni pontosan tudta, milyen fárasztó és nehéz egy kisgyerekeknek jónak lenni.

Egyszer aztán annyira keservesen sírt a pici, hogy Arany leült a diófa alá megszoptatni, Julcsi néni meg kézen fogta a két kicsit, hogy megmutassa nekik az állatokat. A gyöngytyúk, kacsák, libák csak úgy szaladtak a rájuk rontó két rosszcsont elől. A disznó ragyogó szemmél rőfögött rájuk, úgy meglepődött a látogatóktól, a tehenet meg egyenesen meg akarták lovagolni, annyira nem félték tőle. Húsz perccel később Arany alig tudott megszólalni, annyira jólesett neki az a néhány perc nyugalom.

Ettől kezdve gyakrabban jártak arra. Eleinte félve az elutasítástól, bizonytalanul, gyanakodva. Aztán lassan feloldódtak az őket körülvevő, magától értetődő szeretetben és elfogadásban. Mindig kérdezték, hogy nem zavarnak-e, de Julcsi néni azt mondta, bármikor jöhetnek, mert minden munka abbahagyható és folytatható később. (Ez olyan igazi nagymamás mondat, amelyet később is nagy nosztalgiával és vágyakozással tud emlegetni az ember.)

Néhány év eltelt így is. A gyerekek óvodába kerültek, Arany dolgozni kezdett. Hétfőeken azért csörrent a telefon: átmehetnek-e. És természet-

esen átmehettek. (Bár ez a fajta természetesség valahogy sohase szokható meg igazán, mindig tudjuk titokban, hogy ajándék.)

Amikor aztán már Arany is kezdett el elmaradozni, váratlanul elkelt a Julcsi néni melletti ház. Egy idős házaspár költözött oda, főkönyvelő meg a neje. Városból jöttek vidékre, és ezt mindenkivel éreztették is. Falun mindenki ismeri a másikat, köszönnek egymásnak az emberek. Főkönyvelők azonban úgy döntöttek, nem követik ezt a divatot. Maradtak maguknak. A házat, amelybe beköltöztek, szépen felújították. Időnként begördült hozzájuk egy-egy drága, márkás autó, ilyenkor bármilyen meleg volt, öltönyben, kisestélyiben beszélgettek sötétedésig. Előkelők voltak, de tényleg.

Julcsi néni bántotta egy kicsit, hogy nincsen jóban a szomszédokkal. Süttött egy tálca süteményt, hátha összeismerkedhet velük, de úgy küldték el, hűvösen és udvariasan, hogy szóhoz sem jutott. A süteményt dühében a kutyának adta, pedig olyan könnyű volt a tészta, mint a hab. Nem lehetett volna panasza arra semmilyen finnyás népeknek. Rosszulett neki az elutasítás, de elfogadta. Mi mást tehetett volna?

Nem unatkozott így sem. Látogatta az utcabeli időseket, bevásárolt a szomszédasszonyának, mivel az olyan elesett volt, levelet írt a nagy meg a kis Aranyra.

Egy kora reggel éppen egy kis gáz szedett az árokartról a baromfinak, amikor belevisított a hűvös hajnalba a mentő hangja. A szomszédba jött, de elkésett. A könyvelő úr aznap reggel már nem ébredt fel.

A következő napokban nagy volt a sürgés-forgás. Jöttek-mentek az előkelő, gyászruhás idegenek. A temetésre Julcsi néni kis gondolkodás után végül elment. Mégiscsak szomszédok voltak. Kis fejkendőjével eléggé kilógott a tömegből, de legalább volt, aki a pappal együtt énekelt.

Eltelt egy hónap, kettő. A szomszédban megszűnt a jövés-menés. Julcsi néni akaratlanul is aggódva figyelte az özegeyen maradt könyvelőné házat. Nem jön hozzá senki, ő se megy sehová. Emlékezett rá, neki milyen nehéz volt, amikor egyedül maradt az ura halála után. Sokszor eszébe jutott, hogy át kellene mennie, de a rosszul sikerült első találkozás beárnyékolta a lelket.

Aztán egy este csak elindult. A fiáéknak süttött kelt tészta szeléből vágott le két csinos szeletet. És átvitte. *Arankának*. Gondolom, már meg sem lepődik senki, hogy ettől kezdve *Aranyának* szólította a szomszédasszonyát. Aki ezután egyre inkább megnyílt előtte, és megosztotta vele minden bújást-baját-fájdalmát.

Julcsi néni bejáratos lett az előkelő házba, amely nem is volt neki olyan furcsa, inkább csak annyiban, hogy emlékeztette a saját gyerekkori otthonára. Maradtak maguknak pedig átjárt a kicsi parasztudvarba. Ami nem is volt olyan furcsa neki, mert ő meg éppen ilyen kis tornácos házban nőtt fel. Karanfogyva mentek az esti hűvösségben az uruk sírjához, és együtt bontogatták a gyerekek és unokák leveleit.

És hogy honnan tudom mindezt? Nos, nincs ebben semmi különös. Julcsi néni él és munkálkodik ma is. Aki látni szeretné, nyugodtan látogassa meg őt is, szomszédasszonyát is. Biztosan megkínálják süteménnyel, és úgy szólítják majd: „Aranyom”. ■

Johannes Reimer professzor a misszió tudományának nemzetközileg elismert szakértője. Ő alapította a Logos International szervezetet, társalapítója több kelet-európai keresztény oktatási intézménynek, például a Szentpétervári Keresztény Egyetemnek és a litván Keresztény Főiskolának. A Dél-afrikai Egyetemen a missziótudomány professzora, a Felsőoktatás és Kutatás Európai Szövetségének elnöke, számos könyv és tanulmány szerzője. Június végén a professzor Révfülöpon, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban lelkészeknek, gyülekezeti munkatársaknak rendezett konferencián több áhítatot tartott, amelyekről összefoglaló ismertető készült. Ebből közlünk részletet.

Misszió az amishok között

Amikor közjük ment, a professzor hozzájuk hasonló öltözetet vett fel, szakállt növesztett; bajuszt nem, mert azt nem viselnek. Megkérdezte tőlük, hogy van az, hogy ők Amerikában élnek, de nem szenvednek együtt a néppel, elkülönülnek tőle. (...)

„Misszionáriusok akartok lenni? Így nem lesz az ember misszionárius. Először meg kell, hogy ismerjétek azt, ami a világban történik. Menjétek ki közéjük, és nézzétek meg az embereket” – szabta feladatul Johannes Reimer.

A következő napon nem beszélt nekik, hanem elküldte őket a városba, hogy nézelődjenek. Megtették. Este a professzor fölhívta őket arra, hogy adják át az életüket a misszióknak. Több mint száz amish állt előtte könnyel a szemében. Imádkozott értük.

Utótörténete is van ennek az eseménynek. Egy évvel később a professzor Dél-Afrikában, Johannesburg repülőterén a számítógépével foglalatostkodott, amikor megállt előtte valaki. Korosabb, őszülő, szakálltalan kis ember volt. Angolul köszöntötte és nevének szólította Rei-

mert, majd elmondta, mennyire örül, hogy látja őt.

A professzor nem emlékezett rá, hol találkoztak, ezért megkérdezte.

– Tavaly New Yorkban találkoztunk – mondta az emberke –, én amish vagyok.

– Nem úgy nézel ki – válaszolta Reimer –, hol a szakállad?

– A misszióban maradt – válaszolta az emberke.

– Hol az öltözeted?

– A misszióban.

– Mit csinálsz itt? – kérdezte a professzor.

– A misszióban vagyok.

– Hány éves vagy?

– Hetven.

– És miért jöttél ide?

– Mert Isten küldött – hangzott a válasz.

Két órán keresztül mesélte a történeteket arról, hogy mit cselekedett Isten. Feketéről beszélt, akik hitre jutottak, családokról, amelyek meggyógyultak, homoszexuális emberekről, akik megváltoztak, betegekéről beszélt, akikre rátette a kezét, és meggyógyultak.

– Látod, Johannes, mindez azért történt, mert egyszer igazán sírtam az emberek miatt. Csak azt sajnálom, hogy mindez most, idős koromban történt.

„Nem tudtam elfelejteni ezt az embert – mondta Reimer professzor a hallgatóságnak –, Németország felé egész úton rá gondoltam. Biztosan kidobták már az amish egyházból, hiszen szakáll nélkül nem maradhatott ott, de Isten megáldotta őt Afrikában.” (...)

Szürreális volt. Erre még én is felkaptam a fejem. A hiányra. Az történt ugyanis, hogy – a médiában beharangozottak szerint – valóban elkezdtek vezető nélkül közlekedni Budapest legfiatalabb metróvonalának szerelvényei. Az M4-es vonalon a begördülő kocsik első fülkéjében nem ült senki! Nincs ember – csak számítógép.

Az utasok csak meresztgetik a szemüket, hogy jól látnak-e, ki nevetgélve, ki poénkodva, ki zavarodottan, ki bizalmatlanul lép be az állomásra precízen befutó szerelvénybe, amely, ahogy kell, fékez, beáll, ajtót nyit, fény- és hangjelez, ajtót zár, elindul. Egyedül. Magától. Ami tegnap még sci-fi volt, az ma valóság Budapesten, a II. János Pál pápa téren meg a többi állomáson. Hivatalosan: Szombattól csökkenti a 4-es metró automata szerelvényein a járműkísérői jelenlétet a BKV a végleges használatbavételi eljárás részeként.

Mi még mindannyian az a korosztály vagyunk, amely járműkísérői jelenléttel, mi több, járműkísérői beavatkozással szokta (volt) megélni az utazás mindennapos rutinját. Most új dolgot tanulunk. Ami nekünk talán sosem lesz természetes.

Nem tudok nem gondolni arra: ami az élet egyre több területén ma már nem álom, hanem elérendő cél és íme, valóság – azaz a rendszer megfelelő működésének jele, hogy vezető nélkül is közlekedhetnek szerelvények –, az az Élet nevű másik veszélyes üzem esetében – nem működik. Sőt a szakadékba rohanással egyenlő eredményhez vezethet...

Igen: tegyük világossá egy értékzavarban vergődő és ettől láthatóan szenvedő világban, hogy az ajtók zárását és a szerelvények indítását nem az automatika végzi, azaz születésünk és halálunk Isten kezében van. Magunk akarnánk már irányítani mindent, de a ki- és beszállást a szerelvénybe veszélyes játék kivenni a Teremtő kezéből.

Az isteni jelenlét nem a jármű menetirány szerinti hátsó vezetőfülkéjében ül, hogy az esetleges balesetveszélyes helyzetek elhárításán kívül már semmilyen beavatkozást ne végezzen – éppen az a felszabadító, hogy Isten

SEMPER REFORMANDA

„Annyi a rend, annyi a szokás, annyi a felekezet, annyi a foglalkozás, annyi a gond, annyi a cselekedet, amelyekkel mai nap a keresztyének küszködnek, hogy keresztségükről megfeledkeznek, és a sok sáska, hernyó és fé-

reg miatt senkinek sem juthat eszébe, hogy megkereszteltetett, avagy hogy mit nyert a keresztségben. Nekünk ugyanis olyanoknak kellene lennünk, mint a megkeresztelt kisgyermeknek, akik semmi gonddal és semmiféle cselekedettel sem terhelten mindenben szabadok, a fenséges keresztség által biztosak és boldogok, mert Krisztusban mi is folytonos keresztség alatt álló gyermekek vagyunk.”

► Luther Márton:
Az egyház babiloni fogságáról
(Masznyik Endre fordítása)

HETI ÚTRAVALÓ

„A megrepedt nádszálát nem töri össze, a füstölgő mécset nem oltja ki.” (Ézs 42,3)

Szentháromság ünnepe után a 12. héten az Útmutató reggeli és heti igéinek kettős üzenete: az Úristen igazít meg (lásd Róm 3,24), s ő a mi testünk-lelkünk gyógyító Ura (lásd 2Móz 15,26). „Kegyelemből tartattatok meg, hit által, és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez.” (Ef 2,8; LK) Páltól tud(hat)juk, hogy „az ember nem a törvény cselekedetei alapján igazul meg, hanem a Krisztus Jézusba vetett hit által” (Gal 2,16a). Dr. Luther így tanít: „Isten ingyen kegyelméből megigazítja, igaznak nyilvánítja a bűnös embert. Így lesz az Isten előtt igaz, de csak öelötte; s igazsága nem a magáé: Krisztus igaz volta ez, melyet Istenünk úgy számít be, mintha a miénk volna. Ezért mondja az Írás, hogy Krisztus a mi igazságunk.” Kérhetjük őt: „Tebened bízom, Uram!... / A te igazságod szerint ments meg, szabadíts meg engem!” (GyLK 721,1.2) Az Úr szolgálja szelíd és szabadító Úr, s heti igénk szerint cselekszik (lásd Mt 12,20). Betegségeinket ő viselte, s mi az ő sebei árán gyógyultunk meg (lásd Ézs 53,4–5). Jézus az ő isteni hatalmával gyógyít; a süketnémát érintésével és szavával tette egészségessé: „Effata, azaz: Nyílj meg! És megnyílt a füle, nyelvének bilincse is azonnal megoldódott, úgyhogy rendesen tudott beszélni.” (Mk 7,34–35) És az őt üldöző Sault is magához térítette, testi-lelki vakságát feloldotta az Úr: „Én vagyok Jézus, akit te üldöztél.” Majd elküldte hozzá Anániást: „...hogy újra láss, és megtelj Szentlélekkel.” A „pálfordulás” után ő „azonnal hirdetni kezdte a zsinagógákban, hogy Jézus az Isten Fia” (ApCsel 9,5.17.20) Ez minden christianus mindenkor küldetése! Jézus többek között meggyógyított egy megszállott némat s két vakot hitük alapján: „Hiszitek-e, hogy meg tudom ezt tenni? (...) Ekkor megérintette a szemüket, és ezt mondta: Legyen a ti hitetek szerint!” (Mt 9,28–29) „Egyszer Mirjám és Áron Mózes ellen beszélt az etióp asszony miatt, akit elvett. (...) Az Úr haragra gerjedt ellenük... Mirjám a poklosságtól olyan fehér lett, mint a hó. (...) Mózes így kiáltott az Úrhoz: Istenem, gyógyítsd meg őt!” (4Móz 12,1.9–10.13) Megdicsőülése után Jézus így könyörült meg a holdkóros fiún: „...rákiáltott, és kiment abból az ördög, a gyermek pedig meggyógyult még abban az órában.” (Mt 17,18) Tanítványai kishitűségük miatt nem tudtak rajta segíteni. Az imádság erejéről ezt tanítja Jakab: „...a hitből fakadó imádság megszabadítja a szenvedőt, az Úr felségíti őt, sőt... Nagy az ereje az igaz ember buzgó könyörgésének.” (Jak 5,15–16) Galilea negyedes fejedelme csodát várt a zsidók királyától: „Hosszasan kérdezgette őt, de Jézus semmit sem válaszolt neki. (...) Heródes pedig... kigúnyolta, és fényes ruhába öltöztetve visszaküldte Pilátushoz.” (Lk 23,9.11) Máig átélhető ez (lásd EÉ 328,2). A felséges Isten ígéri minden megtört és aláztos lelkű gyermekének: „Láttam, hogyan élt, mégis meggyógyított! Vezetem őt... Ezt mondja az Úr: Meggyógyítottam őt!” (Ézs 57,18–19) Megvallhatod: „A te gyógyító szent kezed / Orvosolta fájdalmam, /...Jézus, én reménységem!” (EÉ 373,3.5)

■ GARAI ANDRÁS

Utazás vezető nélkül

(Kommentelek egy cikkhez)

mindig vezetni életünket, és általa kerülhetők el a testi-lelki pusztulást hozó tragédiák. Az élet fájdalmas eseményei, amelyek sajnos mindenki számára bekövetkeznek, léteznek, de vele elhordozhatók.

Ott van a jóban, és ott van a rosszban. Menetirány szerint elől, a vezetőfülkében, utat mutatva. Pontosabban: előttünk járva. Ehhez ide kellett jönnie, a mi megállónkba, felszállni a mi szerelvényünkre és velünk tenni meg az utat. Az elejétől a végéig. A kezdettől a végállomásig. Semmi könnyítés, semmi kedvezmény, semmi ingyen utazás. Sőt. Ez megtörtént, ez történt meg, amikor Jézus Krisztusban Isten emberré lett!

A hatóság által felügyelt tesztüzem ezen fázisának sikeres lezárását követően, várhatóan szeptembertől megkezdődik a teszt utolsó szakasza, amelyben a járműkísérői jelenlét a szerelvényeken teljesen megszűnik. Sokszor érezte már az emberiség, hogy elérkezett a teszt utolsó szakasza... Napjainkban sem kisebbedett ez a szorongató érzés: hova tartunk? De itt vagyunk, és tudhatjuk, hogy életünk tesztüzeme, ahogy tegnap nem, úgy ma és holnap sem marad Vezető nélkül.

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

PALACKPOSTA

Az erőgyűjtés ideje

A nyári vakáció jellemzően az iskolások és az egyetemisták kiváltsága. Persze augusztus végéhez közeledve egyre többször jut eszünkbe, hogy ez a nyár is eltelt, és indul egy újabb megmérettetésekkel teli tanév.

Az iskolai időszak és a nyári vakáció váltakozása embert próbáló feladat. Szülők és gyerekek együtt igyekeznek a nyári pihenést megvalósítani, érezhetővé, kézzelfoghatóvá tenni. Sokszor kétségbeesetten törekszünk olyan programokat kitalálni, amelyekről várjuk, hogy feltöltődést nyújtsanak, erőt adjanak, és kimozdítsanak bennünket a hétköznapi monoton fáradalmaiból. Ez a nagy „nyári igyekezet” sokak számára azt jelenti, hogy a naptári év egyedüli csúcspontja a nyári szünet vagy az iskolai szünetek. Valahogy úgy gondolkodunk, mint a kisdíjak, akitől megkérdezik, hogy melyik a kedvenc órája az iskolában, és azt válaszolja, hogy az ebédóra.

A kétségbeesett pihenési és feltöltődési igyekezet helyett egy új megközelítést javasolnék. Az iskolai év és vakáció (vagy a munka és a szabadság) mőkuskerek helyett miért ne törekedhetnénk arra, hogy mindig annak tudjunk örülni, amit éppen teszünk? Amikor tanulunk, és megy az iskolaév, akkor legyen a gyerekeknek és a fiataloknak is erejük ahhoz, ami éppen a feladatuk. A felnőttek korosztálya pedig találjon örömet és értelmet mindabban, amit dolgozik. Így egyensúlyba kerülhet a naptári év, de ami még ennél is fontosabb, egyensúlyba kerülhet az egész életünk. Kevésbé lesznek benne túlélésre játszó vagy éppen felfokozott elvárásokkal teli és pont ezért csalódást hozó időszakok.

Életünk egyik legfontosabb feladata, hogy értsük és érezzük: értelme van mindennek, amit megélünk, és amit teszünk. Akár a tanulásnak, akár a munkának, akár a vakációnak vagy a pihenésnek. A mőkuskerek, a közöny, a belefáradás és a feladás mind annak a jelei, hogy nem látjuk az értelmét mindannak, amiben éppen vagyunk. És ez bizony igaz lehet egy iskolásra, egy megmondhatatlanul szakot választó egyetemistára, de egy szorult helyzetben lévő munkavállalóra is. Jó lenne megélni és komolyan belekapaszkodni abba az igébe, amelyet 5Móz 30,19-ben olvashatunk: „Válaszd hát az életet...”

Isten szülői gondoskodással, figyelmes szeretettel vezet bennünket az élet irányába. Akkor is, amikor egy nyári időszak végéhez közeledve egy pillanatra megállunk, és megkérdézzük magunktól: vajon úgy sikerült ez a nyár, ahogyan terveztem? Úgy pihentem ki magam, ahogyan arra valóban szükségem volt? Isten nem teszi patikamérlegre az elvégzett és az el nem végzett munkát, a pihenésre szánt okos és az eltékozolt időt. Inkább úgy mutat utat, hogy abban az útban az ember megtalálja az élete értelmét, mindazt a tartalmat és mindazokat a kereteket, mindazt a lelkesítést, ami szükséges ahhoz, hogy élet legyen a mindennapok sürgés-forgásában, és élet legyen a pihenésre szánt időben.

Néhány hét, és megtelnek az iskolapadok, az egyetemisták felveszik az óráikat, és teljes létszámban működnek a munkahelyek. Igyekezzünk azzal a jó érzéssel indulni, hogy mindenben meg tudjuk találni az élet értelmét, a célt és az örömeinket. Lesz mindehhez segítségünk: a Mindenható Isten megbocsátó szeretete, amely szelíden vezet bennünket ebbe az irányba.

■ PÁNGYÁNSZKY ÁGNES

Névjegy:
Pángyánszky Ágnes

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem lelkesítőként nagy öröm számomra, hogy lelkészi, hitoktatói és kántori szolgálataira készülő fiatalok között végezhetem szolgálómat. Biztató együtt lenni olyan fiatalokkal, akik meghallották Isten hívását, és elhatározták, hogy ennek a hívásnak engedelmességgel és evangélium hirdetésére szánják életüket. Az egyetemi évek alatt erre a hivatásra készülünk fel, szem előtt tartva, hogy hit és élet szorosan összetartozik, és egészséges, Istenben bízó lelkiállattal tudja az ember jól végezni élete minden feladatát.

Az oldalt szerkesztette: VITÁLIS JUDIT

Óvatosan!

Fókuszban a biztonságos közlekedés

► „Állj, ha piros, várj, ha sárga, akkor menj, ha zöld a lámpa!” – vélhetően sokan fújuk ki-vülről az egyik legismertebb közlekedési rigmust. De a biztonságos közlekedés nemcsak a szabályok betartásán, hanem az előírásokhoz való hozzáállásunkon is múlik. A Tudatos Közlekedők Egyesületének titkárával, Varga Róbert közlekedésmérnökkel beszélgettünk.

– Az egyesület jelmondata, amely a készülő honlap címében is visszaköszön: „Óvatosan!” Miert pont az óvatosság felől közelítik meg a közlekedést?

– Amikor a weboldalunk címén gondolkodtunk, természetesen könnyen megjegyezhető kifejezést kerestünk. Az említett „márkanév” azért is passzol nagyon egyesületünk tevékenységéhez, mert minden anyuka napon legalább egyszer elmondja a gyerekének, amikor útnak indítja.

– Amellett, hogy alapvető feltét fogalmazódik meg ebben az egy szóban, olyan hozzáállást sugall, amely korántsem egyenlő a gyávaással, sőt. Daniel Pennac Testnapló című könyvében olvastam a gondolatot: „Az óvatosság a bátorságban rejlő intelligencia.” És az intelligenciától már csak egy lépés a tudatosság.

– Dívát szidni a közlekedési kultúránkat, de azt hajlamosak vagyunk elfelejteni, hogy az nem valami rajtunk kívül álló dolog, hanem mi magunk alakítjuk. Azt a szemléletmódot szeretnénk közvetíteni mind a gyerekeknek, mind a felnőtteknek, hogy egy-egy közlekedési szituációt ne csak a saját szemszögükből gondoljanak át, hanem az esetleges többi szereplő nézőpontjából is is.

Amikor például vezetés közben „bénázáson” kapunk egy másik autóst, akkor azt egyúttal személyes akadályoztatásunkként éljük meg, holott a másik sofőr nagy valószínűséggel egyáltalán nem azért ügyetlenkedik, hogy bennünket bosszantson. Számos oka lehet a bizonytalanságának: nem ismerős a környéken, eltévedt, ordít a gyereke, rossz hírt kapott, és így tovább... És ha ezeket sorra vesszük, máris egy kicsit megértőbbek, toleránsabbak leszünk.

– E két kifejezés rokonaival a közúti közlekedés szabályairól szóló, 1/1975. (II. 5.) KPM–BM együttes rendelet nyitószóiban is találkozunk: „A biztonságos és zavartalan közlekedés alapvető feltétele, hogy a közlekedési szabályokat mindenki megtartsa, és számíthatson arra, hogy azokat mások is megtartják. Emellett szükséges az is, hogy a közlekedés résztvevői előzetes türelmesek legyenek egymással szemben.”

– A KRESZ-re (Közúti rendelkezések egységes szabályozása – a szerk.) is érvényesnek gondolom azt, ami úgy általában a békés társas egymás mellett élés záloga: ha kellően toleráljuk egymás hibáit, akkor nem lesz belőlük nagyobb probléma.

A közlekedők elsődleges feladatai között szerepel, hogy egy veszélyhelyzet elhárítása érdekében mindent kötelesek megtenni. Ha azt érzékeljük, hogy a másik fél „tilosban” jár, akkor sem az önbíráskodás, a saját igazunk mindenáron való keresztülvitele a megoldás. Például lehet, hogy egy kényes szituációban „papíron” nekünk van elsőbbségünk, de ha ennek érvényt szeretnénk, akkor az adott körülmények között esetleg karambol lenne a vége.

– Melyek egyébként a leggyakoribb, legtípikusabb szabálysértések? A piros jelzés semmibevétele, a gyorsajtás vagy az alkoholos befolyásoltság?

– A statisztikák azt mutatják, hogy a legtöbb baleset háttérben gyorsajtás áll. Nekünk az egyesületben meggyőződésünk, hogy a követési távolság helytelen megválasztása – az ideálisnál kisebb követési távolság – nagyobb baleseti veszélyforrás, csak ezt sokkal nehezebb mérni, megállapítani, és nem is szankcionálnak érte.

A KRESZ egyértelműen tiltja mind a gépkocsivezetőknek és a motorosoknak, mind a kerékpárosoknak a kézben tartott mobiltelefon használatát. Én sem tudom elkerülni, hogy ne telefonáljak egy-egy hosszabb út alatt, de mindig kihangosítva teszem. A kutatások szerint ugyan a telefonbeszélgetés még így is figyelemelterelő hatású, de legalább mindkét keze szabad a sofőrnek.

Rádásul egyre többen nemcsak telefonálnak vezetés közben, hanem SMS-eznek, chatelnek, facebookoznak is – vagyis még a tekinte-

tüket is leveszik az útról, a forgalomról. De biciklist is láttam már álló autónak nekimenni azért, mert tekerés közben a mobilját nyomkodta. Ugyanígy a gyalogosok is veszélynek teszik ki magukat és társaikat, amikor leszegett fejfel bandukolnak, és nem a környezetükre figyelnek.

– Mostanában Szepes Mária Pöttyös Panniját olvasom a nagyobbik lányomnak. A Zsák-bamacska című kötet egyik meséjének címe és kulcsmondata így hangzik: „Először nézni, azután lépni.” Mit kell nézni, mi minderre kell figyelni közlekedés közben?

– A körülöttünk lévő közlekedőkre leginkább, és persze a táblákra és jelzésekre, amelyek az ott érvényes szabályokat mutatják nekünk. Gyerekekkel a tanórákon külön szoktunk beszélni a zebrán való átkelésről: arra hívjuk fel a figyelmüket, hogy az autósok nem minden esetben látják őket, mivel kicsik. Így arra tanítjuk őket, hogy a zebránál állva keressék a szemkontaktust a közlekedő jármű vezetőjével. Ha az lassít, és még össze is néztünk, akkor lát minket, és meg fog állni a zebránál, hogy biztonságosan átmehessünk. A gyalogosok védelme sokkal fontosabb annál, mint amennyire most figyelünk rá.

– A gyalogos védelmét érthetem úgy is, hogy a gyengébb védelme? Sokunk tapasztalata, hogy a közlekedést az erőfitogatás, a lövőrkkel való kérdés és visszaélés jellemezi. Bicikliként az autós, személygépkocsi-vezetőként a kamionos „tol le” bennünket...

– Sajnos személytelenné válik a kommunikáció a járműben ülő közlekedők között, így sokan többet megengednek maguknak, mint tényleg azt szemtől szemben. Sokat változtak a szabályok az elmúlt évtizedben, ami a gyalogosok és kerékpárosok védelmét szolgálja, de a korábban jogosítványt szerzett sofőrök nem feltétlenül sajátították el ezeket az új szabályokat. Bár van még mit javítani rajta, de azt tapasztaljuk, hogy egyre több autós engedni át a zebránál várakozó gyalogosokat, ami, ugye, kötelességük lenne.

– Motorozni, autót vezetni elég komplex tevékenység. A jogosítványszerzésnek megvannak a maga jogi feltételei, több vizsgán is át kell menni. De hogyan lehet megállapítani, hogy valaki tényleg alkalmas-e a vezetésre? Hogy megfelelő-e a mentális állapota, elég felelősségteljes-e hozzá, és így tovább?

– Az elmúlt években sokat javult a járművezető-képzés színvonala, magasabbak a követelmények, és folyamatosan tesznek is azért az illetékesek, hogy tényleg csak azok kapjanak jogosítványt, akik erre elég érettek. Ugyanakkor a B kategóriás jogosítványhoz – nem számolva az orvosi alkalmassági vizsgálatokat – elég egyszer levizsgázni, és onnantól soha senki nem kéri számon a jogosítvány tulajdonosán, hogy minden tudnivalóval tisztában van-e.

Más kérdés, hogy bárki bármikor kerülhet olyan pszichés állapotba – mert például meghalt valakije, felidegesítette a főnöke, kirabolták a lakását... –, ami miatt az adott pillanatban alkalmatlan a biztonságos járművezetésre. Ilyenkor a saját belátásán, felelősségérzetén múlik, beül-e a volán mögé, vagy sem. Mindent úgy, hogy a munkáltatója jellemzően nem tolerálná, ha ilyen indokkal nem szállítaná ki az árut vagy nem keresné fel az ügyfelet.

– Ha utas vagyok, akkor mivel tudom segíteni a sofőrt, és mi az, amivel végképp az őrületbe kergethetem?

– Embertípustól is függ, kit mennyire zavar, zökkent ki, ha az anyósülésről kommentálják a vezetési stílusát.

Említettük már, hogy a telefonálás figyelmet köt le. Ugyanígy az utassal, utasokkal való tárgyalás is figyelemelterelő hatású lehet – viszont egy hosszabb utazásnál jól törli a monotóniát. Az elalvások baleseteknél maga az utas is felelős lehet, hiszen ő is ott volt, és láthatta (volna) a fáradtságot, a koncentrációhiány jeleit. Vajon mert-e szólni a sofőrnek, hogy ideje egy rövid pihenőt tartani? Két-három órányi autózás után tíz-tizenöt perc szünet – közben a testünk átmozgatásával – csodát tud művelni.

– Amit szabad az utasnak, nem szabad a sofőrnek – gondolok itt most az alkoholfogyasztásra. Amikor valaki vállalja, hogy a szombat esti buli után hazafuvarozza a haverokat...

– ...akkor ő a cukkolások ellenére is tartson ki amellet, hogy nem iszik egy kortyot sem! Ha pedig már hazafelé menet dirigálnak neki a többiek, hogy miért nem megy, mondjuk, gyorsabban, akkor bátran húzódjon félre, és mondja el egyértelműen a társaságnak, hogy nála van a kulcs, és ő kezében van a kormány, és ha ez valakinek nem tetszik, akkor nyugodtan szálljon ki.

– És amikor előzetes vállalása ellenére ivott a sofőr?

– Nagy a szülők felelőssége. Nem elég tudatosítaniuk a gyerekekben, hogy ittas sofőr mellé nem ülnek be – de vigyázniuk kell, hogy ezt ne írja felül egy másik „üzenet”. Mert ha emiatt késik az előre megbeszélte időponthoz képest, de utána mégis letolást kap, amiért nem ért haza időben, akkor legközelebb már esetleg ebből a tapasztalatból indul ki. Azt mérlegeli, hogy múltkor fél óra késés miatt mekkora szidásban volt része, és ha most nem ül be az autóbá, és ezért másfél órával később ér haza, akkor abból mekkora botrány lesz...

Tény, hogy nem mindenki karambolozik, aki ittasan vezet, vagy áthág egy másik szabályt. De ha mégis, akkor annak gyakran súlyos vagy épp visszafordíthatatlan a kimenetele. Azt szoktam mondani, hogy ha ezek az emberek vissza tudnának jönni az életbe, akkor biztosan nem innának meg azt a sört, betartanák a sebességkorlátozást, nem előznének tilosban...

Az emberek jellemzően úgy kezelik a kérdést, hogy jó-jó, történnék balesetek – de nem velük. Tevékenységünk során nem riogatni akarjuk őket, csak ráébreszteni az esetleges következményekre, tudatosságra és óvatosságra intve őket.

■ VITÁLIS JUDIT

TUKE Tudatos Közlekedők Egyesülete

A békéscsabai székhelyű Tudatos Közlekedők Egyesületét 2012-ben alapították. Alapító tagjai között mérnök és gépjárműszakértő éppúgy van, mint óvodapedagógus, orvos és közlekedépszichológus. Jellemzően óvodásoknak, iskolásoknak tartanak közlekedésbiztonsággal kapcsolatos tanórákat, programokat. Honlapjuk szerkesztés alatt áll, de a tuke.blog.hu oldalon most is több tucat cikket lehet böngészni. Az egyesület tagjai közül néhányan – egy cég keretein belül – készítik a *Többszörös és Balambér közlekedési kalandjai* című sorozatot.

Gyötrő szomjúság – fertőző víz

Több milliárd ember életét fenyegeti a vízhiány

► Az idei nyár különösen forró – aki csak teheti, vízpartra menekül. Hogyha pedig messze a strand, kerti medencében, locsolótömlővel vagy közúton hűtjük magunkat, legalábbis gyermekeinket. A víz pedig csak folyik, folyik és folyik – de tudjuk-e, mi folyik kevésbé szerencsés földrészekben?

Földünk hetvenegy százalékát víz borítja ugyan, de ennek csupán 2,1 százaléka – mintegy harmincötmillió köbméter – az emberi fogyasztásra is alkalmas édesvíz. A készlet egyre fogy, ami komoly gondokat okoz főként a Közel-Kelet, Afrika és Ázsia több országában.

Egyes becslések szerint ezzel a problémával három-, mások szerint négy milliárd ember küzd napjainkban. A szakemberek mindennek okát a 21. században megfigyelhető, eddig soha nem látott népességrobbanással, a fejlett civilizációk pazarlásával, a környezetszennyezéssel, az éghajlatváltozással és a szintén világszerte megfigyelhető városiasodással magyarázzák.

A gondokat tovább szaporítja, hogy a vízhiánnyal küzdőkön kívül milliárdoknak okoz gondot a szennyvíz elvezetése, miközben a 16. század felfedezésének és a 19. század innovációjának, az „áldásos” öblítéses véccének köszönhetően negyven liter (fejenként naponta) ivóvízzel távolítjuk el az eltávolítandót. Ezenkívül körülbelül nyolcvan liter (fejenként naponta) fogyasztunk a konyhában és a fürdőszobában.

ában 2005–2013 között végzett komoly munkát azért, hogy az ottani emberek – az evangéliumi örömhír mellett – megfelelő mennyiségű és minőségű vízhez jussanak.

„Szomjaztam, és innom adtatok”

„Az afrikai országokban sok ásott kutat létesítettünk – folytatja a vízmérnök. – Sokszor nagyon mélyre, huszonöt-harminc méterre kellett ásni. Ez komoly nehézségeket okozott olyan területeken, ahol sziklás volt a talaj, ilyenkor robbantani kellett. Kiszáradt folyók mentén a meder homokjában még rejtőző víz alá telepítettünk vízellátó rendszereket, így oldottuk meg például egy missziói kórháznak a vízellátását.

Pápua Új-Guineában forráselvezetést végeztünk. Ott hegyes-völgyes vidékek vannak, ahol léteznek ugyan források, de messze a falvaktól, így mire a víz eléri a lakott területet, rendkívül szennyezett lesz. Azokon a helyeken pedig, ahol végképp nem volt más édesvízforrás, esővizet gyűjtöttünk össze.” Például egy kis szigeten, amelyet csak a sós tengervíz vett körül, és a sziget területe nem enged-

Ahol nincs felszíni vízfolyás, a helyiek földbe ásott gödrökből gyűjtenek valamicske vizet a kecskék itatására

csónakkal hordták a vizet a szigetre” – számol be tapasztalatairól Bálint Zoltán. Személyes motivációját Máté evangéliuma 25. fejezetének befejező szakasza adta: „Mert éheztem, és ennem adtatok, szomjaztam, és innom adtatok, beteg voltam, és meglátogattatok.”

Az elkészült öntözőcsatorna szolgáltatja a vizet az alapvető zöldségek termesztéséhez – jobbra Bálint Zoltán

Tiszta ivóvíz kell!

Ehhez képest milyen a helyzet Afrikában? „Azokat a helyeket, ahol az emberek találnak valamennyi vizet – általában nagyon szennyezett, tócsaszerű tavacsok ezek –, az állatok használják fürdésre és egyéb dolguk elvégzésére. Ezt merítik és hordják haza a helyiek, gyakran elképesztő távolságokra, mint éltető vizet. A víz rossz minősége Afrikában a gyermekhalandóság első számú okozója: nagyon sok gyerek a víz által terjesztett betegségekben, hasmenéses járványban hal meg. Ezt pedig orvosi kezeléssel nem lehet megoldani, csak a tiszta ivóvíz biztosításával” – osztja meg velem tapasztalatait Bálint Zoltán vízmérnök, misszionárius, a Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség felügyelője, aki jelenleg is vízügyi szakemberként dolgozik Nyíregyházán. A Lutheránus Világszövetség megbízásából – feleségével, Bálintné Kis Beátával és két gyermekükkel együtt – Zimbabwében 1985–1991 között, a Bajor Külmisszió megbízásából Pápua Új-Guineában 1996-tól 2000-ig, legutóbb pedig a Evangélikus Külmissziói Egyesület (EKME) megbízásából Kenyában, illetve Szomáli-

te meg azt, hogy más vízlelőhely – patak, folyó – kialakuljon.

„Itt olyan, oszlopokon álló tetőket építettünk, amelyeket közösségi létesítményként lehetett használni, a tetőre ráhulló esőt pedig hatalmas víztározókban gyűjtöttük össze, ez szolgáltatta az édesvizet a sziget lakói számára, akik addig messziről,

Helyi erők bevonásával

Hogyha ennek összefüggésében gondoljuk végig a vízválság kérdését, hamar eljuthatunk arra a belátásra, hogy a tiszta víz hiánya nem csupán a szomjúság, de az éhezés és a betegségek legfőbb okozója is. Hiszen ezeken a területeken nemcsak a lakosság számára megfelelő és ele-

Szómália Shabelle folyójából duzzasztógátakkal terelik a vizet öntözőcsatornába

csapatunk, de a munka nyolcvan százalékát a helyiek végezték el, az ásást, az árkok döngölését – nélkülük egész biztosan nem tudtunk volna dolgozni.”

Két szélsőség között

Bálint Zoltán ugyanakkor azt is hangsúlyozza, hogy nemcsak a túlzott szárazság, de a hatalmas áradások is a probléma részét képezik: Afrikából vízhiányról, elfogyó vízkészletekről kapunk híreket, ugyanakkor Vietnamban, Ázsiában hatalmas hurrikánok és árvizek pusztítanak – az utóbbiról idehaza is komoly tapasztalataink lehetnek, hiszen Magyarországot sem kerülik el a nagy árvizek.

„A vízzel kapcsolatban két probléma szokott felmerülni: vagy túl kevés van belőle, vagy túl sok. Számolni kell azzal, hogy ez a két szélsőség jellemzővé válik, és akár egyidejűleg is jelentkeznek. Vannak arra utaló jelek, hogy ezek a szélsőségek növekednek. Ez pedig nemcsak természeti folyamatok következménye, hanem az emberi beavatkozások is. Az aszály viszont gyakran nagyobb károkat okoz, mint az árvíz: lassú fo-

Folytatódik Bálint Zoltán kenyai munkája

Nem sokkal a Bálint házaspár hazaérkezése után kezdte meg munkáját Kenyában Domonyai Sándor vidékfejlesztési szakember: egy hegyoldalon kísérletezik európai növényfajta honosításával. Első lépésként egy afrikai apácák által vezetett, a magyar Taita Alapítvány által támogatott árvaházat szeretne önfenntartóvá tenni. Kísérlete egyelőre sikeresnek bizonyul: több ételt kaphatnak az árvaház kis lakói, sőt a megtermelt növényekből eladásra is jut. A projekt sikerességéhez itt is az öntözés problémáját kellett elsődlegesen megoldani: vízgyűjtőket építettek, amelyek a szakember óvatos becslése szerint is havi kétszáz ezer liter pluszvízhez juttatják a kertet és az árvaházat.

A magyar vidékfejlesztők az a célja, hogy megtalálja az afrikai klímán legjobban termő növényeket. Ha ez sikerül, arra teljesen új vidékfejlesztési modell épülhet majd. Mindez pedig azért kiemelten fontos, mert hosszú távon az új módszerek és technikák megtalálása oldhatja meg ezt a nem kevés helyen komoly helyi feszültségekhez vezető krízist.

gendő ivóvíz és a higiénia hiányával, de a mezőgazdaság számára elegendő öntözővíz hiányával is meg kell küzdeni: aszály idején meg kell oldani a takarmánynövények öntözését is.

„Ez különösen Zimbabwében volt probléma, mert ott három hónapig tart az esős évszak, és utána kilenc hónapig egy csepp eső sem esik – tudjuk meg Bálint Zoltántól. – Az esős évszakban víztározókban gyűjtöttük össze a vizet, a víztározók mellett pedig kis kerteket, öntözőgazdaságokat alakítottak ki a helyi lakosok, paradicsomot, kukoricát, burgonyát, egyebeket termeltek.”

A vízmérnök kiemeli: a vízellátás megoldása minden esetben a helyi lakosság aktív bevonásával és segítségével történt. „Volt egy kis szakértői

lyamat, nehezebben követhető nyom, nehezebben kezelhető, nehezebb az ellenszerét megtalálni, mint az árvizeknek.”

Mit tehetünk?

Mindezek áttekintése után nem lehet kérdés, hogy az a vízmennyiség, amelyet Európában elhasználunk, össze sem hasonlítható azzal, amelyből egy afrikai családnak kell gazdálkodnia. Fentebb érintettük, hogy összesen százhusz liter vizet használunk fejenként naponta csak a fürdéshez, főzéshez, mosogatáshoz, illetve a véccé öblítéséhez. Ehhez jön még hozzá a locsolás és az autómosság. Az afrikai tények ismeretében ez kétségtelenül pazarlás, ugyanakkor pozitív fejlemény, hogy a háztartási vízfogyasztás az elmúlt években csökken Magyarországon – tudtuk meg Bálint Zoltántól. „Egyre kevesebb csap csepeg, egyre jobban odafigyelnek az emberek arra, hogy fölöslegesen ne fogyasszanak vizet” – mondja.

A gazdaságosabb vízfogyasztás mindenképpen fontos, ugyanakkor a szakértő szerint azzal, amit Magyarországon megtakarítunk, sajnos nem tudunk segíteni az afrikaiakon. Afrikában a helyben jól működő módszerek megtalálására, a csapadék megtartására, a helyi vízgazdálkodási és öntözőrendszerek kiépítésére van szükség. „Amit mi innen tehetünk, az, hogy a megfelelő csatornákon keresztül a megfelelő szervezeteket támogatjuk, amelyek ott helyben segítik az embereket abban, hogy megtalálják és alkalmazzák ezeket a módszereket.”

■ LABORCZI DÓRA

Mire tanítja Európát a menekülthelyzet?

Beszélgetés dr. Dobos Ágoston református lelkipásztorral

► **Önkéntes munkát végez a menekültmisszióban, rendszeresen látogatja a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal menekülteket befogadó állomását Békéscsabán dr. Dobos Ágoston békésszentandrás református lelkipásztor, egyházmegyei missziói előadó. A menekültekkel, bevándorlókkal kapcsolatos helyzetről és személyes tapasztalatairól kérdezte őt az *Evangelikus Élet*.**

– Mikor járt utoljára a békéscsabai befogadóállomáson?

– Húsvétkor voltam ott legutóbb. Tíz éven át általában havi egy alkalommal látogattam a menekülteket, de most a vezetőség megkért, hogy a nagy létszámú menekültekre és a kiélezett helyzetre való tekintettel egy ideig szüneteltessem a látogatást.

– Amikor legutóbb volt ott, érzett-e valamit a mostani felfokozott helyzetből?

– Nem volt változás a korábbiakhoz képest. A keresztény háttérűek örültek a látogatásnak, megnéztük együtt a Jézus életéről szóló filmet a többség nyelvén, és idegen nyelvű Bibliákat osztottam ki közöttük. A látogatásokat mindig összekötöm karitatív szolgálattal: használt ruhákat, írószereket, játékokat viszek magammal, és ezeket a menekültek között szétosztom, illetve szétosztjuk a segítőimmel.

Hadd meséljem el azt a meghatározó esetet, név és hely nélkül, amely nemrég történt. Egy afrikai fiú kért tőlem francia nyelvű Szentírást. Elmesélte, hogy hosszú útja során, amikor éppen Törökországból Görögországba érkezett, az egyetlen zsákja, benne a Bibliájával, beleesett a tengerbe. Nagyon szomorú volt emiatt, de an-

nál boldogabb, amikor tudtam neki adni francia nyelvű Szentírást. Ez a fiú a legbecesebb tárgyai között egyetlen csomagjába tette Bibliáját, amikor elindult, de elvesztette, tőlünk pedig kapott egy újat. Nagy boldogság volt nekem is, hogy Isten vigasztaló esz-köze lehettem.

– Ön mit gondol, mi váltotta ki ezt a mostani menekülthullámot?

– Nem vagyok külpolitikus, az erre való rálátásom csekély. De úgy gondolom, oka lehet az is, hogy egyre növekszik a távolság a szegényebb országok és a jóléti társadalmak között, miközben a közlekedés egyszerűbb, és az információáramlás felgyorsult. Emellett vannak gócpontjai a világnak, ahol háborús helyzet van, veszélyeztettség. Ezek miatt vágnak neki az útnak. Úgy ítélem meg, hogy a mostani bevándorlás lassítható, késleltethető, de hosszabb távon a fokozódásával és elhúzódnásával kell számolni. Nekünk keresztényeknek imádkoznunk kell, hogy ebben a megváltozott helyzetben jó válaszokat adjunk a kihívásokra.

– Mit kell még tennie a keresztényeknek az imádkozás mellett?

– Az a dolgunk, hogy szeretetben és józanságban járjunk élen a Biblia útmutatása alapján. A lelkipásztorok

Evangelium, hegedűs zeneterápia, illetve használt ruhák, játékok: Dobos Ágoston menekültmissziós szolgálatának eszközei

prédikálnak ezekről a híveknél, hogy a szívek ne keményedjenek meg, és lásák az Ige igaz útmutatását. A menekültek között az irgalmasság gyakorlatának van helye. Amint az irgalmas samaritánus példázatában láttuk, a bajban lévőknek segítséget kell nyújtaniuk. Az utolsó ítéletben számon kéri majd az Úr, mit cselekedtünk a bajban lévőkkel, befogadtuk, felruháztuk, etettük-e őket.

Nem szabad elfeledkeznünk missziói megbízatásunkról sem, ezért a menekültek között a jó hírt kell hirdetnünk – nem erőszakosan, de remélve, hogy Isten megnyitja a szíveket a befogadására. Egészséges józanság és

önvédelem is kell. A Szentírásban azt is olvassuk, hogy aki nem akar dolgozni, ne is egyék. Vagyis az ingyenélőködő magatartást nem szabad pártolni. A törvényi szabályozás szerint a menekülteket nem lehet dolgoztatni, pedig a munka sok áldást rejt: egészséges öntudatot, értelmes elfoglaltságot ad. A Biblia adakozásra is buzdít. Ezeknek együtt kell megjelenie.

– Levonható valami tanulság a jelenlegi helyzetből?

– Az a jó érzésünk lehet, hogy az idő és a történelem Ura él, és kezében van mindannyiunk sorsa. Akik az Istent szeretik, azoknak minden a javukra van. Legyünk jó remény-

séggel afelől, hogy a helyzetet Isten a mi javunkra képes fordítani, de ehhez a közelében kell lennünk és maradnunk.

– Nem kell félnünk Európa iszlámizálódásától?

– Én ettől nem félek, mert a kereszténység örömhírének ajándékozóját tartom Uramnak. De azt látom, hogy a történelemben, amikor a keresztények nem adták tovább a jó hírt, elhallgatták, és megelégedtek a maguk sorával, elkényelmesedtek. Isten megengette a hasonló nehéz helyzeteket, aminek az lett az eredménye, hogy visszatért a Krisztusra mutató magatartás, és a kereszténység növekedésnek indult. Sajnos ugyanakkor gondolhatunk az Európa-szerte, Magyarországon-szerte és a közvetlen közelünkben lévő üres templomokra is. Az Úr kegyelme, hogy még nincs végünk! Európának meg kell térnie, le kell vetkőznie a keményszívűséget, és sokat kell imádkoznia.

– Most, hogy átmenetileg nem mehet a békéscsabai befogadóállomásra, de egyre több a menekült, valamilyen módon tud mégiscsak segíteni a körükben?

– Igen, önkéntesként már vettem részt utcai munkában Szegeden, a vasútállomás környékén igyekeztünk segíteni nekik társaimmal. Keresem a lehetőséget, hogy a debreceni menekülttáborban hogyan tudna Isten munkába állítani. Van egy nagy álmom még, egy keresztény migrációs vendégház létesítése, ez a kérdés most újra előtérbe került.

■ SZEGFŰ KATALIN

Közel kilenc hónapig éltek a békéscsabai befogadóállomáson, amíg megkapták a menekültstátust. Sötét László később megtért, élete rendeződött, és ma a Magyar Pünkösdi Egyház országos cigánymissziójában missziós munkatársként magyarországi és szerbiai gyülekezetek plántálásával foglalkozik. A Békés megyei Békésen él. Áttelepült két kisebbik gyermeke és felesége is boldogságot talált, a családok gyarapodnak. Nagyfiuk a családjával Szerbiában maradt. Sötét Lászlónak és feleségének, Szlavicinának öt unokája van.

– Most, ebben a felfokozott belpolitikai helyzetben gyakran eszébe jutnak azok az idők, amikor ön is befogadóállomáson volt kénytelen élni a családjával együtt?

– Gyakran gondolok azokra az időkre. 2004-ben menekültünk át Szerbiából Magyarországra. Kilenc hónapig éltünk a békéscsabai befogadóállomáson. Sok jó emléket őrzök, de voltak nehéz helyzetek is: késélek, verekedések, mindenféle zavargások. Sokfelől jöttek a menekültek. Bár szabad kijáráruk volt akkoriban a befogadóállomáson élőknek, azért a bezártság érzése, a kilátástalanság, bizonytalanság rátelepedett az emberekre. Úgy éreztük, hogy lassan megy az ügymenet, a kivizsgálás, amíg eldől, ki kap menekültstátust, ki nem.

Találkozás egy egykori menekülttel, Sötét Lászlóval

► **Sötét László tíz évvel ezelőtt menekült feleségével és két gyermekével Magyarországra a szerbiai magyarverések és az egyre nyíltabb fenyegetések elől. A róluk szóló hírek akkoriban bejárták a sajtót. Ők voltak azok, akik először merték felemelni szavukat a tarthatatlan vajdasági helyzet miatt. A családfővel, aki feleségével időnként visszalátogat a békéscsabai befogadóállomásra, a mostanság kialakult menekülthelyzetről beszélgettünk.**

– Akkoriban mi miatt érkeztek leginkább Magyarországra a menekültek?

– Akikkel mi beszélni tudtunk, azok többnyire azt mondták, hogy a jobb élet reményében vágtak neki az útnak. Gazdagságot, gyarapodó életet szerettek volna maguknak és családjuknak. Persze a hatóságoknak azt mondták, hogy veszély fenyegeti őket az országukban. Papírjaikat, útlevelüket széttépték vagy elégették, hamis nevet mondtak be. Ez nem könnyítette meg a vizsgálódó hatóság dolgát. De az egyértelmű volt számomra, hogy Magyarországról tovább akartak menni nyugatra, ahol úgy tudták, jó lehetőségek, munka és gazdagság várja őket.

– Jó néhány hónapja tömegesen érkeznek menekültek vagy bevándorlók Magyarországra. A közvéleményt is élelken érdekli ez a probléma. Eddig miért nem figyeltünk erre?

– Most azért figyel jobban a közember, mert a hírekben gyakran szerepel. Mindenki véleményt formál a történésekről. Az én személyes véleményem szerint a nagyszámú érkezésből azoknak, akik tényleg a biztonságot keresik, akik az életüket féltik, Magyarország is nagyon megfelelő. Akik egyértelműen Nyugatra vágnak, az ottani gazdagságra, a jobb lehetőségekre, azokat nevezhetjük megélhetési bevándorlóknak. Ők hamar tovább lépnek innen.

– Milyen feladatuk van vagy lenne a keresztényeknek a menekültek között?

– Úgy érzem, nekünk, keresztényeknek segítenünk kell őket. Emlékszem, milyen sokat jelentett nekem akkoriban, ha egyáltalán valaki leült és meghallgatott, szóba állt velem. Szerintem ezeknek a menekülteknek is erre van szükségük. Odafordulásra és megértésre. De azt is látom, amikor Szerbia felé megyünk autóval, hogy milyen lerongyolódott ruházatú csoportok vannak úton. Mosdatlan és cipőtlen, éhező nők és férfiak, gyerekek menetelnek a remélt jobb jövő felé. Bizony, gondot kell viselnünk rájuk, ehhez a keresztény egyházaknak, szervezeteknek és magánszemélyeknek össze kellene fogniuk. A velük való törődésnek természetesnek kellene lennie.

– Egyesek az iszlám tudatos európai elterjesztéséről, az öreg kontinens kultúrájának és vallásának tudatos lerontásáról beszélnek. Nem „balekség” ezt még segíteni a krisztusi szeretet jegyében?

– Azt tudom, hogy Jézus azt tanítja, hogy be kell fogadni a jövevényeket, és a bajban lévőknek segítséget kell adni. Még az ellenségeinknek is. Nekünk ez a dolgunk. De hogy az ország vezetése, a politika mit tesz velük, az már nem a mi felelősségünk.

– Gyakran jár Szerbiában, ahol hat közösséget plántál és gondoz. Ott mi-

lyen tapasztalatai vannak a menekültekkel kapcsolatban?

– Gyakran látok népes csoportokat, amelyek Magyarország felé tartanak. Nem törődnek velük a hatóságok, a rendőrök. Ott is az egyházak karolják fel őket, magam is ismerek olyan pásztorokat, akik élelmiszert osztanak, és befogadóan viselkednek. Mi is támogatjuk őket ebben, mert a lehetőségek korlátozottak. Szerbia nem nyújt biztonságot a menekülteknek. Politikusok kijelentették, hogy az országnak még az élelmezésükre sincs pénze. Nem tudnak velük mit kezdeni, ezért hát a magyar határ felé terelik őket, amíg még nincs határzár, jönnek ide.

– Ön mit gondol erről a bizonyos határzáróról?

– Nagyon elgondolkodtam rajta, amikor hallottam a kerítésépítésről. Horribilis pénzt költenek rá, amiből ezeknek az embereknek az ügyét meg lehetne oldani, az életüket ténylegesen lehetne segíteni. Sátorok is vannak. Nekem nem tetszik, hogy falak épülnek az országok között. Azt is gondolom, hogy a kerítés nem fogja megállítani az elszánt embereket, egyszerűen át fognak sétálni ott, ahol lehet.

– De meddig tarthat még a hullám? Nem lehetséges, hogy Európa egyszer csak „megtelik”?

– Óriási pénzek mennek el az országokban a menekültek visszaszorítására, táborokba zárására, ide-oda toloncolgatására. Ha helyes dolgokra költenék el ezt a sok pénzt azokban az országokban, ahonnan jönnek a menekültek, ha lenne az embereknek munkája, megélhetése, jövőképe, nem hagynák el a hazájukat ennyien. Kétségre vannak esve, vállalják a

hónapokon át tartó menetelést, a bizonytalanságot. Jobb létre vágyunk, de mi nem arra vágyunk? Több százezernyi magyar ment el munkát vállalni Nyugatra, mert többet akar keresni, jobban élni, családját gazdagítani. Ha ezek a magyarok elmentek ebből a viszonylagos biztonságból és jólétből, hát még inkább elvágnak onnan, ahol semmi sincs. Ahol a fürdőszoba elképzelhetetlen, ahol nincs mindennap ennivaló az asztalon, kalyibában élnek, és legfeljebb egy ruhájuk, egy cipőjük van. Ezt meg lehet érteni. Esélyt kellene adni nekik. Valószínűleg köztük is vannak szakemberek, tanultabbak, akikkel gazdagodna Magyarország vagy más európai országok.

– Végül is tanulhat valamit Európa és benne Magyarország, a magyarság ebből a helyzetből?

– A Bibliában olvasunk arról, hogy az utolsó időkben zűrzavar lesz, nyugtalanság, és az emberekben a szeretet meghidegül. Elutasítók lesznek és önzők. Úgy érzem, hogy a gondolkodásunknak kellene végre megváltoznia. Itt az idő! Túl kényelmesen és jól élünk, nem gondolunk a szegénységre. Én nagyon gyakran találkozom a szegénységgel itthon is, a cigánymisszióban, és Szerbiában is. Csak az tudja a maga javait értékelni és megbecsülni, aki sok szegényt lát, olyan nyomort, amelyről nem is gondolta volna, hogy létezik.

Mekkora elkeseredés lehet ezekben az emberekben! Milyen körülmények között élhetnek? Miért vágnak neki ennek a bizonytalan kimenetelű és veszélyes útnak kisgyerekekkel, vagy a várandós anyákkal? Ezen kellene mélyen elgondolkodnunk, ezt kellene megértenünk, és emberséges megoldásokat kellene keresnünk a minket is érintő menekültkérdésre.

■ Sz. K.

Mire is születünk?

Idén nyáron több hazai színház is műsorára tűzte az 1960-as évek amerikai társadalmának kultikussá vált kritikáját, a *Hairst*. Tavaly ugyanez történt *Déry Tibor Képzelt riportjával* is. Mintha volna valami ezekben a musicalekben, ami a kerettörténet változása és a közben eltelt négy-öt évtized ellenére is életben tartaná ezeket az előadásokat a közönség számára.

A vietnami háború kényszerbesorozása és az altamonti fesztivál Rolling Stones-koncertjén meggyilkolt fekete fiú halála ma már nem aktuális kérdés. Vagy fogalmazzuk inkább így: nem így aktuális kérdés, mint az események sodrában volt. A nagyhatalmak fegyveres és gazdasági kolonizációs törekvései ugyanis éppen annyira megvannak ma is, mint a naiv vagy félrevezetett áldozatok egykori és mai sorsának társadalmi feldolgozása iránti igény. Az akkoriban még – akár a formák, akár az életkor tekintetében – deviánsnak tartott és később szexuális forradalomnak nevezett életmód mára a nyugati társadalmak megszokott életformájává szelídült.

Mindaz, ami fél évszázaddal előlt az önkifejezés és politikai tiltakozás eszköze volt a fiatalok kezében, mára széles körű társadalmi gyakorlattá vált. Ezzel így önmagában nem is volna semmi baj. Valószínűleg nem léteznek az univerzumban hálásabb szempárok azokénál, akik épp most kapták vissza szabadságukat és önrendelkezési jogukat.

A gond társadalmi méreteken ott kezdődik, ahol az emberek olyan szabadon élnek saját életük jogos irányításának igényével, ahogy csak tudnak. A gyakorlatban ezzel az elpuhulás útján fosztják meg önmagukat a komolyan vehető szembenállás esélyétől. Ezzel akarva-akaratlan nemcsak saját, hanem közösségeik és a hatás-összeolvadás miatt a teljes társadalom esélyét is lerombolják a néha életmentően fontos, egészséges kritikai szerep betöltésére.

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó
ararat@lutheran.hu

Kényelmes vagy akár kényelmetlen, mégis megszokott életformákon sokszor csak a kínok kínja árán lehet változtatni. Olyan belső, lelki erőre lenne ehhez szükség, amely-

után kerülhet „pozitív energiamérlegbe” a teremtésben, a földön, ha lelkierejével, fizikai munkájával, szerény életformájával és szellemi hatásával képes az életével elkerülhetetlenül együtt járó környezeti terhelést a környezetére és az abban élők felfogására gyakorolt hatással ellensúlyozni.

Ez az, ami miatt nagy keletje van az említett musicaleknek. Sokkal kényelmesebb a történeti távlat illúziójával úgy tekinteni önmagunkra, mint akik akár áldozatok és az elbukás veszélye árán is képesek vol-

JELENET A HAIR CÍMŰ FILMBŐL

nek épp a kényelem és a megszokás a legádázabb ellensége. Ezért mondhatjuk igen nagy teljesítménynek, ha valahol valaki mégis képes marad vagy képessé válik arra, hogy alapjaiban, tiszta fejjel gondolja végig élete valóságos tartóelemeit és szükségleteit, és felismeréseinek megfelelően változtatni tud megrögzött rossz szokásain. Egy emberi élet csak az-

tunk egykor saját életünk irányán változtatni – vagy legalább megpróbálni, ha kellett –, mint a szomorú valóságnak megfelelően az úgynevezett szakemberekre hagyni minden olyan kérdés megoldását vagy elrontását, amelyre igazán hiteles jelentkezőként egyedül mi magunk lehetnénk alkalmasak.

■ DR. BÉRES TAMÁS

Rozlozsnik Pál emlékezete

Rozlozsnik Pál 1880. december 24-én született evangélikus családban. A valamikori Szepes vármegyében, a *Máriássy* család márkusfalvi uradalmának területén fekvő Bindt bányászfaluban látta meg a napvilágot. (A felvidéki településrész utóbb több hasonló társával egyesülve Szepesvárad – szlovákul Hnilčík – néven szerepelt és szerepel a térképeken.) Az első világháborúban tüzér századosi rendfokozatban frontszolgálatot teljesített, hősiességét ezüst és bronz katonai érdeméremmel tüntették ki.

A híres-neves selmecbányai bányászati akadémián (utódja a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kara), a földtani oktatás jeles intézményében szerzett bányamérnöki oklevelet. Szakmai pályafutásának teljes íve az egykori Magyar Királyi Földtani Intézet (ma Magyar Földtani és Geofizikai Intézet) kapcsolódott. Bányageológiai kérdésekkel foglalkozott: a mai Magyarország mellett a Felvidéken és Erdélyben végzett geológiai térképezési munkálatokat. Vizsgálatai különösen

az érc- és széntelepek kutatására terjedtek ki.

Megkapta intézetének főgeológusi címét, sőt egy ideig az intézmény helyettes igazgatója volt. A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjainak sorába fogadta, és tagja volt a kormány mellett működő geológiai tanácsadó bizottságnak.

Szakmai publikációi máig idézettek, több a világhálón is elérhető. A földtan szakmai szervezeteiben is aktív szerepet vállalt: választmányi tagja volt a Magyarhoni Földtani Társulatnak és a Bányászati és Kohászati Egyesületnek.

Ugyancsak evangélikus feleségével, *Rozlozsnik Pálné Heutschy Zelmával* (1895–1948) a főváros XIV. kerületében, Alsórákoson éltek. Rozlozsnik Pál hetvenöt esztendővel ezelőtt, 1940. augusztus 24-én rövid betegséget követően hunyt el. A Fiumei úti sírkertben az evangélikus egyház szertartása szerint helyezték örök nyugalomra. A Budapest székesfőváros által adományozott díszsírhelyen nyugszik a temető 41/1-es parcellájában.

■ REZSABEK NÁNDOR

Játszóterei kontextus

A gyermekáldás feletti önfelelt örömet követő reflexiós időszakban a szülő szeméi a rácsos ágyon túlra kalandoznak. Meg kell őket dörszölnie, a kép ugyanis nem túl fényes.

Egyedül áll egy mikrotérben – bár a lábai mellett négykézláb már nagy lendülettel teper valaki –, elpárolgott a sok „majd jövő”, ismerősei inkább a *Facebook* tapintatos távolából üzengetnek neki. Még többen új létmódját, az anyaságot egész egyszerűen az élők sorából történő – bár ideiglenes – távozásként értelmezik.

Néha, ha táncos kedve kerekedik, leszázalékolt primadonnának, ha csavarogni vágyik újra a forró városban, játszóterei gettóbá száműzött közvesztélyes figurának érzi magát. A gettóban kötelezően ajánlott párbeszédet már akkor sem tudta hova tenni, amikor még csak kutyát sétáltatott, bár nyilván más, de mégis: *mennyidős, hogyhívják, nagyonédes*. Aztán rájön, ezek az oda-vetett, tessék-lássék csontok is lehetnek éhségűzők.

Újratervezés. Áll, és bámul maga elé. Hálát érez a pillanatban, mely ölébe hullt, s melybe nem hasít bele üvöltés, nem szakítja félbe valószínűtlen vizuális inger (különböző tárgyakat kevéssé rendeltetésszerűen használó gyerek). Ezt is megtanulta. Benne lenni. Értékeln.

Meg-megáll, körülnéz, végigsimít egy-egy ráncos textílián. Fel-felbukik egy-egy széthagyott (alattomosan talpat szűrő) játékban, rámosolyog a mosogatóban halomban álló edényekre, és elegáns mozdulattal leül. Ez a legnehezebb, a nem sietés. Mert dolog, az mindig akad. De ő most *egy-ügyű*, és hosszú távra tervez. Ezt sokszor el is ismétli magának.

Jelenleg egy nagy ügye van, a többi várhat. Az ügy abszolválásához nehéz-kedésre és feszülésre semmi szükség. Inkább valamiféle belesimulásra. Az olyan benső parancsszavak, mint az „akaron”, „most”, „kell”, mehetnek a sutfiába. Érvényüket veszített, tolakodó, ér-

telen szavak. Talán ez a nyelvújítás más üdvös reformokat is magával hoz, még ha a reformkonyhája várat is magára.

Eddigi életében még nem találkozott ehhez fogható jelenséggel, nem működ-tethető az egó által szorgalmazott, önérdeket érvényesíteni kívánó mechanizmusok. Nyomorúságos utakon jut el újra a *Luther* által hirdetett szolgálai akarat fogalmához – és helyezi a maga kontextusába. *Luther* azonos című könyvét *Erasmusnak* írta válaszként a szabad akaratot tagló, reformátorunk álláspontja szerint teológiailag tévelygő művére.

A szenvedélyes szavú Luther tagadta, hogy az ember bármit is tehet – szabad akaratból – a maga üdvösségéért. Csak az isteni kegyelem üdvözíthet. Ebből következően a földi világban döntéseink szabadsága csak másodlagos lehet.

Talán nem minden igazságot mellőző, ha az ember úgy érzi, teológiai stúdiumait (először) épp a gyermekválalás mélyíti el. A döntések relatív voltaival, ezzel a kvázi-szabadsággal ugyanis nagyon erősen konfrontálódik az addig mit sem sejtő akkor, amikor szülővé válik. Kénytelen (kelletlen) énhatárait oldódni hagyni ahhoz, hogy teljes szívvel az „egy ügyet” szolgálhassa.

A szabadság – látszólagos – relativizálója az esetek többségében nem tűnik túl elégedettnek, hálásnak még annyira sem, de legalább minden nap magával hoz egy egyre ismerősebb érzést: a bizonytalanságot. Valami megmagyarázhatatlan módon azonban a kezdeti elutasító magatartás mégis egyre familiárisabb színezetet ölt vele szemben, ahogy a gyermek is egyre ott-honosabban érzi magát, és egyre inkább birtokba veszi új, földi birodalmát.

És – ha kell is hozzá néhány hónap – megszületik az elfogadás is. A szolgálai akarat belesimul egy kis úr szolgálataiba – és ezzel feltehetőleg nemcsak az ő igényeit, hanem egy nagyobb Úr akaratát is szolgálja.

■ KINYIK ANITA

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

**Bárhon vagyok,
velem vannak
a lapjaim.**

WWW.DIGITALSTAND.HU

**Olvassa
az Evangélikus Élet
digitális változatát!**

HIRDETÉS

Papnéálalkozó Balatonszárszón

Női spiritualitás – a másikért való lét címmel papnéálalkozót szervezünk Balatonszárszón szeptember 18-ától 20-áig. Előadó *Tóth Márta* vönöcki lelkész. Szeretettel várunk minden aktív papnét. Jelentkezés augusztus 31-éig az alábbi e-mail címeken: Déli Egyházkerület: gancsmarti@vipmail.hu • Északi Egyházkerület: fabinykati@gmail.com • Nyugati Egyházkerület: szenikoster@gmail.com.

HIRDETÉSEK

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levélcíme: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu
és info@harangontode.hu.

APRÓHIRDETÉS

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. *Bede László*, 30/943-5089.

Alpintechnikával is vállaljuk tornyok, épületek teljes felújítását. Telefon: 30/952-6096. E-mail: petranyi-alpin@gmail.com.

ELHUNYT
D. TERRAY LÁSZLÓ

Lapzártakor értesültünk arról, hogy Norvégiában augusztus 8-án 91 éves korában elhunyt *D. Terray László* evangélikus lelkész, az *Útitárs* című lap alapító szerkesztője. Munkásságát következő lap-számunkban részletes írásban méltatjuk.

Evangélikus istentisztelet
a Kossuth rádióban
rendhagyó időpontban

Augusztus 23-án, vasárnap az evangélikus istentiszteletet – a kajak-kenu világbajnokság döntői miatt – 16.05-től közvetíti (felvételtől) a Kossuth rádió Tállyáról. Igét hirdet *Asztalos Richárd*, a gyülekezet lelkésze.

Szelrózsa-arculati pályázat

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának Gyülekezeti és Missziói Osztálya és a Szelrózsa-tízek nyílt pályázatot ír ki a 11. *Szelrózsa országos evangélikus ifjúsági találkozó* reklám-arculati pályázatának megtervezésére.

A találkozót „Áldás leszel” mottóval rendezzük meg. Helyszíne Mátrafüred (Sástó), Mátra kemping; időpontja 2016. július 27–31.

A pályaműveket egy példányban kell benyújtani elektronikusan, valamely vektorgrafikus fájlformátumban (pl. EPS) a szelrozsa@lutheran.hu e-mail címre. Beérkezési határidő: szeptember 14. (hétfő), 23.59. Az elbírálás határideje: szeptember 30. (Az időpont változtatásának jogát fenntartjuk.)

Részletes pályázati kiírás a www.evangelikus.hu/szelrozsa-2016-palyazat-arculat oldalon.

Jegyzetlapok István király ünnepén

A király arcképe. Itt van asztalomon, naponta figyelmeztet a munkára, a kard és kereszt századaira. Jeles festőnk, *Somogyi Győző* alkotásának, a *Magyar hősök arcképcsarnokának* szép darabja. „Ez a képsorozat tisztelgés a honfoglalás 1100. évfordulójára – írta a festőművész a kiállítási katalógusban – a sok millió névtelen katonára, akik a harcosok mellett a háttérben során a hazát védelmezték. Száz név és arc kiválasztása csak jelképes lehet, hisz sokkal többen méltók a »magyar hős« névre.”

Ha külön-külön nézzük a nem nagy méretű sorozatot, talán el is vesznek, de így, együtt valami fen-

utókor számára pedig kegyes cselekedeteivel (egyházak adományozásával, templomok felszerelésével) tette emlékeztetése a nevét.

Az országépítő. Erdély polihisztorának, *Kós Károlynak* a regényét is mindig föllepem az ünnep közeledtén. A jeles építész, grafikus, író ebben is kipróbálta erejét. Sikerral, hiszen az 1934-ben megjelent mű azóta is töretlen szépséggel árad.

„István anyja által beleoltott hivatásérzésből, természetes ösztöneinek legyőzésével végzi el nagy művét – írta a regényről *Schöpfung Aladár*, a *Nyugat* kritikusa. – Hogy küldetését, a ma-

Korona. Porladó palást. Szent Jobb. Ez maradt nekünk. Ez a kevés, ez a sok kincs. És vagyunk, ha fuldokolva is, élünk és küszködünk.

Intelmek és törvények. *István* királynak nehéz sors adatott. Rokonainak nagy része szembe fordult vele. Fiai meghaltak – a királyi trón örökösét, *Imre* herceget is neki, az apának kellett eltemetni.

Könyveit olvasva sokat megtudunk róla. Hogyan vélekedett Istenről, hitről, országról, népről, életéről, haláláról? Az *Imre* herceghez írott *Intelmekben* annyi a megszívlelendő igazság, hogy érdemes volna az egészet idézni. Talán az utolsó, X. rész a legszebb:

„Ennek okából hát, szerelmeztetem, szívem édessége, sarjam jövő reménysége, kérlek, megparancsolom, hogy mindenütt és mindenekben a szeretetre támaszkodva ne csak atyafiságodhoz és a rokonságodhoz vagy a főemberekhez, avagy a gazdagokhoz, a szomszédhoz és az itt lakóhoz légy kegyes, hanem még a külföldiekhez is, sőt mindenkihez, aki hozzá járul. Mert a szeretet gyakorlása vezet el a legfőbb boldogsághoz. Légy irgalmas minden erőszakot szenvedőhöz, őrizd szívedben mindig az isteni intést: »Irgalmasságot akarok, nem áldozatot.«”

Egyre többször hallani a király szigorúságáról, arról, hogy kezébe vér tapadt. Senki nem tagadja, így igaz. Amikor abban az időben keresztúton állt a magyarság, ez elengedhetetlen volt. De a kegyetlennek tűnő férfiban mindig ott rejtőzött az irgalom is. A megbocsátás. A vívódás, amíg milyen hívő keresztény lett, a legjelentősebb államférfi.

Imádság. Ünnepi írásmatom egy képzeltbeli délutánnal zárom. Körbeüljük az asztalt, kenyér és bor a fehér, tiszta abroszon. Nagy királyunk meghatottan ül a főhelyen a friss kenyér-illatban, hallgatja fohászkodunkat a Teremtőhöz.

Ratkó József drámájának szárnyaló verssorai: „Uram – égig érő s hatalmas-kodó népeket elejtesz, / míg virágoknak választottaid – / vigyázz reánk, hogy álljunk meg a hitben; / segíteni ne vesztegelj nekünk... / Juttasd szívünkbe, ki vagy Te, Uram... / És tedd, hogy ne legyünk gyalázata a szomszéd nemzeteknek, / ne legyünk csúfja és jértéki, / s messzire való maradékaink / rút járom alá ne vetessenek! Ámen.”

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (augusztus 23.)

Erőt ad a megfáradtnak, és az erőtlent nagyon erőssé teszi. Ézs 40,29 (2Kor 12,10; Mk 7,31–37; ApCsel 9,1–9/10–20; Zsolt 16) Ki ne ismerné a fáradtság különböző fajtáit? Jóleső fáradtság a jóleső munka után, fáradtság a kemény edzés után, de van belefáradás a kilátástalan helyzetekbe, és van fáradtság a bűn terhe alatt, illetve a bűn elleni harcban is. Ez utóbbiban egészen bizonyosan számíthatunk az Úr erejére. Hősködni nem kell, de a bűnt legyőző Hősből bízhatunk.

Hétfő (augusztus 24.)

Az Ige volt az igazi világosság, amely megvilágosít minden embert: ő jött el a világba. Jn 1,9 (Ézs 52,10; Mt 9,27–34; Mt 13,1–9.18–23) Megvilágosítani nem lehet, bár sokan tanítják ezt, és hiszik is. Világosság nélkül viszont nem lehet élni. Szükségünk van természetes, fizikai és lelki fényre is. Egyik sincs meg bennünk. A világot teremtő és fenntartó Ige maga a világosság. Milyen jó tudni azt, hogy ez nem egy elv, egy elmélet, hanem egy hús-vér ember, aki kegyelméből kész bennem is világosságot teremteni.

Kedd (augusztus 25.)

[Jézus] vette az öt kenyeret és a két halat, feltekintett az égre, megáldotta és megtörte a kenyeret, és a tanítványoknak adta, a tanítványok pedig a sokaságnak... valamennyien ettek és jóllaktak. Mt 14,19b–20a (Jól 2,19a; 4Móz 12,1–15; Mt 13,10–17) Van-e nagyobb gond a kenyérnél? Mit együnk, mit igyunk, mivel ruházódunk? Évezredek átívelő, életet keserítő kérdések. Van, akinek sok jut, van, akinek kevés, és vannak, akiknek semmi. A mi kezünkben minden javunk úgy folyik el, mint a sivatag homokja. A mi kezünkben a sok is kevés, Jézusban azonban a kevés is elég – valamennyiünknek.

Szerda (augusztus 26.)

Kérdezd meg előbb az Úr igéjét! 2Kor 18,4 (Mk 4,20; Mt 17,14–20/21; Mt 13,24–30.36–43) Valahogy mindannyian önsorsrontók vagyunk. Az ok nagyon egyszerű. Nem kérdezzük meg az Úr igéjét. Talán utána vannak, akik belátják: bölcsebb lett volna tanácsért fordulni, de nehezen hajlik a szívünk az ég felé való tájékozódásra. Pedig ez a bátorítás azt az ígéretet is hordozza, hogy útmutatást fogunk kapni. Ha előbb kérdezzük, az áldás sem marad el.

Csütörtök (augusztus 27.)

Pál írja: És ti mégsem estetek abba a kísértésbe, hogy engem testi erőtlenségem miatt megvessegetek vagy megutáljatok, hanem úgy fogadtatok, mint Isten angyalát, mint Krisztus Jézust. Gal 4,14 (Pél 14,31a; Jak 5,13–16; Mt 13,31–35) Az angyalok nem mindig tündöklő fényben érkeznek hozzánk. Sőt azt kell meglátunk, hogy ezek a ritka kivételek csak az üdvörtörténi fordulópontok idején vannak így. Az Isten angyalai nem sztárok, hanem tényleg küldöttek. Rossz úton jár az a gyülekezet, amely az evangélium helyett mást vár lelkésztől. Mert az evangéliumot hozó angyalok magát Krisztus Jézust hozzák.

Péntek (augusztus 28.)

Akkor az úr ezt mondta a szolgálójának: Menj el az utakra és a kerítésekhez, és kényszeríts bejönni mindenkit, hogy megteljen a házam. Lk 14,23 (Jer 31,8; Lk 23,6–12; Mt 13,44–46) Kifinomult, demokratikus lelkünk viszolyg a kényszerítéstől. Pedig az élet minden területén jelen van ez a mozzanat. Még a jogállami hagyományokra legbüszkébb közösségekben is adódhat olyan szűk-séghezely, amely indokoltá teszi a kényszerítő eszközök alkalmazását. Az evangéliumi pillanat is egy ilyet rögzít. Az nem fordulhat elő, hogy az Úr által rendezett vacsora elmaradjon! Nincs az a körülmény, amely elgondolkozathatná Istent az esetleges programtörésléről. Ha ezért kényszeríteni kell, akkor kényszerít, mert szeret.

Szombat (augusztus 29.)

Néped ezt mondja: Nem következtetek az Úr! Pedig ők nem következtettek. Ez 33,17 (Mt 6,13a; Ézs 57,15–19; Mt 13,47–52) Az a legtragikusabb az életünkben, hogy azt a valakit tesszük felelőssé, aki nem az. Azt az Istent, akiről meggyőződéssel vallottuk, hogy nincs is. Micsoda következtelenség őt vádolni bármiért is, ami rossz. Becsületesebb nem hinni benne és nem tenni szemrehányást neki. Itt sem a pogányok kerülnek súlyos ellentmondásba, hanem az Isten népe. Azok, akik még a nevükben is őt hordozzák. Milyen üdvös lenne, ha Jézus népe Jóbbal együtt mondaná: „Az Úr adta, az Úr vette el, áldott legyen az Úr neve!” (Jób 1,21)

■ VERASZTÓ JÁNOS

SZENT ISTVÁN ÉS GIZELLA SZOBRA VESZPRÉMBEN

séges üzenetként ragyognak... *István* király előtt *Lehel* és *Bulcsú* vezér tekint vissza a vonuló időből, utána pedig *Szent László* és *II. Géza* király. Tündöklő koronával fején néz első nagy királyunk. Kivont kardja erős jobb kezében, gyönyörű pánccelja keresztmintás lapokból összefonva, hatalmas védőpajzsa mögött verdeső szíve. Mintha sejtene a nehéz évtizedeket. A háborúkat, hogy megvédje és megőrizze a magyar államot.

Gizella királyné. Milyen keveset tudunk róla. Alig ismerjük. Amikor – valószínűleg 996-ban – megkötötték *István* és *Gizella* házasságát, a királyné még gyermek: tizenegy éves körül járhatott. Édesanyjától imádságot, őszinte tiszteletet tanult, nevelőtől a latin nyelv tudását, a finom hízmés mesterségét.

Milyen jó lenne tudni, mit mondott az ifjú *István*, amikor meglátta! És később? Meg tudta vigasztalni, mikor a szörnyű gyász érte? Férjével *Gizella* nyegenkét éven át élt házasságban. Társa tudott lenni az uralkodónak, az

gyar állam megteremtését, a nemzet egyesítését végrehajthassa, azokat kell fegyverrel leigázni, akikhez a szíve húz, azoknak az idegen lovagoknak a fegyvereivel, akikkel érzelmileg nincs közössége.”

Kós Károly munkája kemény és férfias, amilyen királyunk lehetett. Sodró lendületű, a koronázás leírásában a legnagyobbak – *Jókai*, *Krúdy* – magaslatára emelkedik múltidézés.

Szavak, évszázadok. Keresem, milyen szóval is illessem nagy királyunk életét és művét. Országalapító, nemzet-építő, népmentő. „Szent *István*: a magyar Noé” – fogalmazott *Sebeők János* író. Megmentette Magyarországot, hajójába vette. A hit által nem veszünk el az idők viharában. Alapítónak lenni és alapítóként nem mindenkinek adatik meg. Minden ezer évben egyetlennek. A kiválasztottnak.

Alapító az idő habarcsában *István* király. Hogy éljünk és megmaradjunk. Bölcsőfaragója a hazának, aki óvta őveit tüzesőben, gyűlölködésben. Mert a világ vágóhídján megszámlálhatatlant öltek meg, és ölnek ma is.

■ POMOGÁTS BÉLA

Szent István a magyar költészetben

Egy nagy történelmi személyiség költői megidézésének többnyire nem pusztán alkalmi jelentősége van, jóllehet általában valamilyen nevezetes alkalom: évforduló, ünnepség, országos megemlékezés ad alkalmat a költői portré készítésére. A nagy történelmi személyiség egyszersemind jelkép mindig: erkölcsi példa vagy éppen a nemzeti identitás valamely fontos történelmi alkotóelemének szimbóluma. (...)

Szent István emberi alakjának és történelmi életművének szépirodalmi, költői ábrázolása is hasonló megfontolások jegyében fogant, a szent király alakjának és művének költői (vagy regénybeli és színpadi) megidézése is mindig időszzerű és jelképes értelmet kapott. Méghozzá általában a nemzeti történelem olyan fontos eseményeinek értelmezésében, amelyek ezer esztendő leforgása során a nemzeti identitás meghatározói közé kerültek. Az egyik ilyen esemény maga az államalapítás, a másik pedig a keresztény Európa közösségében való elhelyezkedés. Mindkettő kiemelte a magyarságot a keleti életformák és a népvándorlás katolikus világából, és megalapozta jelenlétét, szerepét a nyugati nemzetek között. Éppen ezért mindazokban a korszakokban, midőn a magyar állam folytonosságát és a magyarság európai elkötelezettségét hangsúlyozni kellett, Szent István alakja a szépirodalomban is erőteljesebb szerepet kapott.

A szent király alakját mindenekelőtt legendái: a „kisebb” és a „nagyobb” Szent István-legenda, illetve a *Hartvik* püspöktől származó legenda örökölte meg. A 13. század végén született *István király verses históriája* (Officiium S. Stephani Regis Hungariae) is nagyjából e legendák történeti anyagát követi, miközben portrét rajzol az államalapító és egyházszervező uralkodóról. A verses história elsősorban azt emeli ki, hogy István király vezette el a magyarságot a pogány világból a kereszténységbe. (...)

Dankó József, a régi magyar himnusköltészet egybegyűjtője hívta fel a figyelmet (még a múlt század végén kiadott munkájában) a *De Sancto Stephano rege* című latin himnusra, majd *Alszegey Zsolt* állapította meg azt, hogy ennek a himnusznak két részlete magyar fordításban is megtalálható középkori kódexeinkben. Mindkettő prózai fordítás, mindazonáltal a régies prózai szövegen is átüt a költőiség. Az első részlet a *Keszthelyi kódexben* található (mai helyesírás szerint): „Szent István király, / magyaroknak apostola / csodákkal és jószágokkal / naponként mennyből ékesíttetik, / kit ájtatosan kérünk, / hogy minket oltalmazzon minden gonosztól.” A másik fordításszöveg az *Érdy-kódexből* való, itt a Szent Istvánról szóló prédikáció tolmácsolja a latin himnuszt magyarul: „Idvez légy, boldog Szent István király, / a te népednek nemes reménysége. / Idvez légy, mi megtérésünknek bizony doktora és apostola. / Idvez légy, minden szentségnek és igazságnak fényes tüköre.”

Ezt követve a középkorban mindvégig jelen volt Szent István alakja az egyházi költészetben: latin himnuszokban, magyar nyelvű töredékekben. Ezek a szövegek rendre a Szent István-legendák történeti anyagára és a bennük kialakított jellemképre támaszkodnak. (...) Az első összefüggő magyar Szent István-himnuszt az 1651-ből való *Cantus Catholici* című gyűjteményben találjuk meg. (...) Az egyházi költészet mellett már a 16. század vi-

lági költészetében is megjelenik Szent István alakja, méghozzá nemcsak katolikus, hanem protestáns költők munkáiban is. Így *Farkas András* protestáns prédikátor 1538-as *Az zsidó és magyar nemzetéről* című verses krónikájában, amely az ószövetségi zsidóság és a magyarok történetét állítja párhuzamba egymással, és a zsidó történelem példáival próbálja biztatni a Mohács utáni korszak nemzeti tragédiáit átélő magyarságot. Szent István és hozzá hasonlóan *Szent Imre* és *Szent László* ebben a krónikában elsősorban már nem katolikus hitvallóként, hanem a magyar történelem nagy alakjaiként kapnak szerepet.

Vagy száz esztendővel később, 1653-ban pedig *gróf Listius László*, az életét később vérpadon végző főúri bűnöző és tehetséges barokk költő *A magyar királyokról* című verses művében idézte fel István király alakját. Ez a költeményrészlet is a szent király életéről kialakult hagyományokat örökölte meg, például a következő négy sorban: „Legelső király a magyar nemzetnek, / Rómából hozaték koronája ennek. / Istentől rendelve volt e nemzetségnek, / hogy helyre hozassék félelme Istennek.”

A szent király kultuszát segítette elő, hogy a Szent Jobb, azaz a király bebalzsamozott és fennmaradt jobb keze visszakerült Magyarországra. A szent erekye ugyanis a székesfehérvári királyi sírok török feldúlása után Boszniába került, ott keresztény kereskedők váltották meg, Dubrovnikba (akkor: Raguzába) vitték, és az ottani domínikus kolostor gondjaira bízta, ahonnan 1771-ben *Mária Terézia* Bécsbe, majd Budára vitette. Az erekye hazakerülése ismét megerősítette Szent István kultuszát, ezt jelzi *Faludi Ferencnek*, a tudós jezsuita költőnek a *Szentmihályi Mihály* által összeállított, 1797-es *Egyházi Énekes Könyvben* található ünnepi éneke: „Elbujdostál, megkerestünk, áldott légyen a Szent Ég. / Országodba bévezettünk, szívünk örömlünkben ég, / drága kincsünk, feltaláltunk, Magyarország vigadoz, / itt van, kit óhajtvá vártunk, ezer áldásokat hoz.” (...) A másik ének közvetlenül arra utal, hogy a Szent Jobb erekyéként történt csodálatos fennmaradása az első királyi életszentségét hivatott bizonyítani: „Érdemlette buzgóságod s jótéteményed, / hogy maradt rothadástól áldott jobb Kezed, / most már Nagy Asszonyunkkal / vigadsz Égi Karokkal, / óh Szent Király, lásd szükségünk, / áldj minden jókkal.”

A 18. század egyházi és világi énekköltészetében igen gyakran idézte fel a szent király alakját és történelmi életművét. A már idézett *Egyházi Énekes Könyv* több Szent István-himnuszt és éneket foglal magában, s hasonló egyházi énekek találhatók *Bozóky Mihály* 1797-es, *Katolikus karbéli kótás énekeskönyvében*, illetve az 1785-ben Pesten kiadott, *Énekek könyve a szükséges litániákkal és imádságokkal* című gyűjteményben. Ugyancsak 1785-ben adta közre *Énekek könyve* című gyűjteményét *Ányos Pál*, a kor kiváló költője, ebben található a minden bizonnal Ányos nyomán született Szent István-himnuszt is. (...) Az 1797-ben megjelent két énekeskönyvben – Szentmihályi Mihály és Bozóky Mihály gyűjteményeiben – található meg a máig legnépszerűbb Szent István-ének, az *Ah, hol vagy magyarok...* kezdetű. Ennek szövege Bozókynál a következő (jól ismert) szakasszal kezdődik: „Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga, / Ki volt valaha országunk istájpja, / Hol vagy István király, / Téged magyar kíván, / Gyászos öltözetben te előtéd sírván.”

A 19. század magyar világi költészetéhez képest ritkábban idézte fel a szent király alakját. (...)

A század második feléből *Arany János Csanád* című hőseposztöredéke idézte fel Szent István alakját. Az 1850-es években megkezdett, de be nem fejezett költemény az ország déli vidékeire támadó pogány besenyők legyőzését és a két győztes hadvezér: *Csanád* és *Gyula* vetélkedését beszélte volna el. Első szakaszában a királyi méltóság teljes pompájában uralkodó nagy király

rához fűződő hagyományokat, aktuális politikai üzenetként fogalmazza meg a magyarság összefogásának követelményét: „S lesz még idő, lesz még olyan nap, / Midőn, dicsőséges király, / Hatalmát a rég' vert magyarnak / Majd nem gyöngíti belviszály, / Ha majd a népek viharába! / Csak a te koronád nem ing, / S a magyarok fölként királya / Magyar király leszen megint!”

A századforduló és a századelő idején, főként az ünnepi alkalmakhoz fűződő költészetben igen gyakran je-

Az egyházi költészet mellett már a 16. század világi költészetében is megjelenik Szent István alakja, méghozzá nemcsak katolikus, hanem protestáns költők munkáiban is. Így Farkas András protestáns prédikátor 1538-as Az zsidó és magyar nemzetéről című verses krónikájában, amely az ószövetségi zsidóság és a magyarok történetét állítja párhuzamba egymással, és a zsidó történelem példáival próbálja biztatni a Mohács utáni korszak nemzeti tragédiáit átélő magyarságot. Szent István és hozzá hasonlóan Szent Imre és Szent László ebben a krónikában elsősorban már nem katolikus hitvallóként, hanem a magyar történelem nagy alakjaiként kapnak szerepet.

alakját mutatja be: „Ül Isztragomban István szent király, / Pap- és parasztúr mind körötte áll / Fején az ékes ujdun korona, / Vállán palátsáknak hímmzett bársonya, / Kezében a bot, egy arany virág. / Gyönggyel rügyedzik rajta minden ág; / Mint támadó nap, a tisztes nagyok / Arcán királyi fénye felragyog.”

Figyelemre méltó *Vajda János* és *Reviczky Gyula* egy-egy verse is. *Vajda Székesfehérvárott* című költeményében az egykori koronázóvárosban eltemetett Árpád-házi királyok emléket

lent meg Szent István alakja, emlékezete és öröksége. Minderről *Pintér Jenőnek* az 1938-as *Szent István-émlékkönyvben* olvasható *Szent István a magyar világi költészetben* című tanulmánya részletes összefoglalást ad. Ezúttal csupán *Vargha Gyula Gizella királyné* és *Az első harangszó, Gyóni Géza A dicsőséges Jobbhoz, Gáspár Imre Szent István ünnepére, Dalmady Győző Szent István napján, Bán Aladár Ének a szent Jobbról* és *Harsányi Lajos Szent István* című költeményét

BABITS MIHÁLY

Szent király városa

(Részlet)

...Sötét kor ez, barátaim! Szörnyű rabságból ébredünk s átallunk szabadságért küzdeni. Templomokat romboltunk, s rá nem érünk építeni; jó ha még saját ledőlt falunkat fölrajkhatjuk, hogy elbújhassunk szegyenünkkel!

Küzdeni? Más korok küzdtek könyvért, keresztért, ostyáért és zászlóért: ez nekünk már mind semmi volt. Mi már a Semmiért harcoltunk, mint üres gép, barbár századok harcánál szörnyebb harcot. Egymást vontuk az

ágyúk elé. Óh, szent István király! a te csatáid jobbak voltak. Karddal a kard ellen! hogy a magyar ölyv galambként üljön a szentek vállán, s hordja tőlük az Isten póstáját! Hol az Isten? S hol a harc,

mely még békét ígér? Ma minden harc eretnek sárkány gyanánt kölykezne... Hol a pápa, koronát adni? Templom kellene, magasság, mint e Dóm, mélyen a közös égbe emelni vak fejét a bolond, vert magyarnak!...

kelti életre, azokét az uralkodókat, akiknek hajdani díszes sírhelyét a török invázió pusztította el: „E hallgatag utcákon itt / Nagy árnyékok járnak; / A harangok nevét zengik / Szent István királynak. / Ezek a fák, melyek itten / Búsán hajladoznak, / Hogy elmúlik végre minden! / Arról álmodoznak. / Nagy királyok széke hajdan / Ős Alba Regia, / Kegyeletes emlék mostan, / Hamvadó múmia.” *Reviczky Gyula Szent István napján* című költeménye pedig, miután felidézte a szent ki-

szerepném megemléteni, hasonló ünnepi vers akad még jó néhány, mint-hogy az augusztus 20-án hagyományosan megrendezett Szent Jobb-körmenetek általában mindig meghílették a vallásos vagy hazafias költészetet.

Huszadik századi klasszikusaink közül talán *Babits Mihály* nevéhez fűződik leginkább emlékezetes Szent István-versek, nem utolsósorban annak következtében, hogy a két világháború közötti időszakban a költő az esztergomi Előhegyen – a szent királyhoz fű-

ződő történelmi emlékek közelében – találta meg nyaranta otthonát. Ott írta meg a húszas évek elején *Szent király városa* című költeményét, ebben, hasonlóan az idők más verseihez, azal vetett számot, hogy milyen szenvedéseket hozott a magyarságra az első világháború, a két forradalom és a trianoni békediktátum. Szent István alakját: királyi büszkeségét idézi fel Babisnak egy másik nevezetes költeménye, az *Imre herceg* is.

A század neves katolikus költője, a piarista pap tanár és irodalomtudós *Sík Sándor* munkásságában is jeles nyomot hagyott a Szent Istvánra való emlékezés. *Szentkirály szolngatása* című ünnepi költeménye az 1938-as Szent István-évfordulóra készült: a váci székesegyház előtt rendezett ünnepségen olvasta fel; a korábbi nevében pedig *Hóman Bálint* kultuszminiszter beszélt. A költő mintegy István királyt szólaltatja meg, midőn arra szólítja fel a magyarságot, hogy a keresztény erkölcs követelményeinek megfelelően tartson kollektív bűnbánatot: „Gázoltok sokszor sajtó sírom hantján, / Idegen istennek térdeteket hajtván, / Napnyugatnak, keletnek. / Hitefogott népem, ellenemre járván / Hányszor felemeltem a ledöntött bálványt, / Mint a pogány, eretnek. / Bűnbánatot mellet háromszor verjenek, / Mind akik magyarok, mind akik engemet / Hívna, szeretnek.”

Lassan elérkeztünk az élő magyar költészethez. A Szent István alakja iránt táplált érdeklődés 1938 (ekkor rendezték az eucharisztikus világkongresszust is nálunk) körül érte el csúcspontját, és ez az érdeklődés a második világháború után sem lohadt. Ebben az időben Szent István alakja valósággal jelképpé emelkedett: a nemzeti függetlenség, a nemzeti méltóság és a nemzeti identitás szimbóluma lett, valójában mindazokkal a pusztító erőkkel szemben, amelyeket a kommunista önkényuralom hozott létre. Ebben az időszzerű értelemben keltette életre a szent király emlékezetét *Tornai József* két költeménye is; a *Szent István szarkofágja* a régi éneket: „Hol vagy István király” idézi fel, az *István király* című költemény a magyarság ezeréves megpróbáltatásait veszi számba a tatárok által lenyilazottaktól kezdve az ötvenes évek parasztnyúzó politikájáig; végül pedig a nemzeti megmaradás erőt adó történelmi tapasztalatáról beszél: „Mi vagyunk, akik mindig lélegzünk, / István király!”

Ugyancsak az élő magyar költészet Szent István-képét szemlélteti *Ágh István Árpád-házi katalógus* című költeménye, ez egyszerre hivatkozik Szent Istvánra és Szent Lászlóra, valójában mindkét királyt a nemzeti megmaradás szent szimbóluma: „Akinék uralgó jobbja néger gyermek / Levágtott öklének maradt ránk, / s kinek kiszáradt agya párája / aranyozta a hermát, / kemény erkölcsé metszette, árnyékolta, / s ki páros kísértet a kőben, / se szíve, se húsa, csontja, / túlvilág hullafolt-színű grafikája – / túlvilágunk minket, vigyázzunk magunkra.”

Végül örömmel mondhatjuk, hogy a most ünnepelt Szent István-millennium is gazdagította költészetünket: a *Kortárs* című folyóirat augusztusi számában jelent meg *Vasadi Péternek*, a kiváló katolikus költőnek *István-zsoltár* című költeménye. (...) Szent István emlékezete a jelenben is – mindig megújuló – erkölcsi példát, az egész magyarságot illető történelmi örökséget és közösségi-lelki erőforrást jelent. ■

Megjelent a *Kisebbségkutatás* című folyóirat 2000/3. számában.

Oratio œcumenica

Istenünk, Atyánk! Hálatelt szívvel köszönjük meg neked, hogy ígéd ma is szól hozzánk. Napról napra tükröt tartasz szemünk elé, hogy meglássuk, mennyi mindent adsz nekünk kegyelmes szeretetteddel, gondviselő jóságoddal. Bocssád meg, hogy sokszor hálátlanok vagyunk, és elfelejtjük, hogy semmi mást nem kérsz tőlünk, mint azt, hogy teremjük a megtérés gyümölcseit szeretettel, irgalommal, megbocsátással, mellyel te is megbocsáttad bűneinket. Add, hogy tiszta szívvel tudjuk szeretni felebarátainkat, hogy megértésre törekedjünk egymás iránt. Győzz le bennünk minden ellenséges indulatot, gyűlöletet, haragot, előítéletet, hogy Krisztus szelidsége legyen szavainkban, tetteinkben, hogy úgy tudjuk szeretni felebarátunkat, mint magunkat.

Mindennapi kenyérért könyörgünk hozzád, és tudjuk, hogy te meg fogod adni azt, amire szükségünk van. Olyan sokszor elégedetlenkedünk és aggodalmaskodunk, ha túl sok esőt küldesz a földre, vagy éppen a nap perzseli a szántóföldeket. Add, hogy mindig megelégedéssel tudjuk fogadni azt, amit kapunk tőled, és meglássuk azokat is, akik igazán szükségét szenvednek. Nyisd meg kezünket és szívünket, hogy eszközeid és követeid lehessünk, akik a te nevedben és dicsőségedre tesznek jót a legkisebbekkel is.

Kérünk, légy erőddel az új tanév küszöbén a tanárokkal és a diákokkal, akik kipihenten, új erővel kezdik majd a tanévet. Add, hogy ez a lendület el ne fogyatkozzon, hogy kölcsönös tisztelettel legyenek egymás iránt. Fényedd tedd világossá és láthatóvá a fiatalok előtt azt az utat, amelyen járniuk kell, mert sokszor elbizonytalanodhatnak, és szem elől téveszthetik a helyes irányt. Add bölcsességedet azoknak, akik lépteiket irányítják: szülőknek, nevelőknek, hogy tisztaságra, türelemre és megbocsátásra neveljék gyermekeinket.

Légy azokkal, akik gondokkal küzdenek, akik roskadoznak betegsége, gyász, magány terhe alatt. Mutasd meg nekik, hogy bár itt a földön hatalmuk van törékeny testünkön, a döntő szó mégsem ezeké lesz, hanem a te végtelen szeretetedé, amellyel megbocsáttad bűneinket, elfedezed hibáinkat, teljessé teszed töredékességünket.

Kérünk, hallgasd meg imádságunkat Szent Fiadért, az Úr Jézus Krisztusért. Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 13. VASÁRNAP – GAL 3,15–22

Az ígédet örökösei

Ahogy a filmekben látjuk. Tehetős család tagjai talpig gyászban. A más-kor étellel teli, most azonban visszafojtott hangulatú szalonba a család ügyvédje vagy a közjegyző hívta egybe a megjelenteket, hogy ismertesse az elhunyt végrendeletét. Mindenki-nek vannak elképzelései, reményei, számításai. A várakozás feszültsége a vágyak, érzelmek, indulatok egyre mélyebb rétegeit érinti. Ki-ki gondolatban építi a jövőjét, szövögeti terveit, s közben vissza-visszaköszönnek a múlt kedves vagy épp fájdalmas emlékei, kibukkannak a véget ért élettörténet elvarratlan szálai, továbbbi bonyodalmakat sejtetve.

Az elhangzott végrendelet aztán mindenkit visszaállít a realitások talajára, hogy elindulhasson a cselekmény, megmutatkozhasson a szereplők igazi énje, megismerhessük indítékait, céljait. Kiderül, ki az igazi jó barát, kiből lakik szeretet vagy éppen a képzeletet is felülmuló gyűlölet, s megtudjuk, milyen központi szerepe van ezekben a végrendelet által juttatott örökségnek.

Népmesék örök igazsága. Meghal a szegény ember. Ami a szegénységéből megmaradt, végakarátában háromfelé osztja. Legidősebb fiára hagyja a kicsi házat, a középsőre a zsebkeendőnyi földet. A legkisebbnek már csak egy macska vagy rossz tarisznya marad.

A nagyobb örökségének azonnal nyilvánvaló az értéke: hozzá lehet fogni az önálló élethez, a kapott örökség hasznosításához. Ezekre, ha szűkösen is, lehet jövőt alapítani. De mit kezdjen az ember kopott tarisznyával, nyávogó, éhes macskával vagy rozsdás szelencével? Csak a szükség, a lelemény, az apa emlékének tisztelete és a kitartás vezeti rá a legkisebbet,

hogy felcsillanjon előtte: valójában az ő öröksége többet ér bármilyen másnál, csak meg kell ismernie, csak nemes jellemmel kell kutatnia a lehetőséget, amelyet az magában rejt.

Luther Márton végrendelete. Egyháznak büszke rá, hogy ez a nagybecsű irat a tulajdonát képezi. Benne *Luther Márton* a kor hagyományait meghaladva feleségére hagyja minden vagyonát, házat, birtokát. A szerető hitvest teszi meg javai gondnokának, s ami akkor nem volt természetes, gyermekeik gyámjának. Szavaiból felesége, *Kata* asszony iránti szeretet és megbecsülés sugárzik, s annak bizonyossága, hogy a legjobbak kezébe teszi gyermekei jövőjét.

Reformátorunk a szeretteiről való gondoskodásban is egyfajta reformot hajtott végre: a törvény szükséges elemeit a bölcsen előre látó szeretet szolgálatába állította. Olyan példát adott ezzel elénk, amelyről bátran mondhatjuk: a mi örökségünk is ez a látásmód.

Pál mint közjegyző. Isten ígéje a napi lelki táplálékunk. Egyszer jóllakunk vele, máskor csak csipegetünk belőle. De vannak az életünknek olyan helyzetei, amikor a jussukat áhító örökösök feszült várakozásával hallgatunk, mert megszorultunk, inségben vagyunk, és azt reméljük, ez majd kihúzza bennünket a csávából, megoldja azokat a kérdéseinket, amelyekkel megrekedtünk.

Pál apostol végrendeletéről beszél. Méltán várhatjuk tehát, hogy most valami sorsdöntő dolog kihirdetése következik. S valóban, a *Galata-levélnek* ebben a néhány rövid mondatában benne feszül keresztény életünk megannyi dilemmája. Legfőképpen pedig

az a várakozásunk, amely személyes sorsunk fordulópontjai körül, a történelem változásai közepette különösen is foglalkoztat bennünket: mit tartogat számunkra Isten? Mi az a tőle kapott örökségünk, amelyre az életünket építhetjük?

Vannak erről elképzeléseink. Időnként elvárásaink is: tudni véljük, mi az, ami megillet bennünket. Előkerülhetnek régi történetek arról, hogy voltak Istennel kapcsolatos élményeink, közös dolgaink. Lehetnek emlékeink arról, hogy megígérte: nagy dolgokat remélhetünk tőle.

Pál pedig kihirdeti: drága kincsünk, örökségünk a kereszt evangéliuma. Amikor ezzel szembesülünk, valami hasonló dolog történik, mint a filmekről szóló fenti példában: Krisztus keresztje felszínre hozza, kik is vagyunk valójában, milyen belső mozgatórugói vannak az életünknek. Ahogy *Gyurkovics Tibor* is fogalmaz: „Jézus próbák. Jézusra mindenkinek választ kell adnia.”

Amikor magunk is keresztet hordozunk, ha terheket cipelő embertársainkkal találkozunk, vagy ha éppen gyermekeink, fiataljaink őszinte kérdéseire szeretnénk tartalmas választ adni, ha a mindennapi élet kihívásai közepette kell döntéseket hozni, akkor derül ki, mit jelent nekünk Jézus. Akkor már nem maradhat felszínes vagy érdekből fakadó a kapcsolatunk vele. Vagy ha az volt, az örökségből kihagyott életérzése vehet erőt rajtunk.

Akkor hát miből élünk? Jézus keresztje mellett nem mehetünk el közömbösen. Különösen akkor nem, ha azt mondják: ez a te örökséged. Erre alapozhatod az életedet.

Talán magunknak sem merjük bevallani, hogy többet vártunk ennél! Va-

A VASÁRNAP IGÉJE

lami megfoghatóbbat, használhatóbbat, amilyen a házikó vagy a zsebkeendőnyi földdarab. Talán jobban szeretnénk mi is a törvényt. Jobb lenne, ha az örökségünk pontról pontra kijelölne az életben az utunkat, kiszámíthatóvá tenné a jövőnket, garantálná az eredményeket. Könnyebb lenne számítható igazságok alapján mérlegre tenni embereket, helyzeteket, döntéseket. Egyszerűbb lenne olyan vállalási és világi törvények kényelmes kezei között élni, amelyek képesek elhátrítani minden veszedelmet és kockázatot.

„Az én Katám.” Luther Márton egyik asztali beszélgetésében az ő Bóra Katalinjának nevezte ezt a levelet. Vonhatunk párhuzamot így is: Pál szavai segítenek nekünk jól kezelni az örökségünket, és felismerni annak valódi értékét. Azt ugyanis, hogy Isten megmáshíthatatlan ígédet tett a benne hívőkkel való szövetségre. Arra, hogy életünk és üdvösségünk az ő kezében van, és semmi el nem választható az ő szeretetétől. Hogy éppen mi örököltük ezt, ez arra a benső bizalmi kapcsolatra épül, amelyet Isten munkál bennünk. Ígédetei felszabadítanak arra, hogy az ő szeretetének és hűségének mozgásterében bátran tegyük meg következő lépéseinket, áldozatának mérlegén értéköljük az emberi életet.

■ LACKNERNÉ PUSKÁS SÁRA

Imádkozzunk! Mennyei Atyánk! Köszönjük, hogy Ábraháméhoz hasonló hittel bízhatjuk rád magunkat. Építhetünk ígédeteidre, számíthatunk segítségére és oltalmazó szeretetedre. Ámen.

Áldassék Isten, hála jóságáért

► Énekeskönyvünk *Úrvacsora* fejezetének következő darabja *Luther Márton* másik, a szentségért hálat adó éneke: *Áldassék Isten, hála jóságáért* (EÉ 304). – Elemzés és meditáció egyházenész és lelkész tollából.

A *Gott sei gelobet und gebenedeiet* (EG 214) keletkezéstörténete a versszak kialakulását tekintve sokban hasonlít a *Krisztus feltámadt* (EÉ 213) énekére, műfajuk pedig azonos: leise (a versszakot záró Kyrieleis miatt). Eredete egy 14. századi strófához kapcsolódik, amely ismert négyesoros változatban és a mai, kibővült formában is. *Luther* 1523-ban a *Formula missae* rendjében megemlíti ezt a középkori éneket, mint amely méltó arra, hogy istentiszteleten énekeljék.

Bizonyára úrvacsorai éneként is használták, de elsősorban úrnapijára való, a *Lauda Sion Salvatorem* szekvencia népi kiegészítése, ennek dallamával rokon. Még *Luther* idejében is úrnapiján a szekvenciához kapcsolódva énekeltek.

Luther a tízszorossá bővült versszakot még két strófával egészítette ki, és 1524-ben jelentette meg Erfurtban és Wittenbergben. A ma ismert hypomixolid dallam 1533-ban kapcsolódott a vershez. Az átdolgozást a *Formula missae* és a *Deutsche Messe* magyarázatában is általános szentségi éneként említi: úrvacsoraosztás alatt lehet énekelni.

A *Gott sei gelobet* – hasonlóan *Luther* másik úrvacsoraénekéhez – szintén *Gálszécsi Istvánnak* köszönhetően jutott el Magyarországra, és jelent meg 1536-ban *Dicséretes és áldott legyen mi Urunk* szövegkezdettel. Ki is volt Gál-

szécsi, és mi a jelentősége első magyar nyelvű evangélikus énekeskönyvének?

Gálszécsi István bécsi, majd krakói egyetemi tanulmányok után vált a reformáció hívévé. 1532-től a wittenbergi egyetemen tanult tovább, magisteri címet szerzett. Itt ismerkedhetett meg a *Luther* énekeit tartalmazó énekeskönyvekkel (talán éppen az 1529-es vagy 1533-as Klug-féle) és *Luther* katejával is. Hatásukra – hazatérte után, gálszécsi iskolamesterként – *Luther*-énekeket fordított, énekeskönyvet, kátét írt, és ezzel a reformáció hitelveinek terjesztését szolgálta. A Gálszécsi-énekeskönyv jelentősége nemcsak elsőségében és a lutheri minták követésében rejlik, hanem abban is, hogy Gálszécsi dallamokkal együtt adta ki az énekeket.

Az énekek költői megformálásának gyarló volta, a rímelés és ritmus kezdetlegessége, a helyesírás kiforratlansága jól mutatja a magyar nyelvű költészet kibontakozásának kezdeti nehézségeit. A magyar nyelvvel és a költői formával való küzdelem több mint két évtized múlva hozta meg gyümölcsét. *Huszár Gál* 1560–61-es énekeskönyve nemcsak terjedelmében, hanem művészi színvonalában is felülmulta Gálszécsit.

E kitekintés után kövessük tovább énekünk sorsát. Hosszú szünet után, 1955-ben a *Dunántúli énekeskönyv* új része adja közre *Luther* művét. Az

1982-es gyűjteményben is ez a szövegközlés alapja, de a kor lenyomataként bizonyos változtatásokra kellett sort keríteni (az adattár *Schulek Tibort* és *Rezessy Lászlót* is fordítóként tünteti fel).

Ismerjük meg most az első versszak örömhírét az eredeti, *Luther* követő változatban. „Áldassék Isten, zengjünk dicsőséget, / Mert Ő maga táplált minket: / Szent testét, vérért nyújtotta minékünk, / Atyánk, tudjad ezt be, kérünk, / Irgalmazz, Úristen! / Urunk, te szent és drága tested, / Amelyet szült Mária, anyád, / És drága, szent véred / Mentsen bajon, véssen át. / Irgalmazz, Úristen!”

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

A nyolcvanas években az állami zeneiskolában nem lehetett orgonálni tanulni. Az alapszintű oktatást főleg a kántorképzőben lehetett megszerezni. Talán egyetlen kivétel volt a budapesti I. István Gimnáziumban működő orgona tanszak.

Abban az időben tanár szerettem volna lenni. Egerbe felvételiztem, és arra gondoltam, éppen az orgonát választom hangszeremül. Milyen ostoba naivitás: tanárnak jelentkezni abban a rendszerben orgonával, mely üvölt az egyháziasságot! Tele voltam elszántsággal, csak egy helyet kerestem, ahol fel lehet készülni a felvételire. Így találtam rá a Városliget melletti iskolára.

Az egyszerű tanterem végében állt a hangszer: közepes kategóriájú, keletnémet gyártmányú Vermona elektronikus orgona, egy templomi orgona pedáljával felszerelve. A tanár magas, ősz hajú férfi, lassú mozgású, kimért öregúr, szürke kardigánban: *Rezessy*

CANTATE

László. Ekkor már nyugdíjas volt, néhány évre rá meg is halt. Csendesesen kérdezett valamit az előképzettségemről. Elég hamar kiderült, hogy semmim sincs. Később az is kiderülhet, hogy soha nem is leszek orgonista, aztán már nem is akartam tanár lenni. Mégsem küldött el, nagy türelemmel foglalkozott velem, és közben mesélt az akkortájt készülő új *Evangélikus énekeskönyv* munkáiról.

Előttem van ez a csodás *Luther*-ének: „Áldassék Isten, hála jóságáért...” Benne az újra és újra felcsendülő refrénmondattal, amelyet *Laci bácsi* így fordított: „Irgalmazz, Úristen!” Hiszen ő ennek a szép úrvacsorai éneknek a fordítója. A fordító egyidejűleg avat be minket az eredeti szerző – ebben az esetben *Luther* –, másfelől a saját gondolataiba, érzéseibe, hitébe.

Az úrvacsorai asztal köré gyűlünk. Középen *Jézus*, akinek halála életet hozott, aki szent testét és kiontott vérért úgy adja, hogy egyidejűleg összeköt minket, mindnyájunkat. *Luther*t, *Laci bácsit* és minket, akik ezt az éneket olykor nagyon is megindulva énekeljük. Az ajándékozó *Krisztus* teremthet bennünk igaz életet, és szüli a mély vágyat: „Keresztén szent néped / Hadd láthasson egységet!” Ezt a titokzatos kört a refrénként visszatérő könyörgés tartja egyben: „Irgalmazz, Úristen!”

Élők és holtak, ismerősök és ismeretlenek, közeli és távoliak – egy asztalnál ülünk.

■ KOCZOR TAMÁS

Magyar királykoronázások spanyol követek szemével

Interjú dr. Marti Tibor történésszel

► Az évszázadok során mindig kiemelkedő eseménynek számított a magyar történelemben, amikor *Szent István* koronájával egy-egy új uralkodó fejét illették. A koronázási ünnep szigorú rend szerint zajlott, a nagyszabású alkalomra „hetedhét országból” is érkeztek vendégek. Sőt a külföldi követek apró részletekre kiterjedő jelentésekben hírt is adtak a látottakról. A Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének tudományos munkatársával, dr. Marti Tiborral arról beszélgettünk, hogyan látták a spanyol követek a magyar királykoronázások ceremóniáit a 16–17. században.

– Beszélgetésünket időutazással kell kezdenünk, és jó, ha kinyitjuk a történelmi atlaszt, hogy tájékozódjunk az akkori európai viszonyokról. A gyarmatai miatt több kontinensre kiterjedő spanyol birodalom uralkodóinak miért volt annyira fontos a magyar koronázás, hogy a követek jelen voltak a pozsonyi vagy a soproni ünnepségeken?

– A mohácsi csatavesztés után a Magyar Királyságnak két törvényesen megkoronázott uralkodója volt: a rendek előbb Szapolyai Jánost – 1526 novemberében –, majd I. Ferdinándot – decemberben – választották magyar királlyá. János király 1540-ben bekövetkezett halála után azonban évszázadokon át egyedül a Habsburg-dinasztia tagjai töltötték be a magyar trónt. E dinasztianak nemcsak osztrák ága volt, hanem spanyol is. V. Károly német-római császárnak és spanyol királynak a német trónról való lemondása (1556/58) után ugyanis a dinasztia erre a két ágra vált szét.

Az osztrák Habsburgok bécsi és prágai udvarában azonban 1558 és 1641 között állandó és rendkívüli követi megbízással ott voltak a rokon ág mindenkori követei, azaz a spanyol diplomataik is, akik hazaküldött jelentéseikben a közép-európai Habsburg Monarchia minden fontosabb eseményéről színes és részletekben gazdag jelentésekben számoltak be. Mivel 1526-tól ennek az új államszövetségnek a Magyar Királyság is része volt, a követek természetesen a magyar uralkodókoronázásokról is rendszeresen tudósítottak, hiszen ezeken személyesen is jelen voltak.

– Ön hogy kezdte el kutatni ezeket a beszámolókat?

– Három évvel ezelőtt dr. Pálffy Géza történész vezetésével indult el a Magyar Tudományos Akadémián belül a *Lendület Szent Korona-kutatócsoport*. Ebben a határokon és intézményeken átívelő, nagyszabású munkacsoportban – többek között – a Magyar Nemzeti Galéria, a Magyar Nemzeti Múzeum, a Szlovák Nemzeti Galéria, az Eötvös Loránd Tudományegyetem és az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont szakemberei – művészettörténészek, numizmatikusok, történészek – dolgoznak, hogy az újkor magyar koronázásokról és a Szent Korona históriájáról minél több információt feltérképezzenek. A csoport kutatási területe a Szapolyai János és I. Ferdinánd uralkodásának kezdetétől az utolsó magyar királykoronázásig, 1916-ig terjedő időszakot öleli fel.

Ennek a csoportnak lehetek én is a tagja; dr. Monostori Tibor munkatársammal a spanyol „terület” a miénk. A legfőbb feladatomban, hogy a 17. századi bécsi Habsburg-udvarban működő spanyol követek – elsősorban a magyar országgyűlésekkel és uralkodókoronázásokkal kapcsolatos jelentéseit gyűjtsem össze.

– Milyen tükröt tartanak elénk ezek az iratok?

– Hallatlanul izgalmasat. A ránk maradt koronázási szertartásköny-

A SZERZŐ FELVÉTELE

vekből és rendtartásokból tudjuk, hogy ezek az alkalmak szigorú ceremóniális és liturgiai keretek között zajlottak. A magyar koronázásoknak ugyanúgy megvoltak a saját elemeik, megvolt a szimbólumrendszerük, mint más királyságok legfőbb reprezentációs eseményeinek.

A magyar uralkodókat a kora újkorban mindig rendi országgyűlés keretében koronázta meg a mindenkor esztergomi érsek – 1527-ben ideiglenesen, majd 1687-től már végérvényesen a magyar nádorral együtt – *Szent István* koronájával. A török hódítás és Buda 1541. évi eleste miatt az ország legfőbb belpolitikai központja a Bécshez közel eső Pozsony lett, a koronázási színhely Székesfehérvárról szintén ide, illetve a 17. században három alkalommal Sopronba tevődött át.

Pálffy Géza kollégám kutatásaiból is tudjuk, milyen sok szimbolikus eleme volt a koronázási szertartásnak. Hogy csak néhányat említsünk: a koronázóváros és a magyar rendek képviselői az uralkodó elé mentek, hogy még a városkapuban jelképesen átadják neki a város kulcsait. Az ugyanakkor már kifejezett magyar sajátosság volt, hogy a megkoronázott uralkodónak a koronázás egy külön kialakult, úgynevezett világi részében esküt kellett tennie a magyar rendi szabadságjogokra és 1687-ig magára az *Aranybullára* is.

De ugyanezen különlegességek sorában említhetjük a négy égtáj felé való kardvágást is, amelyre többségében az erre a célra emelt mesterséges dombon, a koronázási dombon került sor. E tekintetben csak *III. Ferdinánd* 1625. decemberi soproni szertartása jelentett kivételt, ez alkalommal a város felett emelkedő hegyesség egyik magasabb pontján zajlott ez a mozzanat.

– Ezekről a spanyol követek is beszámoltak?

– Természetesen. De nemcsak ők, hanem például a velencei köve-

tek és a pápát képviselő nunciusok is, hiszen e három állam rendelkezett a bécsi Habsburg-udvarban állandó képvisellel. Így egy-egy koronázásról sokféle forrás áll a rendelkezésünkre, amelyek bár ugyanarról számolnak be, mégis kicsit másként. Egy külföldit, aki először lát ilyet, jobban megragadhatja az esemény különlegessége, színessége, egyedisége. *Eleonóra Gonzaga* királyné 1622. nyári soproni koronázásáról készített beszámolójában *Oñate* gróf például részletesen leírta a koronázási szertartás utolsó elemének, az ünnepi ebédnek az asztali ülésrendjét, sőt beszámolt a lakomát követő táncokról is, amelyeken maga is részt vett a város házában.

– Gondolom, azért ezek a követek, jó tudósítóhoz méltóan, előzetesen már tájékoztak a szertartásról, illetve a politikai viszonyokról.

– Hogyne! A nádorral, az esztergomi érsekkel, illetve a magyar főméltóságok és főnemesség néhány tagjával állandó kapcsolatban voltak, úgyhogy nemcsak nyelvilag értették, ami körülöttük zajlik – az országgyűlés nyelve akkor még a latin volt –, hanem az események hátterével kapcsolatban és egyéb, a koronázást illető részletekkel is tisztában voltak. A *Rudolf* császár testvérének, *II. Mátyásnak* a koronázásáról beszámoló *Guillén de San Clemente* 1608-ban például még azt is leírta, hogy a magyar koronát hatszáz évnél is régebbinek tartják. Azaz neki köszönhetően Hispániában már ekkor tisztában lehetett azzal, hogy a magyarok számára a Szent Korona milyen kiemelkedő fontossággal bír.

– Kutatásai során talált-e valami igazi érdekességet?

– A Madridtól kétszáz kilométerre északra található Simancasi Állami Levéltárban nagyon érdekes anyagra találtam. *II. Károly* spanyol király uralkodása idején a spanyol államtanács titkára azt adta utasításba *Pedro de Ayala* levéltárosnak,

hogy gyűjtse össze a magyar koronázásokkal kapcsolatos addigi összes feljegyzést.

– Gondolom, Ön akkor ezen a ponton kényelmesen hátradőlt, és csak lemásolta a levéltáros munkáját...

– Nem egészen, bár majdnem... Az látszott, hogy *Pedro de Ayala* lelkiismeretesen elvégezte feladatát, de azért én már nála is jóval több feljegyzést találtam, mégpedig különféle spanyolországi – barcelonai, madridi, toledói, simancasi – és bécsi gyűjteményekben egyaránt. Mindenesetre nagyon érdekes volt szembeülni azzal, hogy valaki több mint háromszáz évvel ezelőtt megkezdte ugyanazt a munkát, mint amely jelenleg az én kutatási feladatomban...

– Nemcsak bécsi és spanyolországi levéltárakat keresett föl: lehetősége nyílt Rómában, a Vatikáni Titkos Levéltárban is kutatni.

– Nagy álmom valósult meg, amikor februárban első alkalommal kuthattam a Vatikáni Titkos Levéltárban és a Vatikáni Apostoli Könyvtár nunciusi iratanyagokat őrző gyűjteményeiben is.

– Miért hívják titkos levéltárnak?

– Félrevezető a „titkos” jelző: a mindenkor papák magánlevéltáráról van szó. Ilyen értelemben mind egyikünknek van „titkos levéltárunk”: azok a magániratunk alkotják, amelyeket egész életünkben őrzünk.

A bécsi császári udvarban állandó jelleggel jelen voltak a pápa követei, a nunciusok is, akik heti rendszerességgel küldték haza hallatlanul részletes jelentéseiket. Mivel ők a 17. század első felében működő legjelentősebb bécsi spanyol követek – *Oñate* gróf (1617–1624), *Ossona* gróf (1624–1629) és *Castel Rodrigo* márki (1648–1656) – császári udvarban kifejtett működéséről is beszámoltak, hiszen Bécsben úgymond követtársak voltak, olyan információkkal egészíthetem ki a korábban Spanyolországban feltárt forrásanyagot, amelyek segítségével árnyaltabb képet kaphatunk a spanyol követek pályájáról, illetve a magyar királyi koronázásokról is. A vatikáni kutatást idén ősszel is folytathatom egy *Klebensberg-ösztöndíj*nak köszönhetően.

– Mikor és milyen formában találkozhat a nagyközönség a kutatócsoport, így az Ön munkájának eredményével?

– Nemrég mutatták be mind Budapesten, mind Sopronban két tavaly megjelent kötetünket. Az egyik Pálffy Géza munkája: *A Szent Korona Sopronban – Nemzeti kincsünk soproni emlékhelyei*, a másik *Egy új együttműködés kezdete – Az 1622. évi soproni koronázó országgyűlés* címmel látott napvilágot *Dominkovits Péter* és *Katona Csaba* szerkesztésében.

Sopronban várhatóan december elején tudományos konferenciát rendeznek az 1625. évi koronázó országgyűlés évfordulója alkalmából, ezen előadást tartok a diéta eseményeiről beszámoló spanyol követjelentésekről. Azaz szakmai tanácskozásainkkal, tudományos és népszerűsítő kötetekkel szeretnénk a tudósok mellett a nagyközönséget is megszólítani, hogy kutatásainknak köszönhetően minél többet tudhassanak meg mind királykoronázásaink, mind a Szent Korona újkori históriájáról.

■ BODA ZSUSZA

HETI ÚTRAVALÓ

Jézus Krisztus mondja: „Valahányszor megtettétek ezeket akár csak egygyel is az én legkisebb testvéreim közül, velem tettétek meg.” (Mt 25,40)

Szentháromság ünnepe után a 13. héten az *Útmutató* reggeli s heti igéi figyelmeztetnek: a hit cselekedetek nélkül halott (lásd Jak 2,17.26). Az élő hitnek jó gyümölcsei vannak: a szeretet hitből jövő tettei. „Az Úr törvényében boldog, aki gyönyörködik.” (GyLK 668) S „az az Isten szeretete, hogy megtartjuk az ő parancsolatait, az ő parancsolatai pedig nem nehezék” (1Jn 5,3; LK). Az Úr Jézus jó cselekedetekre készíti fel Isten gyermekeit, és azonosítja önmagát a kicsikkel. „Aki könyörül a nincsteleken, az Úrnak ad kölcsön, mert ő megtéríti jótéteményét.” (Péld 19,17) Heti igéket Luther így érti: „Isten oly mélyre alázódik, hogy minden, amit a szegényekkel cselekszünk, úgy vesz, mintha vele magával tettük volna. Jól vigyázz hát, hogy el ne menj az Isten mellett! Minden rád szoruló szegényben ő közelít hozzád.” És az irgalmas samaritánus példázatával Urunk megkérdezi: hogyan szeretnéd a másikat, ha te magad lennél az a másik?! „De ki a felebarátom?” „...ki volt a felebarátja a rablók kezébe esett embernek?” „Az, aki irgalmas volt hozzá.” (Lk 10,29.36.37) Az Isten- és ember-szeretet kettős parancsáról (lásd Lk 10,27) a szeretet apostola vallja: nem az a szeretet, „hogy mi szeretjük Istent, hanem az, hogy ő szeretett minket, és elküldte a Fiát engesztelő áldozatul bűneinkért. ...ha szeretjük egymást, Isten lakik bennünk, és az ő szeretete lett teljessé bennünk.” (1Jn 4,10.12) A mózesi törvények Isten gazdag áldását ígérnek a jó szívű adakozóknak: „Mert a szegények nem fogynak el a földről; ezért megparancsolom neked, hogy légy bőkezű az országodban levő elesett és szegény testvéredhez.” (5Móz 15,11) „Ezt mondja az Úr... Engem keressetek, akkor életben maradtok! (...) A jóra törekedjétek, ne a rosszra, akkor életben maradtok, és veletek lesz az Úr...” (Ám 5,4.14) Az emberszeretet különböző öszövegési törvényei a jövőbeniek, özvegyek és az árvák életét védik: „Ezért parancsolom neked, hogy így cselekedj.” (5Móz 24,18.22) Az első újszövetségi gyülekezet testvéri közösségben élt: „A hívők egész gyülekezete pedig szívében és lelkében egy volt. ...és nagy kegyelem volt mindnyájukon. Nem volt közöttük egyetlen szűkülőködő sem...” (ApCsel 4,32–34) Júdás e tette a felebaráti szeretetlenségből, hitetlenségből fakadó, halott cselekedet volt: „...azonnal Jézushoz lépett, és így szólt: Üdvöz légy, Mester! – és megcsókolta őt. Jézus ezt mondta neki: Barátom, ezért jöttél!” (Mt 26,49–50) Ám a másik „Júdás, Jézus Krisztus szolgálója... köszöntését küldi az elhívottaknak, akiket az Atya Isten szeretett, és Jézus Krisztus megtartott...” És az egyedül üdvözítő Urístenet dicsőíti: övé a „dicsőség, fenség, erő és hatalom öröktől fogva, most és mindörökké.” (Júd 1.25) Mi valljuk: „Hitből jön a cselekedet, / Hogy életünk betöltse; / Élő, igaz hit nem lehet, / Melynek nincs jó gyümölcse. // Dicsőség légyen Istennek / E drága ajándékért, / Atya, Fiú, Szentléleknek.” (EÉ 320,5–6)

■ GARAI ANDRÁS

Galíciai emléktűt a centenáriumi alkalmából az első világháborús helyszíneken

Még a fák is sírnak...

► Dél-Lengyelország számtalan magyar emlékével hagyományosan a magyar turisták kedvelt úti célja. Krakó, Wieliczka, Częstochowa, Tarnów, Ószandec (Stary Sącz) vagy a Szent Kereszt-apátság (Święty Krzyż) azok a helyek, ahol a magyarok leggyakrabban megfordulnak. Hiányoztak viszont eddigi célpontjaik közül az első világháborús galíciai emlékhelyek.

■ T. KOVÁCS PÉTER

Történelmi és kegyeleti zárandókút
A Misszió Tours utazási iroda, amely sokfelé szervez zárandokutakat, úttörő vállalkozásba fogott, amikor idén augusztus 1–4. között, hagyományteremtő szándékkal, két busszal mintegy száz érdeklődőt utaztatott az első világháborús keleti front főbb helyszíneire.

A „történelmi és kegyeleti zárandókút” szerves részét alkották a lelki programok. Rendszeres elmélkedéseket tartott, imát vezetett, és mindennap szentmisét mutatott be a csoporttal együtt utazó **Bíró László** katolikus táborigazgató és **Görbe László** piarista szerzetes, a budapesti Szent Margit Gimnázium igazgatója, zenei programról **Pálmai Árpád** kántor gondoskodott. Végig jelen volt **Körmeny Adrienne** krakkói főkonzul, a magyar kormány képviselője pedig **Harangozó Bertalan**, a Vas Megyei Kormányhivatal vezetője.

De szellemében ott volt **Gyóni Géza** (1884–1917), a nagy evangélikus költő, a przemysli ostrom krónikása, később szibériai hadifogoly is, aki ismeretlen helyen nyugszik Krasznójarszk környékén, és akinek a *Csak egy éjszakára* című, a przemysli erődben írt emblemikus verse mellett számos szép költeménye elhangzott az utazás során.

Magyar világ a San partján

Az út a Margit híd budai hídfője melletti przemysli oroszlanos emlékmű előtti tisztelgéssel kezdődött, és első állomása is Przemysl volt. A csinos galíciai város ma a lengyel–ukrán határon fekszik, a San folyó partján, mintegy hetvenezren lakják. Egykor az Osztrák–Magyar Monarchiához tartozott.

Przemyslben 1854-től kezdve folyamatosan, egészen a világháború kezdetéig a korabeli Európa – Verdun mellett – legkorszerűbb erődrendszerre épült ki, negyvennyolc kilométer hosszú külső és belső védelmi gyűrűvel, harminchét kisebb-nagyobb erődítménnyel, páncélerődökkel, kazamatákkal, amelyek részben romosan, részben csaknem teljesen épen megmaradtak, kisebb részük ukrán területen van.

Ez az erődrendszer 1914–15-ben fontos szerepet játszott, és három súlyos ostromot élt át. 1914-ben a Monarchia ott szolgáló 131 ezer katonájának hetven százaléka magyar volt. Przemyslben valóságos „magyar világ” volt – a városka akkori lengyel lakossága csak húszeszes –, az utcákon magyar szó hangzott, a boltok cégtábláin magyar feliratok álltak, magyar táborigazgató jelent meg.

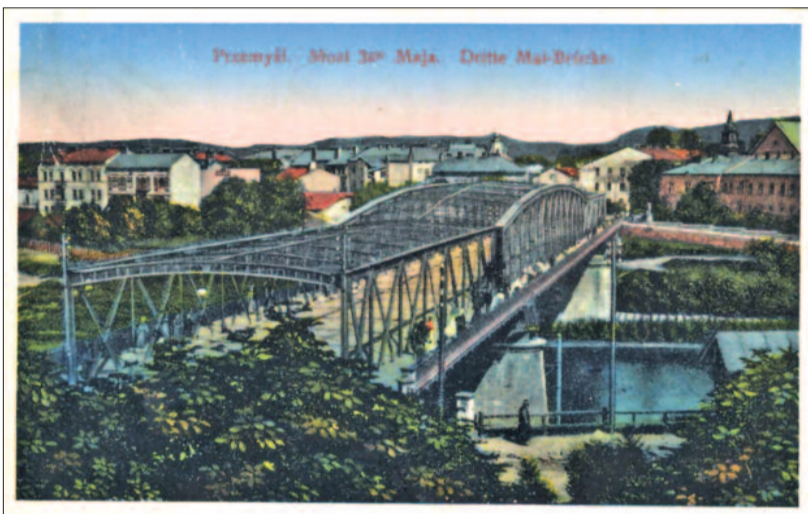
A világháború kirobbanása után kialakult, háromszáz kilométeres galíciai frontnak a hadvezetés azt a feladatot szánta, hogy tehermentesítse a nyugati fronton harcoló német erőket, de

GYÓNI GÉZA: Ima a lengyel dombon

*A deres dombon véres ponyva,
Halott vitéz halotti leple.
Lengyel dombon áll a gyászpompá:
Őszi virág, véres virág,
Lószeraládából egy kereszt
S száz ágyuszo a gyilkosokra.*

*Szétakarom a véres ponyvát,
Halott vitéz halotti leplét,
S rám merevül szépséges arcod,
Testvér, ki itt rohantál nemrégi,
S ki megharcoltad már a harcot.*

*Halántékod piros sebéit
Megitatom forrás vizével,
Fiatal álland felkötöm,
Ősszekulcsolom kezeid,
Testvér, ki némán fekszel itt
Bus szádban a halál ízével. (...)*

Przemysl stratégiai fontosságú hídja egy korabeli képeslapon

a stratégiák nem számoltak az orosz hadsereg gyors mozgósításával. A lehangoló orosz offenzívában már szeptember közepén elesett Lemberg, orosz kézre került Bukovina, Galícia keleti és középső részei, és szeptember 18-án megindult Przemysl első ostroma, mely október 10-ig tartott, és orosz vereséggel végződött. A Monarchiának alig egy hónap-

de voltak, akiknek később a forradalom, polgárháború sújtotta Oroszországból kalandos utakon sikerült hazavergődniük.

Már nem ellenségek

A przemysli Zasanie és Glówny temetőben sok magyar katona nyugszik. Amint a krakkói főkonzul asszony az előbbi temetőben tar-

Lengyel hagyományörzők magyar huszár- és lengyel légiós-egyenruhában Muhr Ottmár síremléke előtt a limanowa–jablonieci temetőben.

ja maradt utánpótlási gondjainak megoldására, mert november 2-án megkezdődött a második ostrom.

Közben délen szeptember 25-én az orosz csapatok átlépték az Uzsok-hágót, betörték Magyarországra, és október 4-én elfoglalták Máramaros-szigetet. Előnyomulásuk már az Alföldet fenyegette.

Przemysl a frontvonalától elszakadva, az orosz ostromgyűrűben magára maradt. Rohamosan fogyott az élelem, a lószér. A hóviharakban, fagyokban legyengült, éhező védők 1915. március 6-án kitértést kíséreltek meg, de kudarcot vallottak. A parancsnokság a megadás mellett döntött. Március 22-én az erődök jelentős részét felrobbantották, a megmaradt lovakat levágták, az élelmiszert, lószert, az ágyúkat megsemmisítették, és másnap így adták meg magukat az oroszoknak. Ez volt a Monarchia egyetlen kapitulációja az első világháború alatt.

Az oroszok a hadifoglyokat Oroszország ázsiai részeibe szállították. Sokan közülük már az úton meghaltak, mások – köztük Gyóni Géza – a hadifoglytáborokban pusztultak el,

tott szabadtéri szentmise kezdetén elmondta, a magyar katonák a lengyelekért is harcoltak; nemcsak Magyarorszáért, hanem Lengyelorszáért is adták életüket, hiszen ha az oroszok győznek, a független lengyel állam 1918-ban nem születik újjá. A lengyelek tudják ezt, ezért a magyar katonák emlékét máig tisztelet övezi Galíciában – hívta fel rá a figyelmet.

Hadiposta az ostromgyűrűből. A papírhány miatt öt közkatona írhatott öt címmel egyetlen lapot szabványos szöveggel: „Jól vagyok”. A tiszteknek nem kellett osztozkodniuk a levelezőlapon

Emléktábla a Letownia-erőd falán

dulóra felújították, az 1983-ban leégett, fából épült kápolnát eredeti állapotában helyreállították. Az 1201 sír nagy többségében egyéni sír, néhányban nyugszik több katona. 904 sírban osztrák és magyar katonák fekszenek, az utóbbiak közül 131-nek a neve olvasható a fakeszeszten.

„Azt az üzenetet akarom továbbadni, amelyet ezek a katonák, magyarok, lengyelek, osztrákok, oroszok ránk hagytak: soha többé háborút!” – mondta a misén a helyi lengyel pap, vikárius. „Imádkozunk azért, hogy minden emberben testvért lássunk, és ilyen vérontás soha többé ne történjen” – figyelmeztetett.

Valódi béke nincs Isten nélkül

Gorlice után a „legmagyarabb lengyel város”, Tarnów (rég Magyar néven Tarnó), **Bem József** szülőhelye következett, ahol a lengyel tábornokot végső nyugalomra helyezték, majd Limanowába utaztunk tovább. Ott zajlott le az első csata, amely ha nem is áttört, de fordulatot hozott. Az 1914. november 28. és december 18. között lefolyt ütköztetésben az osztrák–magyar csapatok megállították, és a Dunajec folyó mögé vetették vissza az oroszokat, akik már csak ötven kilométerre voltak Krakótól.

A limanowai csata része volt egy nagyobb német–osztrák–magyar hadműveletnek. Jelentősége abban állt, hogy a győzelmet az osztrák–magyar haderő a saját erejéből érte el. Ebben a csatában esett el a 9. Nádasdy huszárezred parancsnoka, **Muhr Ottmár**; akinek mauzóleuma és emlékműve is van a limanowa–jablonieci katonai temetőben, ahol sok magyar katona mellett oroszok is nyugszanak.

„Minden háború gyökere az emberi önzés. Mit tehetünk ellene? Próbáljunk meg kilépni önzésünkéből egészen apró gesztusokkal. A béke Isten ajándéka, de az ember műve is. A háború falak építésével kezdődik. Bontsunk le minden falat! – mondta Bíró püspök. – A béke emberi tényező: kiengesztelődés Istennel, egymást kiegészítő gondolkodás, a különbségek egymást gazdagító szemlélése – fűzte hozzá. – Az első világháború, az öskatasztrófa mögött az istenfelejtés húzódik meg. Valódi békét Isten nélkül nem lehet teremteni. Ha egy kultúra eltávolodik Istentől, az megsemmisül. A többpólusú Európában egység csak párbeszéd útján tud épülni. Vigyázni kell az igazságra, mert ezzel az emberi méltóságot is védjük. Ha így teszünk, akkor egy emberközpontú világot építünk, amelyben az ember cél, nem eszköz. Ez a zárandoklatunk és az itt fekvő holtak üzenete” – fejezte be homiláját Bíró László püspök. ■

Isonzó, Doberdó – elesett magyar honvédek nyomában

„A halálban testvérekké váltak”

■ CSERMÁK ZOLTÁN

„Doberdo: olasz község Monfalcone fölött. A község körüli fennsík dült 1915–17-ben a tizenkét Isonzó-csata.” (Genius Kislexikon, 1930)

A második világháború borzalmai és az azt követő orosz megszállás Magyarországon is háttérbe szorította az első világháború emlékét. A kommunista történetírás a sommás „imperialista érdekekért folyó háború” értékeléssel intézte el az egy évszázada történeteket. Pedig az első világháború s az azt követő igazságtalan békeszerződések nagyban hozzájárultak az újabb katalizmához. A mostani hatvan feletti korosztály felmenői még találkoztak háborús veteránokkal, akik olvasásra ajánlhatták a mai szemmel hihetetlennek tűnő regényeket: *Somogyváry Gyula Ne sárgulj, fűzfa!*, *Remarque Nyugaton a helyzet változatlan* című művét vagy *Kuncz Aladár Fekete kostonorát*.

Már a számok is félelmetesek: az egykori Nagy-Magyarország területéről bevonultak közül 530 ezer ember nem tért vissza, másfél millióan sebesültek meg, s több mint nyolcszáz ezren estek fogságba.

A közmédia munkatársaival Doberdó felé utazva gyűjtöm össze gondolataimat. A település melletti csataterület maradt meg a népelemlékben, mint a Don-kanyar vagy Mohács tragédiája. „Ha felmegyek a doberdói nagy hegyre” – szól a bús-borongós nóta, a falusi tisztaszobák díszé volt a fényesre szidolozott gránáthüvely a belevészt emlékező szavakkal, s a pesti viccekben is felbukkan a „Sztintén Doberdó?” maliciózus kérdés.

„Doberdó magyar szempontból a hősiesség szinonimája – foglalja össze az *Új Szó*nak a front jelentőségét *Balla Tibor* hadtörténész. – Az első hat isonzó csatában javarészt magyar csapatok harcoltak és védekeztek. Noha végül fel kellett adniuk állásukat, a hely a magyar katonák kitarásának szimbólumává magasztosult.”

A Doberdói-fennsík hadi jelentőségét a tőle északra fekvő hídfőállás, Gorizia, a trieszt–gorizai főút, valamint a tenger közelsége adta. A hegyről – mint magunk is tapasztaltuk –

Korabeli térkép az isonzó és piavei hadszínterekről

kétszáz ezer magyar honvéd esett el. A hely félelmetes hírét a karsztvidék sziklás felszíne is fokozta, védőállást kiépíteni, árkokat ásni embertelen munka volt. A növényzet az első hónapokban kipusztult, a napstűtől vakító, felforrósodott kövek csak fokozták a védők szenvedéseit. A halottak eltemetése lehetetlen volt, így külön gondot jelentett az áldozatok elvitele a nagy melegben. Az őszi hónapok esőzései újabb megpróbáltatásokat jelentettek.

A lovairól híres szlovén városkából, Lipicából indulunk az emlékütra. Az első megdöbbentő látvánnyal a Gorizia mellett fekvő Redipugliában találkozunk. Olaszország legnagyobb emlékhelyét 1938-ban építették, s az impozáns sírkert százezer olasz katona örök nyughelye. Negyvenezrenek a nevét is bevészték a teraszosan állított kövekbe, hatvanezer olasz katonának nem ismerjük a kilétét.

A bejáratnál oltár áll, gyakoriak a megemlékezések, ottlétünkön is olasz tisztek készültek katonai parádéra. A sírkert melletti bozotosban bunkerek, futólagutak romjai idézik a hábo-

lvasható, a zseborák, ollók, fésűk mellett egy zsebtükrön *Ferenc József és Vilmos* császár arcképe díszel. Az egykori lövészállások között a borosdemizson sem hiányzik.

A szabadtéri múzeumban az 1905-ös 149/35-ös, a nehéz terepviszonyokhoz széles talppal gyártott ágyúk állnak, amelyekkel több mint tizenhat kilométerrel lehetett támadni állásainkat. E nehézfegyverek egészen a második világháborúig szolgáltak az olasz hadseregben. Számos emléktárgy magyar vonatkozású, viszont ritka a magyar kirár.

Nem messze a központi emlékműtől található az osztrák–magyar temető. Tizennégyezer honvéd nyugszik itt, „Egyek életben és halálban” – hirdeti a kapu német felirata. A sírfeliratokat minden bizonnyal a bécsi levéltár anyagaira alapozták, a magyar neveket rendre hibásan vészték kőbe. Az eligazító táblák között lengyel szöveget olvashatunk, magyart itt sem.

Ezt követően már a fennsíkron szálunk ki az autóbúszból. San Martino del Carso településen áll az egyik legmegrázóbb magyar emlék: a nagyváradi 4. honvéd gyalogezred gúlaoszlopa. Az alakulat 1915 nyarán érkezett

rös túlerőt, a nehéz terepviszonyokat és a víz hiányát jegyezte fel.

A rábizott háromezer katona négy napon keresztül harcolt hősiessé, a megmaradt kétszáz honvéd augusztus 10-én vonult vissza. Az életben maradtok az utókornak halmokat emel-

Doberdói emlékmű: „E magaslaton olaszok és magyarok hősiessé küzdöttek egymással, s a halálban testvérekké váltak”

tek, ezekből már csak egy áll. „Állj meg egy pillanatra, vedd le a kalapodat, és mondj egy rövid imát azokért, akik mindhalálig híven harcoltak” – idézi a felirat az egykori parancsnokot. Az ezred tragédiája, hogy keserűen emlékezhetek vissza véraldozatukra, hiszen egy harmadik, ellenséges országba térhettek csak haza.

A kommunizmus is lezárta a határokat, így évtizedek múltán jelentek csak meg az első zarándokok. A romot a helyi Alpini Egyesület építette újjá. A kegyhelyet koszorúk, nemzetiszínű szalagok díszítik.

A Szent Mihály-hegy csúcsa szintén emlékhely. Egykor vagy tíz méterrel magasabban volt, az ágyúk borotvtájként le a tetjét. Az olasz idegenvezető iskolai osztálynak magyaráz, a gyerekek közben telefonálnak, beszélgetnek, szendvicseiket majszolják, az elmondottak számukra már csak történelem.

A kőhalom közepén tábla áll: „E magaslaton olaszok és magyarok hősiessé küzdöttek egymással, s a halálban testvérekké váltak.” Alatta egykori bunkerek húzódnak, mindenütt csepog, áll a víz; a karsztvidéken a védettebb helyek is embert próbálóak voltak. Rendszerváltás kellett ahhoz, hogy „a nagy hegy” is elnyerje méltó helyét a magyar köztudatban. *Jeszenszky Géza*, az Antall-kormány külügymi-

nisztere 1991. november 2-án helyezte el az emlékezés tábláját. A felirat *Keresztury Dezső Sírverséből* idéz: „Áldozatunk... Jóra parancs.”

A hegy Szlovénia felé eső oldalán Doberdo del Lago falu szomszédságában található Visintini. Egykor itt temették el a hegyen elesetteket, volt, akit koporsóban, volt, kinek csak egy vászon szemfedő jutott. Az elhunytakat később kihantolták, s legtöbbjük a már említett osztrák–magyar katonai temetőben talált örök nyugalomra. Emléküket ma kápolna őrzi, helyszínét egykor *IV. Károly* osztrák császár és magyar király választotta ki. Az uralkodó 1918-ban látogatott el Doberdóba, s személyesen kérte meg az egyik gazdát, hogy a magyarok a telek végében kápolnát építhessenek. A felépült imaházat a háború végén már nem szentelheték fel, a helybeliek csúrként használták. A Széchenyi Tudományos Társaságnak köszönhető, hogy 2009. május 19-én – *Sólyom László* köztársasági elnök jelenlétében – felszentelhetők.

Egy másik zarándokhelynél, a jávorcai Szentlélek-kápolnánál fejzeük be utunkat. Kisbuszunk mély szakadékok mellett halad, míg eléri az osztrák–magyar hadsereg egykori hadtáptáborát. A védett völgyben egykor raktárak, istállók álltak, ma már csak egy impozáns templom emlékeztet a múltra. A hegy-

remek kilátás nyílik a vidékre, így a terület a messze hordó ágyúk megjelenésével stratégiaileg is megkerülhetlenné vált.

Amint a hadtörténész is kiemelte, a mintegy hatvan négyzetkilométernyi területet javarészt magyar ezredek védtek. Az 1915–16-os isonzó–doberdói hadműveletek során mintegy

rút. A nem messze berendezett múzeumban olasz, osztrák, szlovén csoportok váltják egymást, javarészt az idősebbek kíváncsiak elődeikre.

A kiállítóhely nagyon gazdag, a falakat képanyag borítja, a vitrinekben mindkét hadviselő fél fegyverei, csákói, egyenruhái láthatók. A rozsdáste konzervdobozon még a gyártó neve is

Doberdóra. Legutoljára a hatodik isonzó csatában 1916. augusztus 6-án foglalták el állásaikat. *Kratochwill Károly* ezredesnek, a Hadtörténelmi Múzeum későbbi igazgatójának vezetésével néztek szembe a túlerőben lévő ellenséggel. *Kratochwill* 1915. június 6-án írt napi jelentésével a kobari múzeumban találkozhattunk; a többszö-

Az írás eredetileg az *Új Szó* című posztonyi napilapban jelent meg

Együtt kell élnünk az Iszlám Állammal

Interjú Rostoványi Zsolt professzorral a közel-keleti válságról

► A napi híreket figyelve érzékelhetjük az arab világot érintő, elhúzódó konfliktust, amely a 2011-ben indult, „arab tavasznak” mondott eseménysorozat után vette kezdetét. Akkor évtizedek óta működő diktatórikus rendszerek dőltek meg Tunéziában, Egyiptomban, Líbiában, korábban pedig az Egyesült Államok katonai beavatkozását követően Irakban. Az idő tájt abban is lehetett bízni, hogy a térségen átsöpörő mozgalmak elindítják ezeket a nemzeteket a demokratizálódás útján. Most pedig ott tartunk, hogy az érintett országokban évek óta húzódozó belső csatározások dúlnak, nincsenek működőképes államok, vallási felekezetek fordulnak szembe egymással, a térségből menekültáradat indult meg Európa felé, a terrorizmus pedig a hétköznapiak részévé vált. Jele sincsen annak, hogy a helyzet legalább elindulna a kibontakozás irányába, sőt a Tunéziában nemrégiben a tengerparton nyaraló külföldiek ellen elkövetett merénylet azt mutatja, hogy a radikális erők a viszonylag konszolidált, működő gazdasággal bíró országokat is próbálják belesodorni a konfliktusba. A közel-keleti térséget terhelő belső és a keresztény világot is érintő-fenyegető feszültségekről Rostoványi Zsolt Közel-Kelet-szakértőt, a Budapesti Corvinus Egyetem rektorát kérdeztük.

– Valóban az arab tavasz idején indult el a konfliktusban érintett közel-keleti társadalmak erjedése? Az azóta kialakult helyzet felől nézve hogyan lehet értékelni az arab világban 2011 eleje óta lezajlott eseményeket? És mi indította el valójában azt az eseménysort, amely – az átlagos hír-olvasó polgár számára – a belső arab konfliktusok mellett a muszlim és a keresztény világ egymásnak feszülésévé vált?

– A jelenleg is zajló folyamatok szerintem 2003-ban az Irak elleni amerikai invázióval indultak el, illetve még korábban, amikor a 20. század elején a nyugati nagyhatalmak mesterségesen, jószerevel vonalzóval és ceruzával kijelölték a térségben ma

lóban van egy magát már államnak nevező hatalom, az Iszlám Állam, amely egy egészen új típusú szervezet a Közel-Keleten.

Kit terhel a felelősség?

– Az arab tavasz csak Nyugatról nézve hordozta magában a demokrácia ígértét?

– A Nyugat hajlamos mindent a maga kategóriái szerint leírni, értékelni, és ebből időről időre súlyos tévedések fakadnak. Az Egyesült Államok már 2003-ban azért vonult be Irakba, mert George Bush azt feltételezte, hogy Szaddám Huszein diktatúrájának megdöntését követően demokratizálódási hullám söpör majd végig az arab világon.

tatkozott meg. És ugyancsak a '67-es arab vereség óta tapasztalható az időről időre felerősödő reiszlamizációs folyamat is. A 2011 elején a térségben kirobbant népmozgalmak Nyugatról nézve valóban reményt adhattak arra, hogy megindul a demokratizálódás folyamata.

– Miért nem következett ez be?

– Egykettőre kiderült, hogy az arab tavasz által érintett országok társadalmi szerkezete markánsan eltérő, így a lényegében mindenütt azonosan induló folyamatok más-más irányt vettek. Tunéziában például a korábbi rezsim megdöntését követően lezajlott egy viszonylagos konszolidáció, és nem véletlen, hogy a tengerparton nyaralók elleni merénylet elkövetői tönkre akarják tenni az idegenforgalomra épülő tunéziai gazdaságot.

– A támadók nyilvánvalóan azt a belső feszültséget és az ennek nyomán kialakuló zűrzavart akarják létrehozni, állandósítani, amely lerombolta Líbia, Szíria, Jemen és bizonyos mértékben Irak államszervezetét. A romokon pedig gyökeret verhet a térség új hatalma, az Iszlám Állam.

– Így van. Az elmúlt években Egyiptomban az ott tevékenykedő iszlamisták ugyanezzel a logikával és szándékokkal hajtottak végre merényleteket népszerű üdülőhelyek ellen.

Irakban jelenleg az a helyzet, hogy az ország vallási-etnikai összetételének egyébként megfelelő, Irakban többségi síita vallási irányzatot képviselő kormány képtelen az ország egészét ellenőrizni, szinte mindennaposak a muszlim vallás másik ágát képviselő szunniták és a síiták közötti szektariánus összecsapások, véres merényletek, nem is szólván a másik nagy, Irakban élő etnikumról, a kurdokról. Szíriában az arab tavaszt követően az Egyesült Államok az Aszad-rezsim ellenzékét támogatta, ám utóbb kiderült, hogy az ellenzékben jelen van többtucatnyi radikális, erőszakot alkalmazó iszlamista szervezet, s végül Aszad szíriai elnöknek az amerikaiak által anyagilag és fegyverekkel is támogatott iszlamista ellenzékéből létrejött az Iszlám Állam.

Miként jött létre az Iszlám Állam?

– Vagyis az arab tavaszt követően kialakult társadalmi romokon a Nyugat által áhitott demokrácia helyett egy új típusú terrorizmus jött létre. Kinek áll érdekében működtetni ezt a szervezetet? Az Iszlám Állam jelenlegi fennhatósága alatt élő népcsoportok hogyan tekintenek a terrorizmusra? A helybeliek is úgy értékelik a tevékenységét, mint mi itt, Európában? Olyan szerveződésként tekintenek az Iszlám Államra, mint amely helyébe léphet a megbuktatott, ugyanakkor viszonylagos rendet biztosító, autokrata rezsimnek?

– Az Iszlám Állam keletkezése egészen 2003-ig vezethető vissza, amikor az amerikaiak megdöntötték

FOTÓ: KISS TAMÁS

Irakban Szaddám Huszein hatalmát. Akkor Abu Muszab az-Zarkavi létrehozta Irakban az al-Kaida mezopotámiai, az iszlám szunnita ágát képviselő szervezetét, amely rendkívül brutális akciókba kezdett a síiták ellen. Ebből a szervezetből

– Egy Iszlám Állam méretű szervezet működtetéséhez a lakosság egy részének szimpátiáján túl rengeteg pénzre is szükség van.

– Így igaz. Jelenleg az Iszlám Állam az egyedüli olyan terrorszervezet, amely teljes mértékben képes finanszí-

A katonai megoldás alternatívája lehet – a jelenleg szinte elképzelhetetlen, de egyáltalán nem kizárható opció – az Iszlám Állam pacifikálása. Úgy gondolom, tartósan számolni kell azzal, hogy ez a szervezet valódi államot épít a közel-keleti térségben, vagyis valamiképpen meg kell tanulnunk együtt élni vele.

és a már említett szíriai iszlamista ellenzékéből nőtt ki az Iszlám Állam, amely meghódította Irak és Szíria jelentős részét, és jelenleg Magyarországnál nagyobb területeket tart az ellenőrzése alatt. Ez a szervezet mindenkivel szemben áll, aki tőle eltérően értelmezi a vallási kérdéseket, s különösen érvényes ez a síitákra –

rozni önmagát. Elfoglalták Irak második legnagyobb városát, Moszult, ahol rátették a kezüket a banki forrásokra. A hódítások során megszerzett műkincsek egy részét megemmisítik, más részét ugyanakkor a nemzetközi piacon értékesítik. Kereskednek az elfoglalt területek lelőhelyeiről származó kőolajjal; adókat, vámokat, útdíjakat vezet-

és persze a keresztényekre is. Tény, hogy a meghódított országrészek szunnita lakosságának jelentős része kifejezetten örül az Iszlám Állam jelenlétének, hiszen különösen a jelenlegit megelőző, síita többségű iraki kormány idején a síiták komoly atrocitásokat követtek el a szunniták ellen.

nek be, vagyis pontosan úgy működnek, mint egy kvázi állam. És ami talán ennél is fontosabb, megszerzik a nem igazán ütőképes és Ramadi városának nemrégiben lezajlott ostroma idején például fejvesztve elmenekülő iraki kormánycsapatok amerikaiaktól kapott, korszerű hadieszközöket.

► Folytatás a következő oldalon

is érvényes országhatárokat, így hozva létre például Líbiában egy három, kulturálisan egymástól teljesen különböző térséget magában foglaló országot. A jelenleg a törzsi-etnikai törzsvonalak mentén fragmentálódott Líbiában közel száznyolcvan arab törzs él, az országot évtizedeken át összetartó diktátor, Moammer Kadhafi uralmának megdöntése óta az országnak két kormánya van, és még csak jele sincsen a politikai kibontakozásnak. Vagyis a Közel-Keleten nyugati értelemben nemzetekről aligha beszélhetünk, és a jelenleg válságba jutott államok sem írhatók le az európai értelemben vett állam fogalmával.

„Három és fél” olyan ország van jelenleg a térségben, amelyben az állam lényegében megbukott; ezek Szíria, Jemen, Líbia és bizonyos szempontból Irak. A térség eddigi berendezkedése törzsi, nemzeti, családi határok mentén széttörődött, és ezen a társadalmi romokon kialakul-

– Lenin és a bolsevik párt is valami efféle számított, amikor abban bízott, hogy az orosz forradalmat követően a kommunizmus futótűzként terjed el a világon. Ez sem jött be.

– Csak azok számíthattak erre, akik valójában egyáltalán nem ismerik a közel-keleti térséget. Az arab világban érvényes törvényszerűségek nem azonosak a Nyugat működését meghatározó kategóriákkal.

Az arab tavaszt egyébként konkrét, hétköznapi okok váltották ki. A folyamat Tunéziában indult, majd áterjedt Egyiptomra, mert ezeket az országokat akkor már évtizedek óta szinte elviselhetetlen, égető gazdasági, társadalmi és szociális feszültségek terheltek. Lényegében az 1967-es arab–izraeli háború tudatosította a térséget azóta is sújtó modernizációs válságot, amely például a rohamosan gyarapodó arab fiatalságot sújtó magas munkanélküliségben, a lakáshiányban, a társadalmak széles rétegeit érintő kilátástalanságban mu-

► Folytatás az előző oldalról

Vagyis minden feltétel adott a sikerhez: rengeteg pénzük és fegyverük van. És bár mi itt Európában a tevékenységük-ből leginkább csak a terrort érzékeljük, a meghódított területeken módszeres államépítés zajlik. A szunnita többségű lakosság pedig azt látja, hogy hosszú, gyötrelmes és zavaros időszak után végre jött valaki, aki rendet teremt, újraindítja a közműveket, az iskolákat, az egészségügyi szolgáltatásokat. Az Iszlám Állam nemcsak harcosokat toboroz, hanem orvosokat, tanítókat, mérnököket is, akik az elfoglalt területeken munkához látnak, rész vesznek az államépítésben. Az al-Kaida mindenütt csak rombolt, ezzel szemben az Iszlám Állam rombol, és közben épít, aminek az arab világ szunnita – adott esetben Európában második-harmadik generációs bevándorlóként élő – részében jelentős a vonzereje. Kicsit hasonlít ez arra, mint amikor létrehozták Izrael Államot, amely a világ minden szegletéből magához vonzotta és befogadta azokat, akik azonosultak a vallási közösségre épülő állam felépítésének eszméjével.

– Ez az alakuló iszlám állam brutálisan üldözi a saját vallásának tanait tőle eltérően értelmezőket, a sítákat és minden más vallási irányzatot, így a keresztényeket is. Jelenleg az a helyzet, hogy sem az elnökválasztás-

A katonai megoldás alternatívája lehet – a jelenleg szinte elképzelhetetlen, de egyáltalán nem kizárható opció – az Iszlám Állam pacifikálása. Úgy gondolom, tartósan számolni kell azzal, hogy ez a szervezet valódi államot épít a közel-keleti térségben, vagyis valamiképpen meg kell tanulnunk együtt élni vele.

„Nincsen radikális iszlám, csak iszlám radikálisok vannak”
– Olyan jellegű folyamatra gondol, ahogyan az előbb terrorszervezetként működő Palesztin Felszabadítási Szervezetből vagy éppen az Ír Köztársasági Hadseregéből legitim, a világ által elfogadott politikai erő lett?

– Pontosan. A PFSZ évtizedeken keresztül követett el robbantásos terrorcselekményeket, túszejtéseket, repülőgépeket tértettek el, majd pacifikálódtak, és végül Izrael is elfogadta a palesztin nép legitim képviselőjének.

– Igen, de a megszállandó Iszlám Állam esetében át kell rajzolni a térképet, hiszen az új állam jelenleg Irak és Szíria területén, illetve ki tudja, hol épül majd.

– Igen, jelenleg létező országok területét foglalják el, ami hallatlan bonyodalmakat okozhat az esetleges konszolidálódási folyamat során. Gondoljunk arra is, hogy Irak területén már halvány esély mutatkozik egy önálló Kurdisztán létrejöttére is,

FOTO: KISS TAMÁS

üldözöttjei Európában keresik a boldogulást, vagyis a ma már népvándorlásnak is nevezett migrációs hullám aligha fog csitulni.

két oldalon csak a radikálisok látnak és szítanak konfliktusokat, vagyis úgy gondolom, hogy itt és most nem civilizációk csapnak össze egymással, hanem radikális szervezetek, érdekcsoportok, melyek a vallást, illetve annak eltérő értelmezését használják fel saját céljaik elérése érdekében. Nincsen radikális iszlám, csak iszlám radikálisok vannak, és ezt össze-mosni ostobaság. Az Iszlám Állam vallásértelmezését az iszlám meghatározó irányának képviselői kifejezetten eretnek gondolatrendszernek tartják. Az igen nagy tekintélyű, kairói szunnita Al-Azhar mecset és egyetem vezetője is határozottan elítéli az ugyancsak szunnita Iszlám Állam torz vallásfelfogását. Vagyis szerintem nincsen szó civilizációk, pláne vallások összecsapásáról, amit az is mutat, hogy a három nagy mono-teista világvallás – a kereszténység, a judaizmus és az iszlám – vezetői esetenként összeülnek, és megállapítják, hogy hitük alapértékei között lényegében nincs különbség.

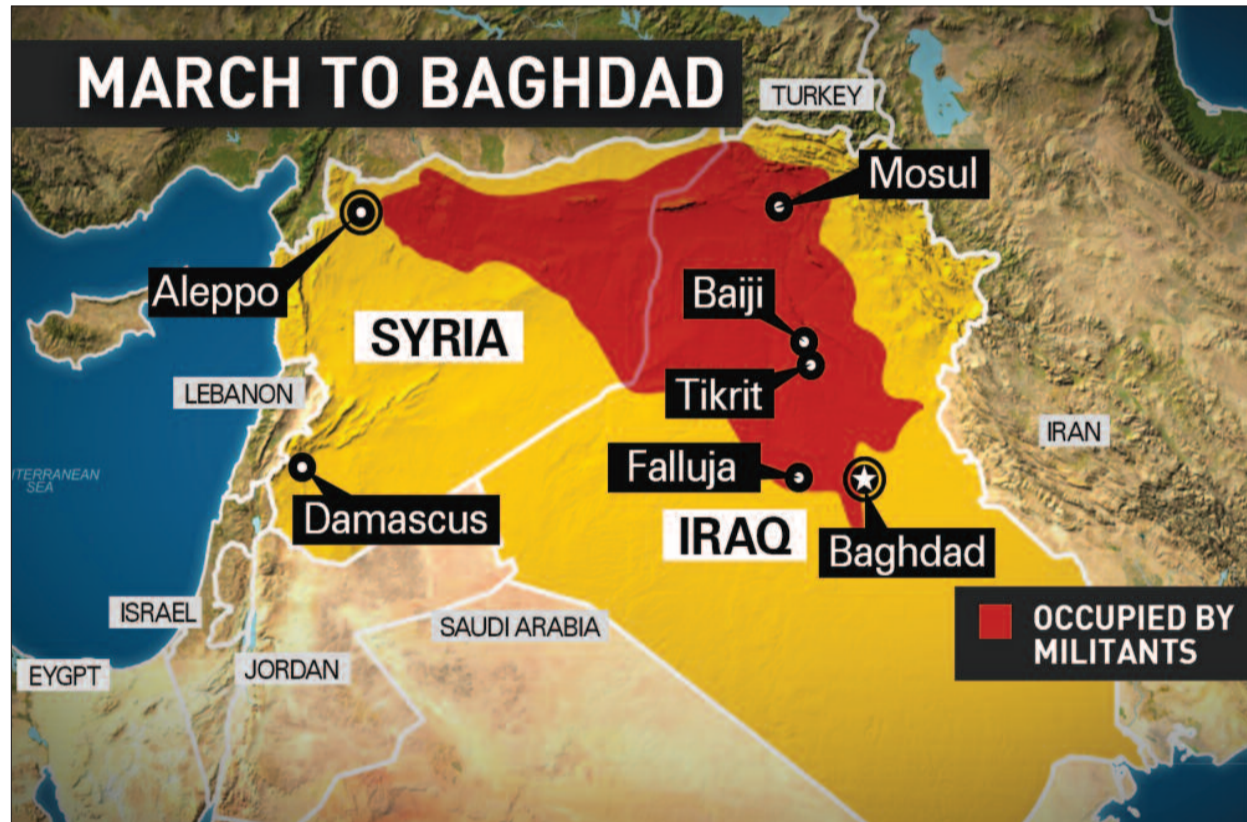
– Ezek szerint a feszültség lényegében a szociális, gazdasági problémákra vezethető vissza?

– Úgy gondolom, igen. Az iszlám/arab világ számottevő, különösen a nagy népességű része évtizedek óta tartó modernizációs válsággal küzd. Ráadásul jelenleg már 25-30 milliós muszlim él az Európai Unió országaiban, akik részint vendégmunkásokként, majd azok családtagjaiként érkeztek és telepedtek le, részint pe-

dig – különösen újabban – olyan bevándoroltként, aki hazájában nem látott esélyt a sikeres életre. Európa pedig egyelőre sem a muszlim kisebbségek integrálásának kérdéséről, sem a muszlim bevándorlás jelenségéről sem közösségi, sem pedig nemzetállami szinten nem tudja kezelni. A német, a brit és a francia vezetők néhány évvel ezelőtt szinte egy időben jelentették ki, hogy kudarcot vallott a multikulturális társadalom, de a felismert problémákat azóta sem képesek orvosolni, sőt szerintem értékelhető kísérletet sem igazán tesznek erre. Tény, hogy a muszlimok Európában nem tudtak igazán beilleszkedni, többségükben a társadalmak perifériáira szorulnak, a szegénységi mutatók ezekben a körökben igen magasak, de ezért a helyzetért a többségi társadalmak is súlyosan felelősek. A felelősség vállalása helyett pedig most egyes európai vezetők a határok lezárásáról, kerítések építéséről döntenek.

– Mi lenne a megoldás?
– Elfogadom, hogy ilyen kényszermegoldásokra rövid távon szükség lehet, de a problémát szerintem a gyökerénél kellene kezelni. A menekülthullám kialakulásának okaival kellene foglalkoznia a nemzetközi közösségnek. Ezek borzasztóan nehéz kérdések, a megoldásra még csak ötletem sincsen, de abban biztos vagyok, hogy falak, kerítések emelésével ezt a problémát nem lehet Európától elrekeszteni.

■ ILLISZ LÁSZLÓ

REUTERS-TÉRKÉP

Júniusi helyzetkép a Közel-Keletről. Az iszlám radikálisok megközelítették Bagdadot (pirossal jelölve az Iszlám Állam területei).

ra készülő Egyesült Államok, sem pedig az európai államok közössége nem képes, vagy nem akar; valódi erőt kifejtteni az Iszlám Állam ellen. Mire számíthat a keresztény Európa, különös tekintettel arra, hogy az Iszlám Állam nemrégiben megüzente, célja a Magyarországgal szomszédos Szerbia és Bosznia meghódítása?

– Jelenleg az Iszlám Állam bizonyos területeken erősödik, más területeken ugyanakkor visszahúzódik. Az egyik lehetőség az, hogy fegyverrel fékezze meg az Iszlám Államot. Az Egyesült Államok az elmúlt évtizedben katonai beavatkozásai során súlyos kudarckokat szenvedett el Afganisztánban, Irakban, ezért aligha lehetne elfogadhatni a közvéleménnyel egy újabb, amerikai áldozatokat is követelő szárazföldi háború indítását. A helyi, többnyire amerikaiak által kiképzett és felfegyverzett erők aligha képesek megfékezni az Iszlám Államot, amely még arab ellenfeleiket is megdöbbeníti. Ramadi ostrománál például több mint harminc öngyilkos merényletet követtek el, teljesen demoralizálva ezzel a védőket, akik nyilvánvalóan elborzadtak az ellenség végletes elszántságától.

vagyis valóban nem zárható ki, hogy a térségben uralkodó, zavaros helyzet rendeződésének a végén át kell rajzolni a térképeket.

Egyébként, visszatérve az esetleges pacifikálás folyamatára, én nem látok garanciát arra, hogy az esetleg pacifikálódó, jelenleg a lehető legradikálisabb, legszélsőségebb nézeteket valló Iszlám Állam a jövőben toleránsabb viszonyulhat az iszlám nem szunnita ágát képviselő népcsoportokhoz, pláne a keresztényekhez. A keresztényeknek szerintem soha nem lesz helyük egy ilyen államszervezetben.

– Ez a végletes vallási intolerancia mennyire egyeztethető össze az iszlám szellemiségével?

– Teljességgel ellentmond annak. A Korán elismeri és tiszteli az Írással, vagyis önálló szent könyvvel rendelkező népeket, így a zsidókat és a keresztényeket.

– Ezek szerint tartósan számolnunk kell az iszlám és a keresztény civilizáció konfrontálódásával, ha ez a megbékélést hirdető vallási szemlélet radikálisan elutasító szervezet képes lesz tartós, önálló államot szervezni a Közel-Keleten? És ezek szerint számolnunk kell azzal is, hogy a térség reményüket, otthonukat veszített

– Csak nagyon óvatosan alkalmaznám a Samuel Huntington által a '90-es évek elején megalkotott, civilizációk összecsapására vonatkozó elméletet a jelenlegi helyzetre. Mind-

A Magyarországi E

- Északi Evangélikus Egyházkerület
Nördlicher Kirchenbezirk der Evangelisch-Lutherischen Kirche in Ungarn
Evangelical Lutheran Church in Hungary - Northern District
- Déli Evangélikus Egyházkerület
Südlicher Kirchenbezirk der Evangelisch-Lutherischen Kirche in Ungarn
Evangelical Lutheran Church in Hungary - Southern District
- Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület
Transdanubischer Kirchenbezirk der Evangelisch-Lutherischen Kirche in Ungarn
Evangelical Lutheran Church in Hungary - Western District

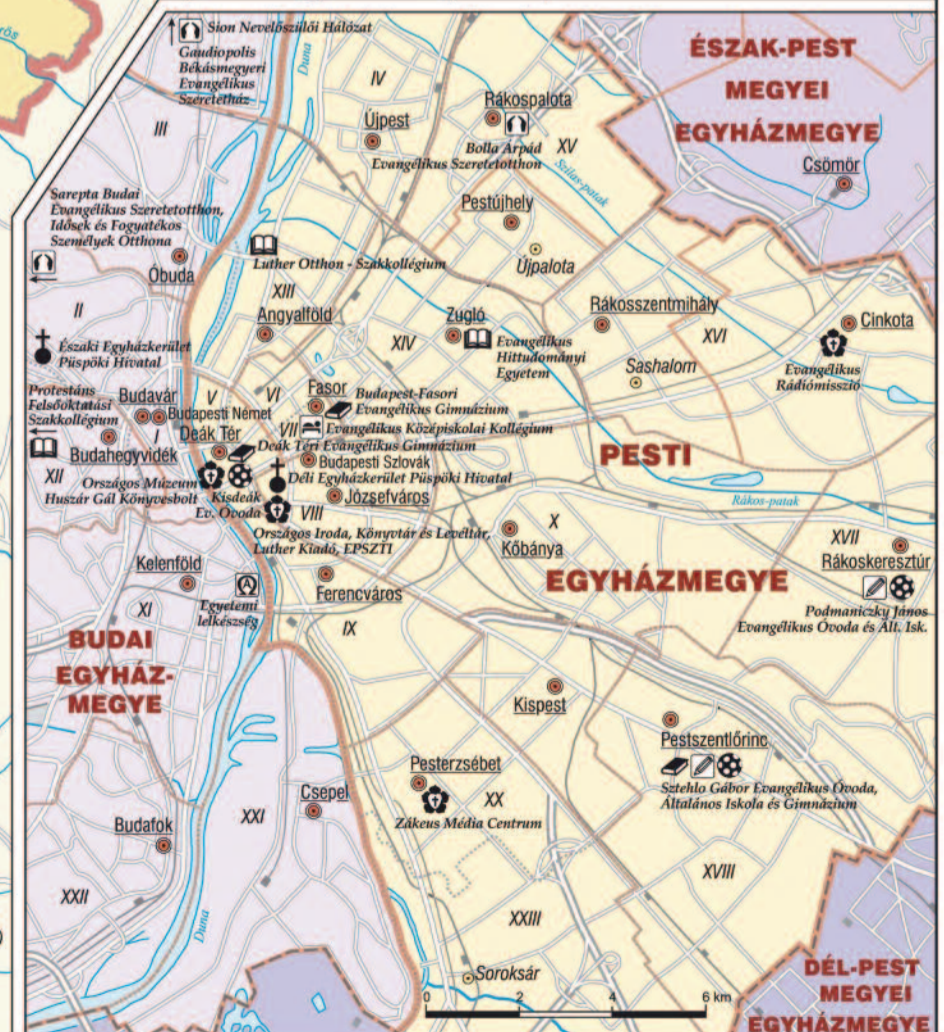
 Egyházkerület határa Grenze des Kirchenbezirks Border of the diocese	 Központi intézmény Landeskirchliche Institution Central institution	 Kántorképző Institut für Kantorenausbildung Church Music Institute
 Egyházmegye határa Grenze des Dekanats Border of the deanery	 Üdülő és konferenciaközpont Konferenzzentrum und Erholungsheim Conference and retreat center	 Kollegium Studentenwohnheim Dormitory
 Egyházközség határa Grenze der Kirchengemeinde Border of the parish	 Diakóniai intézmény Diakonische Einrichtung Diaconal institution	 Középsiskola Mittelschule Secondary school
 Püspöki székhely Bischofssitz The bishop's seat	 Egyetemi gyülekezet Universitätsgemeinde University chaplaincy	 Általános iskola Grundschule Elementary school
 Egyházközség központja Sitz der Kirchengemeinde Seat of the parish	 Felsőoktatási intézmény Hochbildungsinstitut Higher education institution	 Óvoda Kindergarten Kindergarten
 Anya- és társegyház Kirchengemeinde Congregation		
 Leány- és főkegyház Filialgemeinde Filiation		

0 5 10 20 30 km

1 : 900 000

© Cartographia Tankönyvkiadó Kft., Budapest
A Cartographia Kft. előzetes írásbeli engedélye nélkül
illos a kiadványt bármilyen módon felhasználni,
így különösen másban vagy egyébként sokszorozni,
vagy bármilyen más módon megjelentetni, hasznosítani és átadni.

vangélikus Egyház

Nem lehet megspórolni a gyülekezeti munkát

Iskolai hitoktatás – tapasztalatok és lehetőségek

► A köznevelési törvény rendelkezéseinek megfelelően 2013 szeptemberétől felmenő rendszerben kötelezően választható tantárggyá vált a hit- és erkölcsstan az általános iskolákban. Az érintettek ezt – a kezdeti nehézségek után – alapvetően pozitívan, lehetőségként értékelik. Összeállításunkban az iskolakezdés előtt igyekezzünk képet adni az evangélikus egyház hitoktatással kapcsolatos tapasztalatairól, valamint arról, milyen örömeket és nehézségeket okoz a kötelezően választható hit- és erkölcsstan bevezetése a nagyobb és a kisebb gyülekezetekben.

A Magyarországi Evangélikus Egyház 2013-ban hittan-stratégiai munkacsoportot hozott létre a kötelezően választható hit- és erkölcsstanoktatás helyzetének értékelésére és elősegítésére. Kodácsy-Simon Esztertől, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Teológiai Tanszékének adjunktusától, a munkacsoport vezetőjétől megtudtuk, hogy állami általános iskolákban jelenleg közel hat-ezer gyerek vesz részt evangélikus hitoktatásban, egyházi iskoláink kötelező hittanóráin és gyülekezeteink

előnyös lehet, különösen ha az új köznevelési törvény által szintén bevezetett egész napos iskolai oktatásra gondolunk.

A gyülekezetek számára ugyanakkor ez a rendszer nehézséget okozhat, mert komoly szervezést igényel az, hogy meg tudják teremteni a hitoktatás személyi és finanszírozási feltételeit – állítja Kodácsy-Simon Eszter.

Kezdetektől fogva nehézséget jelent, hogy az új rendszer bevezetése miatt megnőtt a hittanórák száma,

Persze akadnak pozitív példák is: van, ahol az új kihívásokkal aránylag könnyen meg tudott birkózni a gyülekezet, és a megváltozott helyzetnek köszönhetően a közösségben több új család is megjelent. Ugyanakkor jó néhány gyülekezetben továbbra is a lelkészre hárul a hitoktatás feladata, hiszen a kisebb gyülekezetek nem engedhetik meg maguknak, hogy hitoktatót is alkalmazzanak. Ennek a problémának kezdeti megoldásaként egyházunk kiegészítést ad a hitoktatók államilag támogatott hittanóradíjához, s így a hittanórák bére már egy főállású pedagógus fizetésének megfelelő.

Ezt a lehetőséget tavaly huszonkét fő vehette igénybe, idén negyvenöt számára áll rendelkezésre. Ezekre a főállású státusokra pályázhatnak a gyülekezetek, odaítélésükről pedig a püspöki tanács dönt. Ezzel a támogatással egyházunk gyorsan és lehatóságaihoz mérten hatékonyan rea-

éves teológus, Szemerei Eszter végzős hittanár, valamint Liszka Viktor kórházlelkész is besegített a hitoktatásba.

A kelenföldi iskolákban egyébként többnyire kedvesen fogadták a hitoktatókat, és a felvetődő problémákat is igyekeztek mihamarabb megoldani. Ehhez azonban a hitoktatók rugalmasságára is szükség volt, meg kellett érteniük, hogy nem könnyű annyi termet kijelölni, ahány felekezet hittanóra megtartására jelentkezett.

„Mindannyiunk nevében fogalmazhatok úgy, hogy nagy lehetőséget láttunk ebben a szolgálatban, hiszen olyan evangélikus családokat is elérhettünk, akiket eddig nem vagy alig ismertünk” – állítja Blázy Árpádné.

Ugyanakkor idő múltával azt tapasztalták, hogy az újonnan megismert családok megelégedtek a gyermek hittanórára járatásával, és a folyamatos hívogatás, megszólítás el-

csupán fakultatív hitoktatás volt az önkormányzati tanintézményekben. Kovács Erzsébet örömmel tapasztalja, hogy az órákon olyan gyerekek vesznek részt, akiket valóban érdekel a hittan, a bibliai történetek, és általában jól érzik magukat a foglalkozásokon. A beszélgetésekből kiderül az is, hogy családjuktól sem idegen a gyülekezeti élet.

A kötelező hit- és erkölcsstanórák bevezetését nemcsak a felnövekvő nemzedék nevelése, hanem a gyülekezetépítés szempontjából is jó lehetőségnek tartja a lelkész. Tapasztalatai szerint nem csupán vallásos, templomba járó szülők íratják gyermeküket hit- és erkölcsstanra. Szép számmal akadnak olyanok is, akik valami miatt régen elszakadtak az egyháztól, vagy meg sincsenek kereszttelve, sem nekik, sem pedig szüleiknek nincs kapcsolatuk az egyházzal (nem tartoznak egyik keresztyén felekezethez sem), de kíváncsiak, szeretnének tartozni valahová, és azt remélik, hogy gyermekük egyházi kötődése révén ez megvalósulhat. A gyermekek kiváló misszionáriusok, gyakran ők hozzák szüleiket, nagyszüleiket a gyülekezeti alkalmakra – állítja Kovács Erzsébet.

Fontosak az ifjúsági alkalmak is

A hitoktató lelkész örül annak, hogy az iskola nevelőtestülete úgy döntött, félév végén csak szöveges értékelést ad az erkölcsstan-, illetve a hit- és erkölcsstanórákon részt vevőknek. Így a foglalkozások lényege nem az, hogy osztályozzák a tanulók tudását, sokkal inkább igyekeznek kielégíteni kíváncsiságukat, tudásvágyukat a jó hangulatú beszélgetéseken.

Előfordult már a kertvárosi iskolában, hogy ötödikben hit- és erkölcsstanra íratott egy gyermeket, majd hatodikban erkölcsstanra. A lelkész érdeklődött a döntés hátteréről, különös tekintettel arra, hogy templomba járó család gyermekéről volt szó. Kovács Erzsébet arra gondolt, hogy személyével vagy a tananyaggal, esetleg a tanítási módszerrel nem volt megelégedve a gyermek. Ám a válasz ennél sokkal egyszerűbb volt: a nebuló egyszerűen kíváncsi volt az erkölcsstanórákra is. Ez a tanuló idén konfirmált a gyülekezetben, és hetedik osztályban már újra hit- és erkölcsstanra iratkozott be – tudom meg Kovács Erzsébettől.

Nem lehet azt állítani, hogy a gyülekezeti istentiszteletek látogatottsága az iskolai hit- és erkölcsstanórák bevezetését követően érezhetően növekedett volna. Azt azonban jó volt látni – tette hozzá a nyíregyháza-kertvárosi lelkész –, hogy a nyár folyamán a Joób Olivér Szeretetintézmény munkatársai által szervezett napközis táborban a kertvárosi iskolába járó tanítványok közül is voltak résztvevők, és más evangélikus gyülekezet által szervezett ifjúsági táborokban is lehetett találkozni velük.

A gyülekezeti gyermek- és ifjúsági munkát nem lehet „megspórolni” a kötelező hit- és erkölcsstan számlájára – állítja Kovács Erzsébet. Fontosnak tartja a gyülekezeti hittant, kisebb korban a gyermek-bibliaórát, de a gyülekezetépítés szempontjából legalább ennyire jelentős a nagyobbaknak szervezett ifjúsági alkalmak szerepe is. „A jövőnek dolgozunk, mi csak plántálunk, öntözünk meg kapálunk” – fogalmaz Nyíregyháza-Kertváros evangélikus gyülekezetének lelkésze.

■ LABORCZI DÓRA – ILLISZ LÁSZLÓ

fakultatív hittanfoglalkozásain pedig mintegy tizenhatezren tanulnak.

Örömdetes tény – teszi hozzá Kodácsy-Simon Eszter –, hogy az összes hittanórák száma tavalyelőtt ezer, tavaly pedig ezerötven fővel emelkedett, ami alapvetően a kötelezően választható hittanórák bevezetésével magyarázható. Tehát sok olyan diák is megjelenik így az evangélikus hitoktatásban, akinek egyébként nincs olyan erős evangélikus identitása, hogy a délutáni gyülekezeti foglalkozásra is elmenjen, és persze olyanok is felbukkannak az oktatáson, akik vallási háttér nélkül most kapnak kedvet a hittanórához.

Szükségünk van a hitoktatókra

A köznevelési törvény bevezetésével az egyházi iskoláinkban megtartott kötelező hittanórák és a gyülekezeti fakultatív hitoktatás mellé bekerült az állami általános iskolákban megszervezhető, kötelezően választható hitoktatás is – mondja a hittan-stratégiai munkacsoport vezetője. A lényegi változás ennek következtében az, hogy a „rég” rend szerinti délutáni fakultatív hittanóra helyett most hetente egyszer napközben, órarendbe illesztve részesülhet hitoktatásban a tanuló. A diák és a szülő számára ez a heti időbeosztás miatt

melyek megtartásához további szakképzett emberek szükségesek. Akár nagyváros, akár kisebb falu gyülekezetére gondolunk, a lelkész nem képes ezeket a feladatokat egyedül ellátni, szüksége van hitoktatókból álló munkatársi körre. Ezért egyre több gyülekezet küld az Evangélikus Hittudományi Egyetem valamely hitoktatói képzésére olyan gyülekezeti tagot, aki legalább részben át tudja vállalni a lelkésztől a hitoktatói feladatokat – mondta Kodácsy-Simon tanárnő.

Hittanóra a szertárban

A személyi feltételek okozta gondok mellett számos egyéb szervezési nehézség is adódott. Nem minden településen volt zökkenőmentes a hitoktatás beindítása, néhol még a bemutatkozásra sem adott lehetőséget az iskola az egyházaknak. Számos iskolában nincs megfelelő infrastruktúra, elegendő számú osztályterem, ezért előfordult, hogy a hittanóra kiszorult a szertárba vagy éppen az öltözőbe. S az sem ritka – teszi hozzá a hittanmunkacsoport vezetője –, hogy az órarendi ütközések miatt az evangélikus diákok egy-két fős „hittan csoportokat” alkotnak, ami mind a diák, mind pedig a tanár számára megnehezíti az órai munkát.

gált a kialakult helyzetre – állapította meg Kodácsy-Simon Eszter, egyházunk hittan-stratégiai munkacsoportjának vezetője.

Lehetőségek és nehézségek

Sajátos kihívásokkal küzdenek a nagy gyülekezetek, ahol tradicionálisan jelen van a hitoktatás, és megint más jellegű problémát jelent a kötelező hittanórákkal járó feladatok ellátása egy kisebb közösségben.

Újbudán a tanév elején huszonegy iskola jelezte, hogy igényli evangélikus hit- és erkölcsstanórák megtartását – mondja dr. Blázy Árpádné kelenföldi lelkész. Az iskolákban tett látogatásokat és az intézményvezetőkkel történt egyeztetéseket követően fogtak hozzá a korántsem könnyű feladat elvégzéséhez. Kelenföldön végül tizenhárom iskolában hetvenkilenc gyermek részvételével kezdődött meg a hitoktatás. Mindehhez hozzá kell még számolni azt a hetvenöt óvodást is, akiknek évek óta rendszeresen tartanak hittanórákat.

A kelenföldi nagy gyülekezet, így mindhárom itt szolgáló lelkész vállalta hittanórák tartását – mondja Blázy Árpádné. Szerencsére sikerült a munkához felkészült segítőköt is találni: tavaly Bedecs Réka hatod-

lenére sem fordulnak meg sűrűn gyülekezeti alkalmakon.

A sok hittanóra megtartásának ugyanakkor feltétlen árnyoldala az, hogy a lelkészeknek sokkal kevesebb idejük marad például a lelkigondozásra és a gyülekezeti tagok látogatására, holott ezek a fő feladataik közé tartoznak. De a kelenföldi lelkészek és a segítők minden nehézség ellenére lelkesen végzik munkájukat, mert hisznek abban, hogy erőfeszítésük nem hiábavaló, mert ezzel is hozzájárulnak Isten országának építéséhez – összegezte a kelenföldi lelkész.

Kiváló misszionáriusok a gyermekek!

A nyíregyháza-kertvárosi gyülekezet-hez mindössze egy iskola tartozik, így a kötelezően választható hitoktatás egészen más feladatokkal jár, mint a főváros szívében fekvő Újbudán. A kertvárosi intézményben jelenleg öt csoportban huszonnyolc hittanórákat tartanak.

Kovács Erzsébet lelkész 2012 októberében vette át a Nyíregyházi Mór-icz Zsigmond Általános Iskola Kertvárosi Tagintézményében, valamint a Nyíregyháza-Kertvárosi Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházközség területén levő két óvodában a hitoktatás szolgálatát. Akkoriban még

A Luther Kiadó új hittankönyvei

► A tavaly újtára indított új hittankönyvcsalád részeként a szeptembertől induló tanévben további három új hittankönyv segíti az evangélikus hittanoktatást. Az alábbiakban a 2., a 6. és a 10. évfolyam számára debütáló új hittankönyveket ismertetjük.

BÉRES TAMÁS, CSEPREGI ANDRÁS,
KODÁCSY-SIMON ESZTER, RÉZ-NAGY ZOLTÁN,
SIMON ATTILA

Láss!

Evangelikus hittankönyv – 10. osztály

■ 202 × 275 mm, kartonált, 136 oldal, 1400 Ft

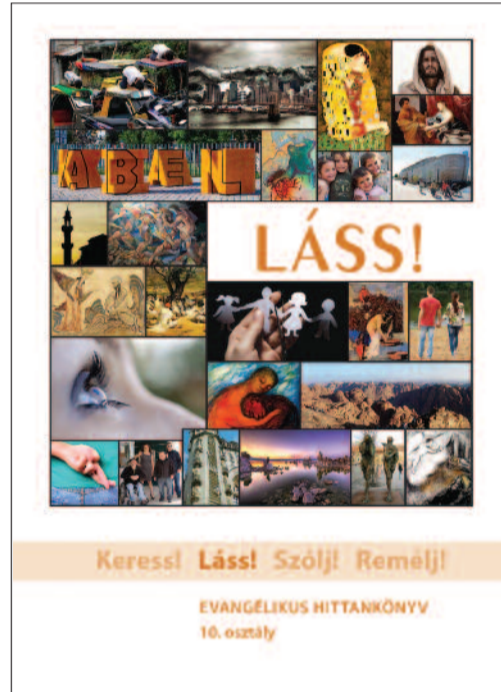
Kedves Kollégák! Azoknak írok most, akik még nem tanítottak az új hittankönyvekből – vagy azért, mert a megszokás miatt még nem tudtak váltani, vagy azért, mert eddig nem használtak tankönyvet az óráikon. Tudom, hogy minden kezdet és minden váltás nehéz. Gondolom, hogy mindenkinek a tarsolyában van egy remek saját koncepció, és vannak jó történeteik, beszéltek a fiatalok nyelvén, s esetleg olyan rutinotok van, hogy úgy érzitek, nincs is szükségetek semmilyen tankönyvre.

Azt szeretném, ha megmaradnának a koncepcióitok, a történeteitek, a spontaneitásotok, a fiatalok nyelvén való beszédetek, és nem vesztenétek el a rutinotokat! Mégis – vagy épp ezért – hadd ajánljam figyelmetekbe ezt az új tankönyvet.

Mert van, amit nem lehet csak szavakkal kifejezni, és van, amit úgy lehet igazán megtanulni, ha látja is az ember, sőt otthon újra rátekinthet. Főleg egy tizenhat éves diák esetében van ez így. Vitatkozzatok a tankönyvvel, forgassátok a felvetett kérdéseket, de ne csukjátok be, mert így nem láthatjátok a *Láss!* Mi lett volna akkor, ha a vakon született ember a maga megszokott életritmusától nem tér el? Ha nem botorkál el saras szemmel egy tóhoz, hogy ott Jézus parancsára megmosakodjon? Ha eleve lemond mindarról, amit utána láthatott az életben? Láss!

Lássátok meg a lehetőségeket, amelyeket a tankönyv rejt. Látni fogjátok a korlátait és a hiányosságait is – és megköszönjük majd, ha ezeket visszajelzéseitekben megláttatjátok velünk is. De nézzétek meg a diákokkal együtt, mi mindent tartalmaz ez a könyv: életkérdéseinket a kezdetekre vonatkozóan az őstörténet lapjait forgatva, személyes kapcsolatokat embertársainkkal és Istennel az összülők elbeszélésein keresztül, önmagunk ismeretét Mózes és a nép példáján át, a Biblia megszólító szavaira adható reakcióinkat, a *Tízparancsolat* üzenetét 21. századi életünkre nézve, a zsidóság és az izlám felé megfogalmazódó kérdéseinket, és –

amit tavalyi tizedikes diákjaim tanév eleje óta vártak – a párkapcsolati kérdéseket. Felemelő érzés volt látni, hogy a diákjaim nemcsak nézték, de meg is látták, hogy milyen sok érdekes, tanulságos és legfőképpen hozzánk hasonló emberi példa van a Bibliában még a párkapcsolati dilemmáinkra nézve is. Jó volt közösen meglátnunk ezeknek a szereplőknek a házasságában, szerelmében, érzelmi fellángolásaiban és kétségeiben Isten jelenlétét és az embert.

Már a kilencedikes (*Keress!*) könyvet is javasoltuk, s ezt most ismét határozottan ajánljuk gyülekezeti, ifjúsági órákra is azoknak a hitoktatóknak és lelkészeknek, akik szeretnék egy-egy témakört úgy körbejárni, hogy az ifi-seik otthon is szem előtt tarthassák az odavágó legfontosabb bibliai szakaszokat, teológiai gondolatokat, életkérdéseket, képeket, idézeteket, érdekességeket.

„*Láss!*” – mondta Jézus, de az, hogy folytatódik-e úgy, ahogyan az evangéliumban („*A hited megtartott*” – Lk 18,42), rajtunk is múlik! Bízunk abban, hogy a könyv segít megtalálni a valódi kérdéseket és válaszokat, és azt tudjátok majd mondani: érdemes volt kinyitni, érdemes volt keresni és kérdezni, érdemes volt észrevenni és látni.

A szerzők nevében:

■ KODÁCSY-SIMON ESZTER

Evangelikus hittankönyvek a 2015/2016-os tanévre

1. évfolyam	<i>Kincsesláda</i> (Kodácsy-Simon Eszter, Lacknerné Puskás Sára), 790 Ft
2. évfolyam	<i>Úturaló</i> (Kerényi Boróka, Zsugyel-Klenovics Katalin), 980 Ft
3. évfolyam	<i>Isten cselekszik</i> (Baranyáyné Rohn Erzsébet, Schaller Bernadett, Tillai Zsófia), 980 Ft
4. évfolyam	<i>Isten közöttünk van</i> (Koczorné Heinemann Ildikó, Pintér Zsuzsanna), 980 Ft
5. évfolyam	<i>Szálljunk hajóra!</i> – Heti egy-, illetve kétórás változat (Koczor Tamás, Sándor Éva, Sólyom Anikó), 650, illetve 890 Ft
6. évfolyam	<i>Vitorlát bonts!</i> – Heti egy-, illetve kétórás változat (Isó Dorottya, Mesterházy Balázs, Matus Klára), 980, illetve 1200 Ft
7. évfolyam	<i>Krisztus tanúi a változó világban</i> (Sárkányiné Horváth Erzsébet, Trajtlerné Koppányi Ágnes), 900 Ft
8. évfolyam	<i>Kapcsolatok</i> (Balicza Iván, Sándor Éva, Sólyom Anikó), 490 Ft
9. évfolyam	<i>Keress!</i> (Béres Tamás, Csepregi András, Kodácsy-Simon Eszter, Réz-Nagy Zoltán, Simon Attila), 990 Ft
10. évfolyam	<i>Láss!</i> (Béres Tamás, Csepregi András, Kodácsy-Simon Eszter, Réz-Nagy Zoltán, Simon Attila), 1400 Ft
9–10. évfolyam	<i>Közelebb Jézus Krisztushoz</i> (Sándor Éva), 620 Ft
	<i>Közelebb az úton</i> (Sándor Éva, Sólyom Anikó), 390 Ft
10–11. évfolyam	<i>Közelebb a Bibliához</i> (Solymár Mónika), 420 Ft
	<i>Közelebb az Újszövetséghez</i> (Sólyom Anikó), 390 Ft
	<i>Közelebb az Ószövetséghez</i> (Varga Gyöngyi, Zsugyel Adél), 980 Ft
	<i>A világvallások közelebről</i> (Mesterházy Balázs), 880 Ft
11. évfolyam	<i>Egyháztörténet</i> (Jánosi Valéria), 1550 Ft
12. évfolyam	<i>Közelebb az Élethez</i> (Béres Tamás, Kodácsy-Simon Eszter, Réz-Nagy Zoltán), 880 Ft

ISÓ DOROTTYA, MESTERHÁZY BALÁZS,
MATUS KLÁRA

Vitorlát bonts!

Evangelikus hittankönyv – 6. osztály

■ 202 × 285 mm, kartonált, 68 oldal (heti egy-órás változat), 128 oldal (heti kétórás változat), 980 Ft, illetve 1200 Ft

Az ötödikes tankönyvben megismert hajózásmotívumot és a provokáló kérdéseket feltevő karaktert is továbbvisszük a *Vitorlát bonts!* című, hatodik osztályosoknak szóló tankönyvben. A hajócsontó változó matróz biztosítja a folytonosságot egy olyan felfedezésben, amely reményeink szerint meghatározó lehet minden tizenkét éves gyermek számára a hittan-, illetve a hit- és erkölcsstanórákon.

Így köszön be a matróz a tankönyv bevezetőjében: „Ebben a tankönyvben az a reményem, hogy elfogadtok engem útítársnak. Engem, aki hozzátok hasonlóan megkaptam azt a jókívánást, hogy »Jó szelet, matrózok!«

Mert én is csak egy matróz vagyok. Egy közületek. Nem »A matróz« vagyok, hanem egy matróz. Szeretném, ha úgy figyelnétek kérdéseimre, rácsodálkozásaimra, értetlenkedéseimre és helyesléseimre, hogy azok akár a ti kihangsúlyozott gondolataitok is lehetnének. Ha tudtok mást, jobbat, elgondolkodtatóbbat – nyugodtan írjátok oda a figurám mellé!

A hajócs utolsó mondatát megfogadva én is azt tudom kívánni nektek, hogy legyen jó szelet. Hiszen hajózni csak úgy lehet, legalább is a mi vitorlás hajónkkal. Mert ahogyan tanulunk, a szél arra fúj, amerre akar. Ki kell bontani a vitorlát. Hogy a szél bele tudjon kapni. Nem azért, hogy összevissza rángassa, hanem azért, hogy a megszabott irányt tartva haladni tudjunk. A szél segítségével. Istenünk Szentlelkének segítségével.”

A tankönyv igazodik a megújított tantervhez, és hét modul dolgoz fel: az én kérdése (Pál apostol munkásságán keresztül megvilágítva), emberi kapcsolataink (család), Isten-én (az ósatyák történeteinek keresztül), egyház (Biblia), a teremtett világ, világvallások (nyugati vallások), társadalom.

Természetesen a tankönyvhöz biztosítunk on-line formában elérhető *tanári kézikönyvet* is, amely a rutinszerű óratartástól óvhat meg ben-

KERÉNYI BORÓKA,
ZSUGYEL-KLENOVICS KATALIN

Úturaló

Evangelikus hittankönyv – 2. osztály

■ 202 × 285 mm, kartonált,
100 oldal, 980 Ft

Kinek van szüksége úturalóra? Kik voltak, akik útnak indultak a bibliai történetek szerint? Mít vittek magukkal? Mi történt velük útjuk során? Hova érkeztek meg útjuk végén? Ezekre a kérdésekre is választ kaphatunk, ha másodikként részt veszünk az evangélikus hittanórákon.

Legfontosabb szempontunk a *biblikusság*, hiszen minden történet bibliai, amelyről a diákok olvasni, tanulni fognak. A hét-nyolc évesek által szívesen olvasott könyvekhez hasonlóan mi is kiemeljük a szövegekben *színes, játékos betűtűpussal* szavakat, mondatokat. Természetesen ezt didaktikai céllal tettük.

Fontosnak tartjuk a *folyamatosságot*, amely ebben az életkorban a gyerekek számára kiemelt jelentőségű, ezért a második hittankönyv a bibliai történetek feldolgozásában, képi világában szoros követi az első osztályos, *Kincsesláda* című tankönyvet.

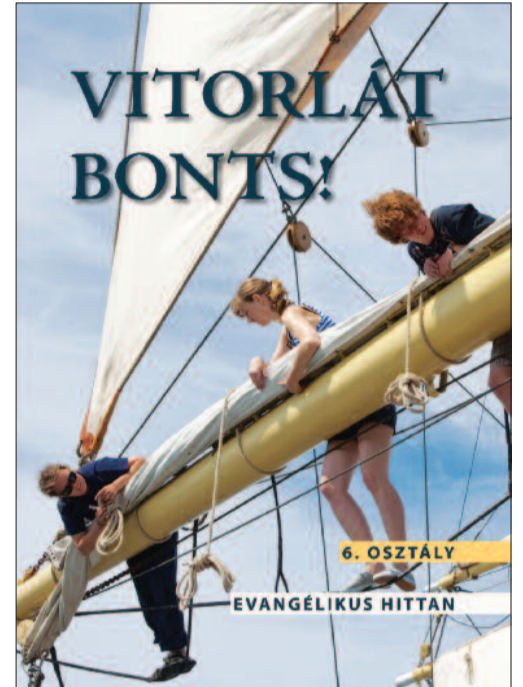
A kisiskolás gyermekek *életkori sajátossága*, hogy már egyre inkább az *alkotás folyamata* okoz nekik örömet. A történetekhez kapcsolódó tankönyvi feladatok változatosak, színesek, játékosak, lényegre törők, a másodikosok értelmi szintjének megfelelőek. Készítettünk könnyebb és nehezebb feladatokat is, hogy a különböző képességű diákok egyaránt örömeiket leljék bennük. A hét-nyolc éves korosztály *felfedezőkedvéhez* igazodva a feladatok között találunk érdekes rejtvenyeket, fejtörőket, melyek még izgalmasabbá teszik a bibliai történetek mondanivalójának megértését.

A tankönyv végén imádság- és énekgyűjtemény található.

Számos melléklet barkácsolásra is lehetőséget ad, akár heti egy, akár heti két órában tartunk hittant. Ezek egyszerűen elkészíthetők, a korosztály kézügyességi szintjéhez igazodnak.

nünket. A tanári kézikönyvben igyekszünk világos felépítést követni. Minden leckéhez tartozik egy rövid exegézis, amely az adott bibliai szakaszt magyarázza, kiegészíti bevezetőtani és kortörténeti ismeretekkel, vagy éppen a témát exponálja több lehetséges megvilágításból. Ezek természetesen nem órai felolvasásra valók, sokkal inkább a tanárt hivatottak segíteni a készülés során, hogy esetleg a csoportra jobban jellemző hangsúlyt is megtalálhasson benne.

A háttérismertetek után mindig megfogalmazzuk az óra célját, kiemeljük az adott leckében előkerülő fogalmakat, illetve javaslatot teszünk az óra menetére, a tanulandó énekekre, valamint közöljük a tankönyvben szereplő feladatok megoldásait. Igyekezünk kifejezetten sokféle feladatot használni, kérdőjel és ceruza ikonnal megkü-

lönbözöttetve az írásos és szóbeli megoldandókat. A képek is legtöbbször a beszélgetés célját szolgálják – szinte kivétel nélkül feladat is kapcsolódik hozzájuk.

Mindenképpen szeretnénk, hogy legyen elérhető a gyerekek számára a Biblia a tanórákon, legyen az akár saját, iskolai vagy gyülekezeti példány.

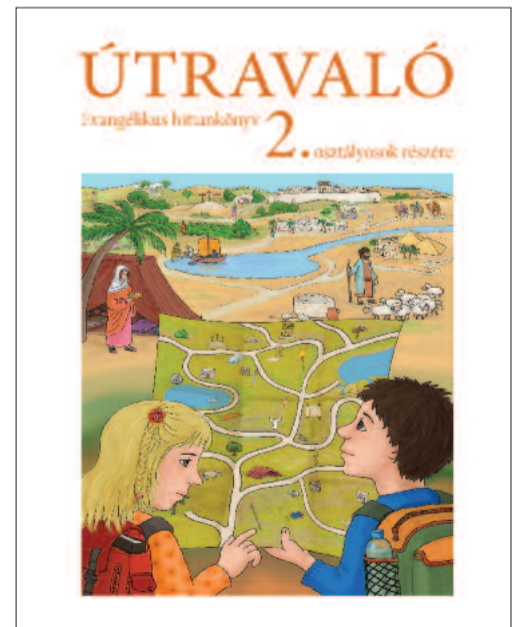
Isten áldja a hatodikos tankönyv használatát!

A szerzők nevében:

■ MESTERHÁZY BALÁZS

A *tanári kézikönyv* mindenkinek nagy segítséget adhat, nemcsak azért, mert a tankönyvi feladatok megoldásai megtalálhatók benne, hanem mert hatvan részletesen kidolgozott lecke tartalmaz, s minden leckéhez tartozik az ismereteinket felelevenítő exegetikai háttér, ajánlott óravázlat, a bibliai szakaszok feldolgozását segítő kérdések, közösségi játékok, énekek, imádságok s a mellékletekben további feladatok is.

Ebben az életkorban szeretnek tárgyakat *gyűjteni* a gyerekek. Ezt most a hittanórákon is megtehetik egész tanévben, hiszen a tankönyv mellett

használandó hittanos hátizsákba úturalókat tehetünk, gyűjthetünk közösen, melyeket az összefoglaló órákon újra végignézhetünk, felidézhetjük általuk a megismert bibliai történeteket.

Reméljük, hogy a tananyag átadásán túl az életre szóló *úturaló* továbbadásához is hasznos segédeszköz lesz majd ez a könyv. Hiszen úturalóra mindenkinek szüksége van!

Örömteli, lelkes munkát kívánok a szerzők nevében:

■ KERÉNYI BORÓKA

Mézeskalács házikók a világ végén

Brennbergbánya – a legszebb evangélikus szórványunk

▶ Az alpesi tájat idéző, sajátos szerkezetű, szétszórta házcsoportok alkotta település Magyarország egyik legnyugatibb csücskében, a Soproni-hegység erdejének mélyén fekszik. Közigazgatásilag Sopronhoz tartozik, egyházi nyilvántartásunkban pedig csaknem kétszáz éven át Ágfalva filiája volt; a nyolcvanas évek óta Sopronbánfalva neve mellett jegyzik. Minden túlzás nélkül állíthatjuk, hogy Brennbergbánya a legszebb evangélikus szórványunk.

■ HEINRICHS ESZTER

Ha a világnak van valahol vége, akkor az itt található. Mert Brennbergbányán valami véget ér abból, amit nagyvonalúan csak így hívunk: 21. század. Errefelé 1952-ben – a kétszáz éven át üzemelő bánya bezárásával – szinte megállt az idő. Főként azért, mert nemcsak a bányát zárták be, hanem a települést magát is – kettős határárral. A „legfelsőbb” terv az volt, hogy teljesen szánják, helyére üres határsáv kerül. Ezt azonban az ötvenes évek égető lakáshiánya nem tette lehetővé.

Családtagok is csak meghívólevéllel

Brennbergbányát így „csak” bekerítették, és évtizedeken át szinte hermetikusan elzárták a környezetétől. Az egyik vasfüggöny az osztrák–magyar határra került, a másik pedig Sopronnak ezt az erdei városrészt ölelte körbe. Nemcsak a „drót” (vasfüggöny), rengeteg határőr is vigyázta a csupa titok falat. Még a helyiek másutt élő közvetlen családtagjai is csak meghívólevéllel, komoly ellenőrzések után tölthettek el pár órát az egykori bá-

Égő hegy – az ország első szénbányája

1753-ig ezt a környéket „Fenyves-völgy” vagy „Hüvös-völgy” névvel jellemték a térképek, mígnem egy pásztorfiú – az állatai legeltetése közben – tüzet nem gyújtott. A legenda szerint a tűz különleges meleget adott, és napok múlva is égett. Nem lehetett eloltani. Az erdő közepén égő hegy („derennende Berg” – Brennberg) híre a sopronbánfalvi kisbíróhoz, majd a soproni polgármesterhez is eljutott, ők pedig kivizsgáltatták a jelenséget.

Nem sokkal később, 1753-ban megkezdődött a szénkitermelés Brennbergbányán, Magyarország első szénbányájában. Karintiai és cseh, majd a 20. században lengyel telepesek költöztek a környékre. A múlt század derekáiig a településen az általánosan használt nyelv a német volt. Az ötvenes évekig magyar szó alig-alig hallatszott a környéken.

A Brennbergbányát ölelő, mesébe illő nevű telepek közül háromban – Újhermesen, Hermeszen és Görbehalomban – él még maroknyi evangélikusság. Mindannyian német ajkúak.

át rengeteg családnak adott megélhetést, és külön kis világot alkotott. Aki átlépi a település határát, az ma is azonnal érezheti ezt a szavakkal alig leírható másságot.

Politikailag megbízhatatlanok

A bányát gazdasági okokra hivatkozva zárták be – holott itt bányászták Európa egyik legjobb minőségű barnaköszénét. A helyiek a gazdaságának titulált döntés mögött sokkal inkább politikai és földrajzi okokat sejtettek. Hiszen a bánya közvetlenül az osztrák határon feküdt, és egyes járatok Ausztriába tartó föld alatti utaként szolgáltak. Ezeket a járatokat a bánya lezárása után be is falazták, illetve feltöltötték.

Azt mondják, az osztrák oldalon fekvő Ilona-akna szomszédságában volt egy ház, amelyet a trianoni határ kettészelt. A házikó konyhája a magyar oldalra, a szobáckája pedig az osztrákra került...

De nemcsak a földrajzi helyzete tette „politikailag megbízhatatlanná” a falut, hanem az egy tömbben élő, német ajkú lakossága is. A bánya bezárását követően szét is szórták az 1946-ban valójában gazdasági okokból ki nem telepített bányászokat az ország belsejében található bányákba. Legtöbbjüket Várpalotára, Tatabányára és Oroszlányra. A bányászok családjakkal együtt vagy végleg ezekbe a városokba költöztek, vagy munkásszállókon éltek. Ez utóbbiak jó, ha kéthetente járhattak haza Brennbergbányán maradt családtagjaikhoz, öreg szüleikhez, feleségeikhez, gyerekeikhez.

1952-ben a családok szétszakadtak, a mindig hangos utcák elnéptelenedtek, az itt maradt emberek pedig befelé fordultak. Öngyilkossági hullám is végigsöpört a környéken.

Az utóbbi idők legnagyobb pofonjának pedig azt tartják az ittmaradt brennbergiek, hogy egy néhány éve megjelent bányatörténeti lexikon még csak nem is tesz említést Brennbergbányáról...

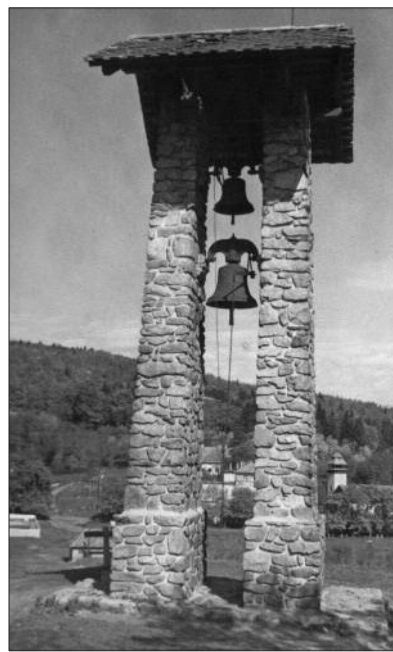
Tündérek völgye

A bánya bezárása hatalmas változásokat hozott minden téren: családok hullottak szét, kis egyesületek, énekkarok, dalárdák szüntek meg, az evangélikus haranglábnak (*felső képiünkön*) pedig még a kötelét is ellopták. Mégis, a hűség ágfalvi, majd bánfalvi evangélikus lelkesek rendszeresen átjártak istentiszteleteket és hittanórákat tartani az iskola épületébe. A nyolcvanas évekig, amíg volt rá igény...

Mára lutheránus vallású alig maradt a bányásztelepülésen. Aki maradt, az a szórványhelyzetből adódóan Bánfalvára jár, mert oda van közvetlen buszjárat. És jönnek még. Pár idős asszony Görbehalomból: Rézi néni, Liska néni, Mitzi néni és Lujzi néni, akiket magamban csak tündéreknek nevezek. Nemes vonásaikkal, mosolygva tűrt sorsukkal, el nem múló derűjükkel érdemelték ki ezt a mesébe illő elnevezést. Nélkülük sokkalta szegényebb lenne gyülekezetünk.

Görbehalom fekszik a telepek közül Sopronhoz a legközelebb. Ez a telep – az itt lakó „tündérek”, a szűk, autótól alig megközelíthető utcákkal, az apró bányászházak, a gyönyörű kertek és a telepet körülölelő erdő miatt – olyan, mint egy kis ékszerdoboz. Sem nem falusias, sem nem városias – sokkal inkább valami Óperencsán túli... Én csak *Tündérek völgyének* hívom Görbehalomot.

És egyre gyakrabban felteszem – halkan és nagyon szomorúan – a kér-

dést: mi lesz itt, ha egyszer csak elhagyják a völgyet a tündérek? Mert néhány év vagy évtized múlva a Soproni-hegységnek ezen a területén már nem lesznek evangélikus őslakosok, hisz mind a bányászokat, mind a tündérek gyermekeit messze sodorta az élet...

Kocsmatemplom és aranyvonat

Görbehalomtól hat-hét kilométerre fekszik Brennbergbánya központja. Itt található az ország egyetlen „kocsmatemploma”. Alul koccsma, felül templom (*alsó képiünkön*). Római katolikus. Azt mondják, előbb volt a kocsmáépület, utána lett a templom. A koccsma helyén régen raktár üzemelt, a húszas évek végén arra építették rá az Isten házat. A raktárból aztán koccsma lett, és a falu két igencsak fontos helye békés egymásmellettségben él együtt immár hosszú évtizedek óta. A béke záloga talán az, hogy egy ilyen szomorú sorsú településen kell a búfejtés... Kinek így, kinek úgy.

A „kocsmatemplomtól” nem messze, a Hermesekbe vezető elágazásnál állt 1945-ben az aranyvonat. Igen, az a bizonyos, amelyik a második világháború idején a magyar pénzügyminisztérium „aranytartalékait” szállította. Nagyrészt a zsidóktól elvett kincseket, ékszereket, porcelánokat és szőnyegeteket. És a koronázási ékszereket. Azt mondják, az aranyvonat legalább két hétig a hermesi úton várta az indulást jelző sípszót. 1945. március 30-án aztán – kincsestől és koronástól – a menekülő nyilasokkal együtt hagyta el a hermesi aknán keresztül Brennbergbányát, mígnem osztrák földön,

égés utolsó napjaiban ez volt a nyilasok egyetlen szénbányája.

1944 őszén Szálasi lefoglalta magának annak a három föld alatti bunkernek az egyikét, amelyet a bányagazgatóság a lakosság számára építtetett. Az óvóhelyen volt egy irodahelyiség, egy hálószoba, egy társalgó és egy ol-tár is. A mai brennbergi öregek úgy emlékeznek vissza a nyilasvezérre, mint aki a saját – vörös salakból épített – útján vonul a misékre, ők pedig az út mellett tébláboló kisiskolásként, karjukat előrelendítve üdvölik őt. A bunker és a faluközpont közti, mintegy hatszáz méteres úton Szálasi és kíséretén kívül senki nem járhatott. A bányagazgatóság volt a felelős azért, hogy az út állandóan járható, biztonságos és szép legyen.

Szálasiról és az aranyvonatról ma is anekdotáztatnak a brennbergiek. Valaki azt is elmesélte, hogy a Brennbergbányán vörös úton vonulogató vezér nemcsak vallásos volt – a maga módján –, hanem „erkölcsös” is, hisz menyasszonya, *Lutz Gizella* nem az egykori bányászigazgató villájában, hanem egy másik házban élt.

És az aranyvonat is mélyen él a brennbergiek emlékezetében. Van egy domboldal, az aranyvonat helyétől nem messze, ahol még évtizedekkel a háború után is lehetett találni arany fülbevalókat, ékszerdarabokat és porcelánokat. Azok közül a kincsek közül, amelyek már nem fértek fel a szerelvényre. Olyan házban is jártam Brennbergbányán, ahol az első tétét az aranyvonatból származó ezüstszegek egyikeként az árából vásárolták...

Mi lesz, ha a tündérek elillannak?

Ha egyszer elillannak a völgyből, akkor nagyon fognak hiányozni. És akkor majd véget ér egy mese. Egy igazi, gyönyörű és végtelenül szomorú mese a brennbergi evangélikusságról, amelynek temploma sosem volt, csak – a harmincas évektől – egy haranglábja.

E sorok írója abban reménykedik, hogy ez a cikk talán még nem az utolsó fejezete a legeslegszebb szórványunk, Brennbergbánya evangélikusságáról szóló történetnek. Ezért is, és még oly sok másért is: Isten éltesse nagyon sokáig a tündéreket! És ha úgy tetszik a Jóistennek, hogy legyenek még emberek és események, amelyek miatt valamikor majd megszólalhat az evangélikus harangláb – ma köté-

nyásztelepülésen. Az itt lakók igazolványaiban kettes szám jelölte a határsávba való tartozást.

A határzár annyira meghatározta a település életét, hogy a legtöbb dolog azóta is – szemmel láthatóan – maradt a régiben. Mára talán csak az út lett egy kicsit jobb, no meg a vasfüggöny darabjait is csupán az avarban lehet itt-ott felfedezni. És már lehet építési engedélyt kapni. Ugyanis évtizedekig azt sem lehetett. Ki-ki úgy boldogult a közel százötven esztendő számíló bányászházakban, ahogyan tudott. Vagy elköltözött. Mondjuk, egy soproni panelba, mert ott legalább volt víz...

Sétára hívom a kedves olvasót. Mobiltelefonját közben nem is kell kikapcsolnia, mert térorrefelét úgy sincsen. Internet is csak módjával. Úgy jó két éve. És gázvezeték sincs. De persze van helyette rengeteg szén. Azt mondják, még vagy kétszáz évig lehetne bányászni. Ha kapákkal felszerelve indulnánk útnak, akkor – nem egy helyen – néhány kapavágás után szénmezőket találunk. Akik Brennbergbánya területén kutat akartak fúrni, legtöbbször azok is szenet találtak. Az ezredforduló környékén lett csak vízvezeték a településen, 1995-ig lajtoskocsikból osztották az életét nedűt. Kinek-kinek naponta két vödörrel.

A furcsa nevű városrészek a bányába levezető aknák mellett jöttek létre, mivel a bányászok és családjaik a bejáratoktól nem messze telepedtek le. (*Képiünkön a Borbála-akna mélyítése, 1889.*) A leírások szerint először csak néhány viskó, aztán egyre több házikó és ház épült.

Külön világ

A bányászat a 19. században élte fénykorát. Ebből az időszakból maradt ránk a klinkertéglás – bányásztiszteknek épült – „mézeskalács házikók” is, a főúttól legalább öt kilométerre, az erdő sűrűjében. Ma ezek a jobb napokat látott, távolról méhesen szép erdei városrészek, az úttalan utak mellett előbukkanó, rogyadozó lakóházak, a nemrégiben bezárt iskola és a határőrök által fába vésett üzenetek az eltűnt idő nyomába hívogatnak.

Itt járva-keelve olyan, mintha hetven-nyolcvan évet visszarepülnénk az időben. A Soproni-hegységnek ezen a részén járva nem nehéz elképzelni az egykor virágzó településeket, a német, a cseh és a lengyel nyelven beszélő bányászokkal teli ösvényeket és az Ausztriával határos erdő csempeútjait.

Brennbergbánya, Magyarország első barnaköszénbányája két évszázadon

Salzburgnál meg nem állították a szövetséges haderők.

A bányászaluruól leginkább a második világháború kapcsán emlékezik meg a történetírás, azt említve, hogy Szálasi és kormánya Sopronba, illetve Brennbergbányára költözött. Ma is áll még az a villa, amely a néhai bánya-főorvosé volt, és amelyben Szálasi brennbergi tartózkodása alatt lakott. A brennbergi bánya a második világháború alatt hadiüzemmé vált, a világ-

nélküli – harangja, akkor küldjön újra tündéreket a völgybe! Evangelikus tündéreket... ■

A szerző az Ágfalvi és Sopronbánfalvi Társult Evangélikus Egyházközség lelkésze. – Az írás Becher Nándor könyveinek felhasználásával készült: *Brennbergbánya, 1753–1793–1953 (Brennbergi Kulturális Egyesület, Sopron, 1993); Mesél a brennbergi múlt (Sopron, 2001).*

A hétfalusi csángók

A Barcaság evangélikus bátyái

► Az Olt és a Brassói-havasok közötti Barcaságban él az erdélyi magyarság legdélebbi népcsoportja; közülük a legjelentősebb a Brassó környéki hétfalusi csángóság. A július végén megrendezett második *Köz-éppont erdélyi lutheránus ifjúsági találkozó* egyik legérdekesebb színpontja volt a barcasági csángók életébe, népművészetébe és vallásgyakorlatába betekintést nyújtó kiállítás. A borospataki skanzen malomépületében bemutatott anyagot a hét falu evangélikus gyülekezeteiből érkezett fiatalok állították össze – családi hagyatékából. Az alábbiakban *ifj. Herrmann Antal* írását adjuk közre, amely az *Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képen* című grandiózus, huszonegy kötetes mű huszadik kötetében jelent meg 1901-ben. A tanulmány értékes dokumentuma a hétfalusiak több mint száz évvel ezelőtti életének.

Brassótól északkelet felé esnek a megye magyar községei: a hosszan elnyúló s úgynevezett „négy falu” meg a csoportos elhelyezkedésű „három falu” és azután még három elszórt fekvésű falu a síkságon. Tehát összesen tíz; ezekben élnek régtől fogva az úgynevezett barcasági csángók. A *csángó* elnevezés jelentése bizonytalan; talán korcsot vagy csatangolót jelent. Na-

értelmiségi pályára azonban aránylag kevés csángó kerül. Nagyon takarékos, de egyházára nemritkán bőkezűen áldoz.

A hétfalusi csángók régen fából építették lakóházukat, melyen csak egy kis ablakot hagytak az utca felőli oldalon. Újabban, kivált az 1848-i dúlás óta szilárdabban építkeznek, s ma már többnyire csinos, sőt díszes kő-

szült, elől sűrű vitézkötéssel kizsínórozott díszeket vesznek, vagy felöltve, vagy csak panyókásan.

A hétfalusi magyar nő viselete igen díszes, festői és értékes. A menyecskek *csepesz* nevű főkötője hátul hosszan lecsüng, a homloktól a tarkóig a konty alatt szalaggal van lezszorítva; ehhez járul a menyecskepántlika nevű, aranyhímzésű szalag, a völegény ajándéka, melyet az esküvő után két év múlva meggyászolva vagy fekete szalaggal cserélnek föl. A sisak alakú *csepesz* díszes *verzeleése* (hímzése) átlátszik a házon kívül télen-nyáron viselt fejrevalón (fátyolkendőn). A Háromfaluban e helyett *barancsik* nevű, sárga selyemfátyolt hordanak, melybe az új menyecske pár hónapig hat-nyolc darab cifra bogláros tűt tűzdel, s ez idő alatt a templomban nem szabad leülnie. A nők hosszú, fehér gyolcsinget viselnek, melynek gallérja és ujjja rendszeren piros vagy fehér fejtővel, ünnepélyes alkalommal arany csipkével van díszítve. Nyakukon kláris vagy üveg gyöngysorokat viselnek; a fülbevaló nincs szokásban.

A hétfalusi csángók legérdekesebb régi szokása a *boricatánc*, mely a Négyfaluból már rég kiveszett, s ma csak a Háromfaluban dívik. December közepén a három falu legényei egy-egy *vatárfot* (oláh szó, magyarul: vezér) választanak, aki megtanítja őket a tánc bonyodalmas figuráira, s aztán december 28-án körútra indulnak faluikban, hogy a táncot jelmezesen előadják. Öltözékük: fekete báránybőr sapka papirosvirággal, gyolcsing sárga fejtőhímzésű gallérral; begombolt *flanér* (mellény) és durva barna posztó rövid zeke, fehér *darócharosnya* (nadrág) csizmába húzva; a csizmaszár külső oldalán piros posztódarab, s azon két sorban párosával hat-nyolc *örharang* (vörösréz csörgő); kezükben *dockából* készült, egylábnyi hosszú lapocka, kiczipkézett szélekkel, lapján *írás* (rovátkolás) vagy festés.

Hétfalusi csángó tánc, 1918

fölálló galléra csipkésen van kihímmezve; az ingalja a tüszőn vagy bőrvön alul ki van eresztve úgy, hogy a nadrág felső részét eltakarja, mi a csángó ruházatát oláhossá teszi. Az ingre bundabőrrel való mellést s erre a négyfalusiak fehér, a háromfalusiak fekete posztóból ké-

A boricásokat két *kuka* (néma) kíséri, tréfás legények, a báméskodó nép mulattatására. Arcukat ócska kalapposztóból készült, tarkára festett s *kukafej* nevű álarc fedi, a bajusz helyén disznósörte, a szakáll helyén tehénfark; a gyermekeket szíjkorbáccsal riasztgatják. A kísérethez

tartozik még két *nyárshordozó*, nyárssal és *általvetővel* a természetbeli ajándékok elrakására és négy *muzsikás* oláh cigány hegedűvel és *kobzával*.

A táncnak négy része van: *egyes*, *kettős*, *hármás* és *török borica*; mindenikben a vatáf vezényszavával jelzett tizenkét figura, melyek voltaképp ismétlődések. Így járnak be a falut házról házra, a tiszteletesen kezdve. Este a kocsmában közös vacsorán elfogyasztják a begyűlt eleséget. Nyolc órakor odagyűlnek a

Másnap a közelebbi rokonok közt folyik a mulatság.

A csángó nem kényeskedő, edzett természetű; ritkán betegeskedik. Mindazáltal sokféle házi szert tud; leggyakoribb a legfogatosabbnak tartott kenés. De sok kuruzslás is járja. A hideglelésre például a kürtön ki-lencszer bekiáltanak. A lázbetegről azt tartják, hogy *vetésbe* (megbabonázott s az útfelre kivetett abroncsba vagy más effélébe) lépett, vagy az ördög gyöttri. Terhes betegnél visszafelé seprik ki a házat, hogy a halál be-

falú leányai, s párórai tánc zárja be a szereplőkre nézve ugyancsak fárasztó népmulatságot.

Az év legkedvesebb ünnepe a húsvét. Ekkor, ha lehet, még a Romániában tartózkodók is hazajönnek; a felnőttek úrvacsorát vesznek; a leányok írott tojást készítenek; a legszebbeket a bevallott szerető kapja; ez húsvét reggelén megjelenik az ünnepet felköszönteni, és maga csinálta fonókészüléket, azaz *zergős guzsalyt* s díszes *pereszlent* (az orsó nehezeke) visz a leánynak, aki egész éven át gondoskodott arról, hogy legyen bokré-tája a táncnál. A táncnak nagy szerepe van minden családi ünnepélynél, néha a guzsalyosban is felváltja a fonást és mesemondást.

Eljegyzéskor a legény ezüst jegygyűrűt ad a leánynak, s viszonzásul selyem jegykendőt kap tőle, ami után nagy vacsora van a leány házá-nál. Esketés után a templom előtt táncol egyet a násznép, aztán rendszeren a Rákóczi-indulóval hazamennek, ott ismét táncolnak. Majd az udvarra asztalt tesznek ki, e mellé áll a fiatal pár, és fogadja az örömszüléket, rokonok s az összes vendégek ajándékait. A menyasszonyt most már egy kamarába viszik, s ott fölkontyolják. Tréfás árverésen mesés összegben újból megvásárolja őt a férje, s ezzel birtokába veszi, és eljárja vele a menyecsketáncot, majd kézzel kézzel jár a fiatalasszony.

ne menjen. Elég gyakran megesisik az is, hogy a lutheránus magyar ember az oláh pappal *deszkintáltat* (ráolvas-tat) betegére. Orvosban, patikában nem nagyon bíznak. A beteg gyermeket csak a törvénytől való félelemből viszik az orvoshoz. Ha meghal, azzal vigasztalják magukat, hogy minden földi nyomorúságtól megmenekült, és a mennyországba jutott. A gyermekhalandóság különben nemigen nagy. Nehéz betegért a pappal imádkoztatnak a templomban.

Ha a beteg már *szármokodik* (hal-doklik), leteszik a földre szénára, hogy könnyebben müljék ki. Ha meghalt, megmosdatják, festett koporsóba teszik, és csipkés szemfedővel takarják le. Felnőtt halottnak pénzt nyomnak a markába, csecsszópónak az anyatejjel csinált kalácsot akasztanak a keze szájára. A halottas házhoz a rokonok fölshalagozott virrasztógyertyát visznek, s ott alkalmi énekeket énekelve és közben falatozva virrasztanak. A halottra sokat szoktak harangoztatni.

A papot küldöttség hívja meg a temetésre. A pap az udvaron imádságot és rövid beszédet mond az elhunytól, s aztán elbúcsúztatja övétől. Temetés után gazdag tor van és adakozás valami jótékony célra.

Pürkerecen a gyermekágyban elhalt asszonyt abrosz alatt szokták eltemetni úgy, hogy négy asszony mennyeztetészen pálcára tűzött abroszt tart a koporsó fölött. ■

„Szolgáljatok az Úrnak örömmel”
(Zsolt 100,2)

EVANGÉLIKUS PRESBITEREK ORSZÁGOS TALÁLKOZÓJA

**SOKFÉLE KEGYELEM – KÖZÖS SZOLGÁLAT
FELKÉSZÜLÉS A REFORMÁCIÓ
KEZDETÉNEK 500. ÉVFORDULÓJÁRA**

**2015. SZEPTEMBER 19. (SZOMBAT)
BUDAPEST, TŰSKECSARNOK**

PROGRAM:

- 9.00–10.00: **Érkezés (lehetőségek, ehetőségek piaca), fúvószena**
- 10.00: **Nyitóáhitat: „Ki milyen lelki ajándékot kapott, úgy szolgáljatok azzal egymásnak, mint Isten sokféle kegyelmének jó sáfárai” (1Pt 4,10) – Gáncs Péter**
- 10.15: **Köszöntés – Pröhle Gergely**
- 10.30–11.00: **Előadás: A reformáció világtörténelmi mérlege – Jeszenszky Géza**
- 11.00–12.20: **Intézmények a gyülekezetekért (filmek + beszélgetés)
- óvoda, diakónia, teológia, iskola és külügy**
- 12.20: **Imádság – Fabiny Tamás**
- 12.30–13.10: **Ebéd (lehetőségek, ehetőségek piaca)**
- 13.30–14.30: **Szekció 1.**
- 14.45–15.45: **Szekció 2.**
- 16.00–16.15: **Kiértékelés**
- 16.15: **Úti áldás – Szemerei János**

SZEKCIÓ 1:

1. Amikor nem ÉS, hanem VS. Gyülekezet és lelkész közötti konfliktusok jellemzői és kezelési lehetőségei – *Ugrin Erzsébet*
2. A képzett presbiter! – A presbiterképzés jövője, a jövő presbitere – *Hafenschner Károly*
3. Reformáció 500 – A legfontosabb, amit egy ünnepért tehetünk: az előkészület – *Birkás Antal*
4. Hogy fest a jövőnk a számok, a statisztika tükrében? – *Fabri György*

SZEKCIÓ 2:

1. Iskolai hitoktatás és gyülekezet. Hoz vagy visz? – *Kodácsy-Simon Eszter*
2. Hagyomány, hűség, áldozathozatal, derű. Csak néhány szó „az öregek szótárából”. Az idősek helyzete gyülekezeteinkben – *Kőrösi Krisztina*
3. Képesek vagyunk rá! Illusztráció és igehirdetés. Vetítéssel egybekötött beszélgetés a Luther-rajzfilmről – *Fabiny Tamás, Richly Zsolt*
4. Az élő gyülekezet ismérvei, a gyülekezeti élet szakaszai: megnyerni-megtartani-felkészíteni-elengedni/kiküldeni – *Sefcsik Zoltán*

EVANGELIKUS.HU

IN MEMORIAM SZILAS ATTILA

(1935–2015)

Egy volt közülünk, Isten ígéjének szolgálója. Sajátos színekkel és élettörténettel. Különös látással és elgondolkoztató kérdésekkel. Szolgálatát komolyan vette, az Igéhez való ragaszkodást a legfőbb értéknek tartotta. Vallotta, hogy csak a kegyelem tart meg életben és halálban (2Kor 5,18–19). Krisztus az adóslevelet eltörölte, bűneinket kersztfájára vitte (Kol 2,14), s ezért nincs semmi kárhaztatásuk azoknak, akik Krisztus Jézusban vannak (Róm 8,1). Ezek az ígék voltak elhunyt testvérünk kedves s neki lelki békességet adó ígék.

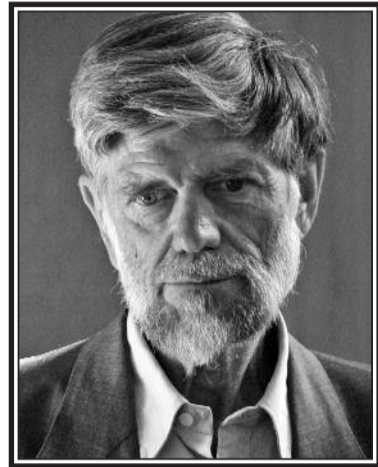
Ki volt *Szilás Attila*? A legfontosabbat már leírtam róla, a többi csak eseménysorozat, élettörténet. De mögötte ott rejtőzik Isten hatalmas keze és még nagyobb irgalma.

Budapestten látta meg a napvilágot 1935-ben. Sikeres érettségi vizsga után 1954-ben kezdte meg tanulmányait a budapesti Evangélikus Teológiai Akadémián. Az 1956-os forradalom napjaiban elhagyta az országot. Kéthajónyi magyar menekült kísért Ausztráliába, majd maga visszatért Európába. Dániában folytatta teológiai tanulmányait, *J. B. Leer-Andersen* püspök szentelte lelkésszé 1963-ban Helsin-görben.

Koppenhága egyik gyülekezetében szolgált, ahol azonban lelkipásztor-ként nagyon bántotta a gyülekezet tagjainak közönye. Formailag evangélikusnak vallották magukat, de legfeljebb a nagy ünnepeken mentek istentiszteletre, különben kongott az ürességtől a hatalmas istenháza. Szilás Attila ezért a fredericai dán hugenotta egyháznál keresett szolgálatot, majd elfogadta a Lutheránus Világszövetség kiküldését a caracasi (Venezuela) magyar protestáns gyü-

lekezetbe, ahol három periódusban is szolgált.

Nehéz körülmények között, nagy kiterjedésű szórványban dolgozott; a főváros többmilliónyi lakosa között legfeljebb háromszáz főnyi protestáns közösség élt. A magyarságot kultúrájában, nemzeti öntu-

datában megtartó evangélikus-református közösség és katolikus egyházközség szoros egymásrautaltságban élte mindennapjait, közös rendezvényeket és ökumenikus alkalmakat szervezve.

Innen Szilás Attila útja újra Dániába vezetett, végül 1988-ban hazatért szülőhazájába. Szolgálatra jelentkezett hazai egyházunkban. A sikerre különözetten vizsgák letétele után két periódusban is Budavárban végzett kisegítő lelkészi munkát. Rövid, de magvas prédikációit szívesen hallgatta a gyülekezet. Később átmenetileg a pesthidegkúti egyházközségben volt helyettes lelkész.

1997-ben a veszprém megyei Tésén vásárolt családi házat; a helybeli evangélikusok szívesen fogadták lelkészi szolgálatát, miután a lelkészi állás üresedésben volt. Ezt a megbíza-

tást 2000-ig végezte odaadással. Ek-kor nyugdíjazását kérte. Előbb Zircen élt, majd a várpalotai gyülekezet kínált fel neki otthont. A városban gyakran végzett kisegítő szolgálato-kat, amíg testi-lelki ereje engedte.

A budai, majd a Veszprém megyei lelkészi munkaközösség gyűlésein kérdéseivel a kollégák lelkiismeretét ébresztette a jobb és hatékonyabb szolgálatvégzés érdekében.

E sorok olvasói az *Evangélikus Élet* hasábjain Szilás Attila jó néhány levelével találkozhattak. Gondolataival megdöbbenteni szándékozott, kérdéseire választ váró módon készített minden olvasót állásfoglalásra. Egyházát féltő és szerető lelkészként várta a megújulást gyülekezeteinkben.

Nyolcvanadik születésnapja előtt újra felkereste második hazáját, Dániát, ahol négy gyermeke s unokái élnek. Hazajöve még együtt ünnepelte hét gyermeke (négy dán és három magyar) a magas kort megért édesapa születésnapját, de már a kórházban. S az élet és halál Ura július 20-án, rövid szenvedés után hazahívta sok utat bejárt, sorsfordulatokban gazdag életet élt időszakát.

Végakarata szerint kedves kirándulóhelyén, a budai Hárs-hegyen családtagjai ének és imáság kíséretében szórták szét hamvait, miután porrá lett, ami porból vétettet.

Ez év augusztus 2-án, a vasárnap-i istentiszteleten Budavárban, Tésén és Várpalotán emlékeztek reá szerettei, családtagjai, évfolyamtársai és a három gyülekezet hívó közössége. Urunk, „*taníts ügy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk*.” (Zsolt 90,12)

■ D. SZEKIM IMRE

Istentiszteleti rend • 2015. augusztus 23.

Szentháromság ünnepe után 12. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.

Lekció: Mk 7,31–37; Ézs 29,17–24. Textus: 2Kor 3,4–11. Énekek: 45., 431.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Bencéné Szabó Márta; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10. Veperdi Zoltán; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Veperdi Zoltán; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) D. Keveházi László; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) Aradi György; de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. Gombkötő Beáta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkőczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) Gáncs Tamás; du. 6. Missura Tibor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Missura Tibor; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Liszka Viktor; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) dr. Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út u. 73. (nagytemplom)** de. 10. Tamásy Tamásné; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Németh Gábor; **Rákosliget, XVII., Gőzön Gy. u.** de. 11. Németh Gábor; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Horváth-Csitári Boglárka; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Horváth-Csitári Boglárka; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Mátraszentimre-Bagolyirtás, Jókai u. 7–9., Fébé Názáret-temploma** de. fél 12. D. Szekim Imre; **Pilisvörösvár, (református templom)** du. 2. (úrv.).

Istentiszteletek a Balatonnál

Alsódörgicse, Fő u. 43. de. 11.; **Badacsonytomaj, Római út 3.** de. 9.; **Balatonakali, Templom tér** du. 2.; **Balatonalmádi, Bajcsy-Zs. u. 25.** du. 4.; **Balatonboglár, Hétház u. 17.** de. 11.; **Balatonfenyves, Bem u. 9. (református imaház)** du. 6.; **Balatonföldvár, Bajor Gizi Közösségi Ház, Kőröshegyi út 1.** du. 2.; **Balatonfüred, Bajcsy-Zs. u. 15.** de. 9.; **Balatonszárszó, Széchenyi u.** de. fél 9.; **Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia Központ, Jókai u. 41.** de. 9.; **Balatonszemes, Fő u. 1.** de. fél 10.; **Balatonvilágos, Club Aliga üdülőközpont, Aligai út 1. (református templom)** du. 6.; **Hévíz, Helikon u. 6.** du. fél 5.; **Kapolcs, Kossuth u. 26.** du. fél 4.; **Keszthely, Deák F. u. 18.** de. fél 11.; **Kötcse, Templom u. 7.** de. 10.; **Kővágóörs, Arany J. tér 2.** de. fél 12.; **Mencshely, Kossuth L. u.** de. 11.; **Nagyvázsony, Temető u. du. 2.**; **Révfülp, Villa Filip tér 2.** de. 10.; **Siófok, Oulu park** de. 10.; **Szentantalfa, Fő u.** de. háromnegyed 10.; **Taliándörög, Petőfi u. 1.** du. 2.; **Tapolca, Darányi u. 1.** de. fél 9.; **Veszprém, Kossuth u. 4.** de. 10.; **Zánka, Rákóczi u.** de. fél 9.

2015. augusztus 30.

Szentháromság ünnepe után 13. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.

Lekció: Lk 10,23–37; 1Móz 4,1–16. Textus: Gal 3,15–22. Énekek: 455., 473.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Bence Imre; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10. Veperdi Zoltán; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Veperdi Zoltán; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Vári Krisztina; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gáncs Péter; de. 11. (úrv.) Smidélus Gábor; du. 6. (orgonazenés áhítat) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. Gombkötő Beáta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkőczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. dr. Blázy Árpádné; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Erdélyi Csaba; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Kulcsár Márton János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Kulcsár Márton János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Darvas Anikó; **Rákosliget, XVII., Gőzön Gy. u.** de. 11. Darvas Anikó; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Mátraszentimre-Bagolyirtás, Jókai u. 7–9., Fébé Názáret-temploma** de. fél 12. Horváth Ferenc.

Istentiszteletek a Balatonnál

Alsódörgicse, Fő u. 43. de. 11.; **Balatonalmádi, Bajcsy-Zs. u. 25.** du. 4.; **Balatonboglár, Hétház u. 17.** de. 11.; **Balatonfüred, Bajcsy-Zs. u. 15.** de. 9.; **Balatonszárszó, Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia Központ, Jókai u. 41.** de. 9.; **Hévíz, Helikon u. 6.** du. fél 5.; **Kapolcs, Kossuth u. 26.** du. fél 4.; **Keszthely, Deák F. u. 18.** de. fél 11.; **Kötcse, Templom u. 7.** de. 10.; **Kővágóörs, Arany J. tér 2.** de. fél 12.; **Mencshely, Kossuth L. u.** de. 11.; **Nagyvázsony, Temető u. du. 2.**; **Révfülp, Villa Filip tér 2.** de. 10.; **Siófok, Oulu park** de. 10.; **Szentantalfa, Fő u.** de. háromnegyed 10.; **Taliándörög, Petőfi u. 1.** du. 2.; **Veszprém, Kossuth u. 4.** de. 10.; **Zánka, Rákóczi u.** de. fél 9.

Összeállította: BALLA MÁRIA

Válogatás a közmédia ünnepi műsorkínálatából

► **Az államalapítás ünnepét a közmédia az alkalomhoz illő műsorkínálattal köszönti. A csatornák a jeles napon ünnepi közvetítésekkel, összeállításokkal és filmekkel jelentkeznek.**

Augusztus 20-án az *Ünnep reggelén* összeállítás a nap eseményeit köti csokorba. A fővárosi és vidéki tudósítások mellett adás a külhoni eseményekre is felhívja a figyelmet. A kétórás műsorfolyamban aktuális hírek is helyet kapnak, a történész vendég pedig az ünnep múltjába avatja be a hallgatókat. (Kossuth rádió, 7.00–9.00)

A nap egyik üde színfoltja a *Debreceeni virágkarneválnak* immár a hetedik közvetítése. A negyvenhatodik nagyszabású rendezvény idei vezérfonalja az értékközösség. A demonstráció e napon jubilál is, tizesztendős a két testvérváros, Debrecen és Nagyvárad karneváli együttműködése. Erre az alkalomra a két „szomszéd vár” közös virágkocsival készül. (Duna World, 8.00–11.00)

A Kossuth rádió két népszerű magazinja, a *Napközben* (9.00–10.00) és a *Közelről* (15.35–17.30) is az események forgatagából, a Várkert Bazárból jelentkeznek. A műsorok széles palettájáról nem hiányozhat a várbeli *mesterségek ünnepe*, a jelenlévők megköstöljék az országtörtét, a Magyar Pékszövetség vezetői pedig a nemzet kenyéréről és a Szent István-napi kenyérről teszik közkinccsé gondolataikat.

Magyarország lobogójának ünnepélyes felvonását és a tisztavatást a köz-

média a Kossuth térről közvetíti. A ceremónián *Ader János* köztársasági elnök mond beszédet. (Duna Tv, 8.30)

A *római katolikus szentmisét* a hívek a rákoscsaba-újtelepi Árpád-házi Szent Erzsébet-plébániatemplomból hallhatják. „Az okos ember... házat sziklára építette – idézi szentbeszédében *Máté evangéliumát Szőke Lajos* plébános. – Nyelvünkben a ház és a haza szó ugyanabból a töből származik. Augusztus 20. bennünket, magyar keresztényeket arra tanít, hogy csak Istenben bízhat és őrá építhet, aki életet akar adni, aki maradandó közösséget akar építeni.” (Kossuth rádió, 10.04)

A *Magyar Szent István Rend díjak átadását* a közmédia a Sándor-palotából közvetíti. (Duna Tv, 11.00)

Az *Ünnepnap délután* magyaros zenei összeállítással kedveskedik a klasszikus muzsika kedvelőinek. A négyórás programban többek között részletek csendülnek fel *Beethoven István királyának* kísérőzenéjéből, valamint elhangzik *Mosonyi Mihály Ünnepi zenéje* és *Weiner Leó Magyar szvitje* is. (Bartók rádió, 15.05–19.00)

A Szent István-napi *ünnepi szentmisét* és a *Szent Jobb-körmenetet* a televízió a budapesti Szent István-bazilikából közvetíti. A szentmisét be-

mutatja és szentbeszédet mond *dr. Erdő Péter* bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek. (Duna Tv, 16.50)

Az ünnep leglátványosabb programjának mindenképpen az esti *tűzijáték* ígérkezik. Újdonság, hogy a görög tüzes bemutató visszatér eredeti helyszínére, a Gellért-hegyre. Az itteni kilóvesi pontokat a lánchídi és a Szabadság hídi kilóvesi pontok egészítik ki, a Dunán pedig a Lánchíd és az Erzsébet híd között két katonai pontonon helyezkednek el a pirotechnikusok. (Duna Tv, 21.00, ismétlés: Duna World, 00.35)

Éjjel a nézők a magyar filmtörténet egyik leghatásosabb alkotását nézhetik meg. Az *Ének a búzamezőkről Móra Ferenc* hasonló című regényéből készült. *Szöts István* második s egyben utolsó filmje balladisztikus tömörséggel ábrázolja a háborúból hazatérő katonai és felesége tragédiáját és a parasztembernek a földhöz való ragaszkodását. Az alkotást a Rákosi-rendszerben – tartalma miatt – betiltották, s e mellőzés Szöts további szakmai karrierjét is derékba törte. (Duna Tv, 23.05)

Az *István, a király* a *Királydombon* előadás a harminckét évvel ezelőtti nagy sikerű bemutatónál 21. századi ismétlése. Az eredeti helyszínén augusztus 19-én megrendezendő műsor helyszíni közvetítésében a régi szereplők is felbukkannak, s *Varga Miklós* nemcsak a hangját kölcsönzi az előadáshoz, hanem a főszerepet is maga játssza. (Duna World, 3.35)

■ CSERMÁK ZOLTÁN

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG Új nap – új kegyelem

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból augusztus 23-ától augusztus 30-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
8.00 / Civil Rádió (Budapest) Evangélikus óra Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (civilradio.hu) 9.00 / Pax Tv Evangélikus istentisztelet a budavári templomból 10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Templomról templomra (credoradio.hu) 10.35 / Duna Tv Evangélikus magazin 16.05 / Kossuth rádió Evangélikus istentisztelet közvetítése Tállyáról	8.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Napi útravaló 13.30 / Kossuth rádió Erős vár a mi Istenünk! Az evangélikus egyház felőrája 16.30 / Kontakt Rádió (Budapest-Terézváros) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (kontaktradio.hu) 20.00 / Pax Tv Kút (beszélgetéssorozat) Műsorvezető: Deák László 21.08 / Bartók rádió Mozart: Requiem	12.05 / Bartók rádió A BBC szimfonikus zenekarának hangversenye 13.00 / Pax Tv A titok nyitja Missziói nap Dabason 16.05 / Duna Tv A szerzetes és a tigris (osztrák dokumentumfilm) 19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Hétközi istentisztelet 21.20 / Pax Tv Csodát várászik a jelen 0.45 / M3 Amiről a kövek mesélnek... Székesfehérvár	13.30 / Kossuth rádió „Tebenned bíztunk eleitől fogva...” A református egyház felőrája 15.30 / M3 Munkácsy (ismeretterjesztő film) 19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 20.25 / Duna Tv Szabadság tér '89 (történelmi magazin) 23.25 / M2 A38 – Oláh Gipsy Beats
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
14.15 / M3 Írónak, semmi másnak... Emlékezés Krúdy Gyulára 17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Nyitott ajtó (evangélikus magazin) 21.00 / M2 Én vagyok itt (élő magazinműsor) 21.20 / Pax Tv Egyházak szerepe a mai társadalomban (beszélgetéssorozat) 23.50 / Duna Tv A turné (magyar film, 1993) (89')	5.50 / Duna Tv Hajnali gondolatok 9.40 / Pax Tv Tudós tanárok (riportfilm) 10.05 / Kontakt Rádió (Budapest-Terézváros) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 13.30 / Pax Tv Újra Afrikában – A Bálint házaspár missziós útjai 18.20 / Pax Tv Cseri Kálmán ígéhirdetése 22.00 / Bartók rádió Celluloidák – A legjobb filmzenék	6.25 / Duna Tv Világ-Nézet 10.30 / Bartók rádió Útlevel nélkül – az igazi crossover 13.50 / Duna Tv Szent Johanna (amerikai film, 1948) (145') 20.00 / Pax Tv Misztrál-koncert 20.50 / Bartók rádió Jean-Michel Tanguy (fuvola) és Spányi Miklós (csembaló) Bach-hangversenye 21.10 / Duna Tv Forrest Gump (amerikai játékfilm, 1994)	6.40 / Duna Tv Kérdések a Bibliában 8.30 / Mária Rádió (Budapest) Ökumenikus lapszemle 9.00 / Pax Tv Evangélikus istentisztelet a budavári templomból 10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Asztali beszélgetések 10.15 / Duna Tv Evangélikus ifjúsági műsor 22.35 / Pax Tv A magyar tudomány ünnepe, 2014 Előadások az Evangélikus Hittudományi Egyetemen

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból augusztus 30-ától szeptember 6-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
6.40 / Duna Tv Kérdések a Bibliában 9.00 / Pax Tv Evangélikus istentisztelet a budavári templomból 9.30 / Bartók rádió Musica Sacra (egyházzenei magazin) 10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Asztali beszélgetések (credoradio.hu) 10.15 / Duna Tv Evangélikus ifjúsági műsor 11.00 / Duna Tv Református istentisztelet Sárospatakról	5.50 / Duna Tv Hajnali gondolatok 10.00 / Duna Tv Család-barát (délelőtti magazinműsor) 20.00 / Pax Tv Kút (beszélgetéssorozat) Műsorvezető: Deák László 23.00 / Duna Tv A köröstárkányi mézárulás (magyar dokumentumfilm) 23.55 / Duna Tv Jön az árvíz... (magyar dokumentumfilm) 0.00 / Pax Tv Család és karrier? (előadás-sorozat)	8.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Napi útravaló 10.30 / Duna World Magyarország története A honfoglalás 14.00 / Pax Tv Stuttgart, Kirchentag, 2015 (dokumentumfilm) 15.40 / Duna World Református magazin 17.20 / Pax Tv Békesség hírnöke (baptista magazin) 23.05 / Duna Tv MüpArt Classic Akadémikusok és újtók	10.05 / Kontakt Rádió (Budapest-Terézváros) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (kontaktradio.hu) 19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 20.05 / Lánchíd Rádió (Budapest) Hittel és gitárral 20.30 / Pax Tv Életévszakok Scholz László evangélikus lelkész portréja
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
10.05 / Duna World Élő egyház (vallási híradó) 10.30 / Duna World Magyarország története István királysága 15.50 / Duna World Kérdések a Bibliában 17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Csillagfény (református magazin) 22.30 / Pax Tv Kitiintető szolgálat (riportfilm) 23.40 / Duna Tv Kult.hu (kulturális magazin)	10.05 / Kontakt Rádió (Budapest-Terézváros) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 11.25 / Agnus Rádió (Kolozsvar) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (agnusradio.ro) 20.30 / Duna Tv Fölszállott a páva Területi válogató 21.20 / Pax Tv Húszéves a Mandák kórus 22.45 / Duna Tv A Kaszás Attila-díj átadása	10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Evangélikus magazin 13.50 / Duna Tv Kolozsvári magyar napok 14.30 / Pax Tv Nagy Gyula (émlékműsor) 15.30 / Szent István Rádió (Észak-Magyarország) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (szentistvanradio.hu) 17.00 / Pax Tv Egyház és állam, rendszerváltás 17.20 / Mária Rádió (Budapest) Mégis szeretni Gyököcsy Endre tanítása	8.00 / Civil Rádió (Budapest) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (civilradio.hu) 8.30 / Mária Rádió (Budapest) Ökumenikus lapszemle 8.55 / Duna Tv Isten kezében 9.00 / Pax Tv Evangélikus istentisztelet a budavári templomból 11.20 / Duna Tv Mai hitvallások 19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Evangélikus istentisztelet

Vasárnap (augusztus 30.)

Jézus Krisztus mondja: Valahányszor megtettétek ezeket akár csak eggyel is az én legkisebb testvéreim közül, velem tettétek meg. Mt 25,40 (Jer 3,12c–13a; 2Pt 3,9b; Lk 10,25–37; 1Jn 4,7–12; Zsolt 71) Ki az én testvérem, a legkisebb testvérem? Tudjuk Jézustól, hogy a másik ember, aki mellettünk él, akinek alkalmunk lenne segíteni. Számatalan lehetőséget kapunk, hogy szóljunk egy jó szót, hogy rámosolyogjunk a másikra, vagy figyelmesek legyünk a szeretet cselekedeteivel. Ne mulasszuk el a számunkra adott alkalmakat, hisz Jézus szavai szerint vele tesszük meg ezeket.

Hétfő (augusztus 31.)

Sokan hallgatták [Jézust], és álmélkodva így szóltak: Honnan kapta ezeket, miféle bölcsesség az, amely neki adatott, és hogyan lehet, hogy ilyen csodák történnek általa? Vajon nem az ácsmester ő, Mária fia? Mk 6,2–3 (2Móz 34,10c; 5Móz 15,1–11; Mt 13,53–58) Látunk, hallunk, megtapasztalunk valamit a Názáretiből, ami túlmutat rajtunk, amire mi nem vagyunk képesek, talán ésszel felérni sem tudjuk. Szükségünk lenne az erejére, a bölcsességére. Bárcsak oda tudnánk kuporodni lábaihoz, hogy álmélkodva magunkba engedjük életet teremtő szavait!

Kedd (szeptember 1.)

Hangos szóval magasztalom az Urat, és dicsérem őt a sokaság előtt. Zsolt 109,30 (Lk 2,38; Ám 5,4–15; Mt 14,1–12) Dávid énekében nem szégyelli a bizonyoságtételt, az Úr dicsőítését. Milyen sokszor elnémul az ajkunk, mikor lehetőségünk lenne vallást tenni Istenről. Bűnbánattal vallhatjuk, hogy bizony életünk nem sokszor magasztalja az Urat. Kérjük Teremtőnket, hogy alakítson, formáljon bennünket Istent magasztalókká.

Szerda (szeptember 2.)

Mindennap állhatatosan, egy szívvel, egy lélekkel voltak a templomban, és amikor háznaként megtörték a kenyeret, örömmel és tiszta szívvel részesültek az ételben; dicsérték Istent, és kedvelte őket az egész nép. ApCsel 2,46–47a (Ezsd 3,11b; 5Móz 24,10–15/17–22; Mt 14,13–21) Isten elküldte Szentlelkét ígéretéhez hűen, és összegyűjt bennünket. Hálás szívvel mondhatjuk: ez a te ígéreted valóság, s ha Lelked bennünket is betölt, mi is eggyé lehetünk a közös hitben, neved magasztalásában és dicsőítésében. Hívunk szent hívással, jöjj közénk, töltsd be szívünket!

Csütörtök (szeptember 3.)

Isten formájában lévén nem tekintette zsákmánynak, hogy egyenlő Istennel, hanem megüresítette önmagát, szolgálai formát vett fel. Fil 2,6–7a (Zak 9,9b; ApCsel 4,32–37; Mt 14,22–36) Karácsony éjszakáján maga Isten lépett be a földi történelembe. Jézus lett Istennek az a tette, hogy segítsen rajtunk, az az akarata, hogy megtaláljuk, az a szeretete, amellyel meg akarja menteni az életünket. Ez testesült meg Jézus Krisztus személyében a mi megváltásunkra.

Péntek (szeptember 4.)

Méltó vagy, Urunk és Istenünk, hogy tied legyen a dicsőség, a tisztesség és a hatalom, mert te teremtettél mindent, és minden a te akaratodból lett és teremtetett. Jel 4,11 (Zsolt 67,8; Mt 26,47–50/55–56; Mt 15,1–20) „Tied a dicsőség és imádás, / Felemeljük kezeinket, / Így dicsérjük szent neved. // Ó, hatalmas, / Kezed nagy csodákat tesz, / Veled senki nem ér fel, / Veled senki nem ér fel, // Ó, hatalmas!”

Szombat (szeptember 5.)

Gondolj, Uram, irgalmadra és kegyelmedre, melyek öröktől fogva vannak. Zsolt 25,6 (1Jn 4,10; Júd 1–2.20–25; Mt 15,21–28) Életünkre és a világra tekintve nem tehetünk mást, mint Isten irgalmától fohászzkodhatunk. Ki másban is reménykedhetünk, hogy bűneinktől szabaduljunk, hogy túlláthassunk a halál sötétségén? Az öröktől fogva való felemel bennünket, Jézus Krisztusért szilárd alapra állítja életünket, és az ő dicsőségébe vezet.

■ VERASZTÓNÉ MAGYAR MELINDA

SEMPER REFORMANDA

„Vannak ugyan olyanok, akik szívesen osztoznak a mások javaiban, azonban azt viszonzni nem hajlandók. Azaz szívesen hallják, hogy ebben a szentségben az összes szentek segítségének, közösségének és támogatásának ígérete és adománya van számunkra: de ők nem akarnak ehhez a közösséghez semmivel sem hozzájárulni, nem akarják a szegényt segíteni, bűneit elviselni, a

nyomorultakat gondozni, nem akarnak a szenvedőkkel együtt szenvedni, másokért könyörögni, nem akarnak az igazságért kiállni – testükkel, javaikkal, becsületükkel az egyház és minden keresztyén javulását szolgálni, a világtól való félelemből nehogy hátrányt, kárt, gyalázatot vagy éppen halált keljen elszenvedniük. Pedig Isten éppen azt kívánja, hogy az igazságért és felebarátjukért ekképpen szorongattassanak, azért, hogy annál inkább kívánják ennek a szentségnek nagy kegyelmét és erősítését. Ezek önző emberek: nekik ez a szentség semmit sem használ.”

► Luther Márton: Krisztus valóságos szent testének sacramentumáról (Wiczián Dezső fordítása)

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • EvÉlet on-line: www.evangelikusélet.hu. • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu. • Előfizetés: előfizetes@evelet.hu. • Szerkesztőség: 1091 Budapest, Úllői út 25. fszt. 2. Tel.: 20/824-5519. • Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). • Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA Mária (maria.ball@lutheran.hu). • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). • Korrektor: FEDOR SÁRA (sara.fedor@lutheran.hu). • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). • Munkatárs: WALKÓ ÁDÁM (adam.walko@lutheran.hu). • Rovatvezetők: DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KENDEH K. PÉTER – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap ígéje (mariann.matrai@lutheran.hu), TAMÁS TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu). • Szerkesztőbizottság: ADÁMI Mária, BALCZA MATE, B. WALKÓ GYÖRGY, DR. FABINY TAMÁS, KENDEH K. PÉTER, KISS MIKLÓS, KISS TAMÁS, DR. OROSZ GÁBOR VIKTOR, PRÖHLE GERGELY, RADOSNÉ LENGYEL ANNA, T. PINTÉR KÁROLY.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Úllői út 24. Tel.: 20/824-5518, 1/411-0385. Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: KONSILIO Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN. Árútitja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belöldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyébként külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

